

Contents

I. EDITORIAL

THE RULE OF LAW IN ROMANIA TODAY - ONCE UPON A TIME...	
Ion Popa	7

II. STUDIES, ARTICLES, OPINIONS

EXAMINATION OF INADMISSIBILITY CAUSES - SHARED JURISDICTION BETWEEN THE A QUO JUDGE AND THE CONSTITUTIONAL COURT	
Mălina Tebieș	14

AMENDMENTS IN THE FIELD OF TAX EVASION BY LAW 126/2024	
Răzvan-Gabriel Dalu	27

BIOMETRIC DATA COLLECTION IN THE CITIZENSHIP ACQUISITION PROCESS, BETWEEN NECESSITY AND RESPECT FOR HUMAN RIGHTS	
Andrei Tinu	37

BRIEF CONSIDERATIONS ON THE INFLUENCE OF NEW LEGISLATION ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION	
Alper Ramazan	43

CYBERCRIME - AN EVOLVING THREAT. CRIME WITHOUT PHYSICAL CONTACT	
Ștefania Zorcă	52

CRITICAL REFLECTIONS ON THE CURRENT REGULATION OF THE RIGHT TO FISH FOR FAMILY CONSUMPTION	
Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu	56

III. STUDIES, DISCUSSIONS, COMMENTS (R. Moldova and Ucraina)

THE OPPOSABILITY (APPLICATION & ENFORCEABILITY) OF ELECTRONIC CONTRACTS IN THE AGRICULTURAL DOMAIN	
Violeta Cojocaru, Aliona Cara-Rusnac	66

LEGAL AND PROCEDURAL FRAMEWORK FOR BANK RESOLUTION**Alexandru Armeanic, Andrei Nastas78****GENDER ISSUES IN ELECTIONS****Igor Soroceanu.....88****IV. Legislative News95****V. Case-law of the High Court of Cassation and Justice.....138****VI. Case-law of the Constitutional Court of Romania163**

Cuprins

I. EDITORIAL

ORDINEA DE DREPT ÎN ROMÂNIA AZI – A FOST ODATĂ CA
NICIODATĂ...

Ion Popa.....7

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

ANALIZA CAUZELOR DE INADMISIBILITATE – COMPETENȚA
PARTAJATĂ ÎNTRE JUDECĂTORUL A QUO ȘI FORUL
CONSTITUTIONAL

Mălina Tebieș.....14

MODIFICĂRI INTERVENITE ÎN MATERIA EVAZIUNII FISCALE PRIN
LEGEA NR. 126/2024

Răzvan-Gabriel Dalu27

PRELEVAREA DATELOR BIOMETRICE ÎN PROCESUL DE DOBÂNDIRE
A CETĂȚENIEI, ÎNTRE NECESITATE ȘI RESPECTAREA DREPTURILOR
OMULUI

Andrei Tinu37

SCURTE CONSIDERENTE ÎN LEGĂTURĂ CU INFLUENȚA NOILOR
REGLEMENTĂRI LEGISLATIVE PRIVIND INTELIGENȚĂ ARTIFICIALĂ
ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

Alper Ramazan.....43

CYBERCRIME – O AMENINȚARE ÎN EVOLUȚIE. CRIMINALITATE
FĂRĂ CONTACT FIZIC

Ștefania Zorcă.....52

CONSIDERAȚII CRITICE ASUPRA ACTUALEI REGLEMENTĂRI A
DREPTULUI DE PESCUIT PENTRU CONSUM FAMILIAL

Mihai-Bogdan Ionescu-Lupezanu56

III. STUDII, DISCUȚII, COMENTARII (R. MOLDOVA ȘI UCRAINA)

OPOZABILITATEA CONTRACTELOR ELECTRONICE ÎN DOMENIUL
AGRICOL

Violeta Cojocaru, Aliona Cara-Rusnac66

CADRUL JURIDICO-PROCEDURAL DE REZOLUȚIE BANCARĂ Alexandru Armeanic, Andrei Nastas	78
---	----

ASPECTELE DE GEN ÎN ALEGERI Igor Soroceanu	88
--	----

IV. ACTUALITATE LEGISLATIVĂ

INTERPRETAREA ART. 16 ALIN. (4) ȘI (6) DIN LEGEA NR. 370/2004 PENTRU ALEGEREA PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI (HBEC NR. 3H/2024) Redacția Pro lege	96
--	----

H.G. NR. 246/2024 PENTRU MODIFICAREA H.G. NR. 419/2023 PRIVIND STABILIREA NUMĂRULUI MAXIM DE POSTURI PENTRU ÎCCJ ȘI CSM – MODIFICĂRI (H.G. NR. 1211/2024) Redacția Pro lege	98
---	----

APLICAREA ÎN MAI A O.G. NR. 121/1998 PRIVIND RĂSPUNDEREA MATERIALĂ A MILITARILOR (INSTRUCȚIUNI NR. 152/2024) Redacția Pro lege	100
---	-----

COD FISCAL – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 254/2024) Redacția Pro lege	106
--	-----

CODUL FISCAL – MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 123/2024) Redacția Pro lege	108
---	-----

LISTA INTERZISĂ PENTRU ANUL 2025 (ANTIDOPING) – APROBARE (ORDIN ANAD NR. 308/2024) Redacția Pro lege	112
---	-----

FORMULARE ÎN VEDEREA APLICĂRII LEGII NR. 360/2023 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII (OPCNPP NR. 1579/2024) Redacția Pro lege	116
---	-----

O.G. NR. 41/1994 PRIVIND AUTORIZAREA PLĂȚII COTIZAȚIILOR LA ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE INTERGUVERNAMENTALE LA CARE ROMÂNIA ESTE PARTE – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 258/2024) Redacția Pro lege	122
---	-----

LEGEA NR. 200/2004 PRIVIND RECUNOAȘTEREA DIPLOMELOR
ȘI CALIFICĂRILOR PROFESIONALE PENTRU PROFESIILE
REGLEMENTATE DIN ROMÂNIA – COMPLETARE
(LEGEA NR. 257/2024)

Redacția Pro lege.....125

LISTA PREPARATELOR CARE CONȚIN SUBSTANȚE STUPEFIANTE
ȘI PSIHOTROPE PREVĂZUTE LA ART. 10 ALIN. (2) DIN LEGEA
NR. 339/2005 – MODIFICĂRI (OMS NR. 4965/2024)

Redacția Pro lege.....127

V. JURISPRUDENȚĂ ÎCCJ

RIL

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 14/2024 (M. OF. NR. 1040/16.10.2024):
ART. 57 ALIN. (2) ȘI (3) DIN LEGEA NR. 85/2014 PRIVIND
PROCEDURILE DE PREVENIRE A INSOLVENȚEI ȘI DE INSOLVENȚĂ

Redacția Pro lege.....139

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 13/2024 (M. OF. NR. 1052/21.10.2024):
NEINCLUDEREA INDEMNIZAȚIEI DE HRANĂ ÎN BAZA DE CALCUL
AL INDEMNIZAȚIEI DE CONCEDIU DE ODIHNĂ

Redacția Pro lege.....141

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 15/2024 (M. OF. NR. 1058/22.10.2024):
ART. 295 ALIN. (1) DIN CODUL PENAL

Redacția Pro lege.....147

HP

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 46/2024 (M. OF. NR.
1007/08.10.2024): ART. 24 LIT. B) DIN LEGEA NR. 50/1991 PRIVIND
AUTORIZAREA EXECUTĂRII LUCRĂRILOR DE CONSTRUCȚII

Redacția Pro lege.....150

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 40/2024 (M. OF. NR.
1017/11.10.2024): ART. 39 ALIN. (1) ȘI (4) RAPORTAT LA ART. 6 LIT. A),
B) ȘI C) DIN LEGEA-CADRU NR. 153/2017 PRIVIND SALARIZAREA
PERSONALULUI PLĂTIT DIN FONDURI PUBLICE

Redacția Pro lege.....152

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 39/2024 (M. OF. NR. 1047/18.10.2024): UTILIZAREA ÎNREGISTRĂRIILOR CONVORBIRILOR TELEFONICE REALIZATE FĂRĂ ACORDUL INTERLOCUTORULUI ÎN LITIGIILE DE MUNCĂ	
Redacția Pro lege	154

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 41/2024 (M. OF. NR. 1056/18.10.2024): CONCEDIUL DE ODIHNĂ PLĂTIT AL PERSONALULUI DIDACTIC	
Redacția Pro lege	156

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 45/2024 (M. OF. NR. 1062/23.10.2024): ART. 246 DIN CODUL PENAL	
Redacția Pro lege	159

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 44/2024 (M. OF. NR. 1065/24.10.2024): ART. 60 PCT. 5, ART. 1381 ȘI ART. 154 ALIN. (1) LIT. R) C. FISC.; ART. 13 ALIN. (6) C. PROC. FISC.	
Redacția Pro lege	161

VI. JURISPRUDENȚĂ CCR

NECONSTITUȚIONALITATE PARȚIALĂ – D.C.C. NR. 342/2024 (M. OF. NR. 1000/07.10.2024): ART. 1.391 ALIN. (1) DIN CODUL CIVIL	
Redacția Pro lege	163

I. EDITORIAL

ORDINEA DE DREPT ÎN ROMÂNIA AZI - A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ...

*Av. dr. Ion POPA,
Baroul București,
membru corespondent al Academiei
de Științe Juridice din România*

1. Scurte precizări prealabile

În sinteză, ordinea de drept a fost definită ca fiind acea stare ce asigură un anumit cadru de desfășurare a relațiilor dintre membrii unei societăți umane date, prin respectarea normelor legale, cu accept sau impunere tuturor membrilor acelei societăți. Ordinea de drept a fost și este edificată pe bază de principii, având ca punct central de sprijin pe cel al legalității, diferind în timp însă conținutul acestei legalități care în epoca sclavagistă statua că sclavii sunt marfă, nu oameni¹, feudală în care prin lege oamenii nu erau egali², capitalistă și socialistă în care teoretic toți oamenii erau/sunt egali în fața legii³. Nu ne-am propus aici să procedăm la o comparare calitativă a acestor ordini de drept dar, pentru a evita orice speculații, precizăm că nu ne vom referi în cele ce urmează nici măcar tangențial/aluziv la ordinea de drept antedecembristă, pentru a evita aprecieri/evaluări șablonarde aflate constant/obligatoriu pe agenda publică propagandistică a prezentului, care să situeze de plano

¹ Din păcate, deși am depășit de mult epoca sclavagistă, remarcăm și astăzi în cadrul statelor de drept democratice, practica „închirierii” migranților pe post de marfă, sub forma așa numitului leasing uman, a schimbării la cerere a unuia cu altul ca „piese de schimb” fără nevoia unei motivări. Practica a fost dezvoltată relativ recent și în România prin intermediul unor firme specializate și pentru că autoritățile nu reacționează, deși practica este notorie, rezultă că această stare face parte și ea din ordinea de drept a Statului Român contemporan și democratic.

² Monarhul, de exemplu, nu se supunea vreunei legi pentru simplul motiv că el era legea.

³ Pentru acest motiv al egalității scriptice în fața legii a tuturor cetățenilor unui stat, atât societatea socialistă, cât și cea capitalistă și-au revendicat și denumirea de societăți de democrație populară, respectiv de democrație pur și simplu.

rândurile de față, chiar fără a fi parcurse, într-o zonă a nostalgiei comuniste, a apologiei unei societăți dictatoriale ori mai nou, a unui sentiment antieuropean⁴ și evident/neapărat putinist⁵.

Considerațiile de față vizează exclusiv perioada postdecembristă, perioadă în care, deși astăzi, 2024, ne vine greu să credem, chiar a existat până la un moment dat o ordine de drept reală într-un Stat Român democratic de drept, garanție a punerii obligatorii și nediscriminatoriu în practică a unei norme legiferate, a separării și echilibrului puterilor în Stat, a menținerii deciziilor instituțiilor publice în limitele constituționale și legale etc.

Perioada în care au apărut primele indicii, inclusiv legislative, ale unei strategii elaborate de subminare a ordinii de drept românești a debutat în anul 2005, punctul de plecare constituindu-i modificarea accentuat și premeditat regresivă a legilor justiției. Acea răscruce, consfințită doar formal de Parlamentul țării⁶, a făcut posibilă subordonarea politică față de președintele politic al țării a vârfurilor judecătorești și ale parchetelor centrale, concentrarea tuturor competențelor de cercetare penală din zona funcțiilor publice sau tangențiale acestora la nivelul unei *unice* unități de parchet(DNA), cu o conducere numită și obediență politic, încadrată discreționar,

⁴ Deși statistic procentul românilor care și-ar dori în afara U.E. este nerelevant, deciziile recente repetate, consistent și asumat/premeditat prejudiciante adoptate de statele UE, inclusiv cu exces și de Statul Român, de „ajutorare” a Ucrainei, provoacă dovedit tot statistic o nemulțumire majoră în rândul cetățenilor europeni, dar mai ales a celor români, întrebarea care se ridică tot mai frecvent în diverse forme(proteste masive, marșuri, blocarea vâmlor, ascensiunea partidelor eurosceptice etc.) fiind dacă aceste măsuri împovărătoare, derulate sub aparența nobilă a unui „ajutor obligatoriu” acordat unei entități externe U.E. sunt menite *premeditat* să întărească Uniunea la nivel de concept teoretic de invocată solidarizare sau dimpotrivă, tot *premeditat*, să o destabilizeze la nivel practic, în principal economic. Oricum, deși incitant, nu acesta este subiectul articolului de față.

⁵ Astăzi, noi românii, ne confruntăm la vedere, cu acțiuni/procedee pe care le credeam de mult abandonate în negura anilor 50, atunci când o singură vorbă/faptă neconformă ideologiei „Stalin și poporul rus bucurie ne-au adus”, îl transforma pe imprudent în dușman al poporului, bun de deportat, condamnat la ani de închisoare sau chiar la moarte. Acum este invers. Orice banală atitudine sau opinie nu neapărat favorabilă, ci chiar și neutră în legătură cu Rusia, îl transformă pe imprudent în paria, pus la zid, marginalizat, arătat cu degetul ca purtător al unei culpe foarte grave și contagioase, deși România nu se află în război (conflict) cu această țară. Ceea ce este și mai grav este că isteria culpabilizatoare îl cuprinde și pe cel în cauză care, deși ar trebui să se simtă protejat de dreptul la liberă exprimare și opinie diferită de cea oficială într-o țară cu pretenții democratice, „simte nevoia” să se justifice și/sau să retracteze, delimitându-se de orice referire favorabilă sau neutră în legătură cu subiectul Rusia (exemplul elocvent îl constituie *toți* candidații la președinție 2024, cu o singură excepție „rezolvată” rapid de CCR, care se străduiesc inexplicabil să justifice repetat și amplu electoratului că fața lor a fost, este și va fi mereu spre vest și doar spatele spre est). O situație identică de temere generică a mai cunoscut România în perioada 2012-2016, atunci când parlamentarii români, de teamă să nu devină ei înșiși intempestiv subiecte ale vreunui dosar penal marca DNA, votau cu ambele mâini ridicarea imunității unui coleg al lor parlamentar, chiar dacă dosarul DNA de acuzare a colegului nu cuprindea decât „coperțile”.

⁶ Legile justiției de la acea vreme au fost modificate prin procedura angajării răspunderii guvernamentale ce excludea orice dezbateri parlamentară.

fără criterii și concurență cu procurori fără experiență, vulnerabili profesional și statutar prin lipsa stabilității pe post, unelte ideale cum s-a dovedit în anii ce au urmat, pentru săvârșirea celor mai grave derapaje și abuzuri din istoria postdecembristă a justiției din România. Am fost contemporanii justiției televizate, a ștergerii din codul penal a prezumției de nevinovăție⁷, a republicii procurorilor, a culoarelor judiciare, a plicurilor galbene, a protocoalelor pe post de lege, cu consecința directă sau mediată a distrugerii, la figurat dar și la propriu, a vieților a mii de oameni nevinovați, victime directe sau colaterale ale unei strategii de „curățare” a vieții publice românești de elemente „indezirabile” noii ordini instituite în țară cu accept și îndrumare externă⁸, prin acțiunea directă a unui unic parchet omnipotent dar, din păcate, și a instanțelor penale de vârf în postura de executanți.

Am analizat în detaliu toate aceste aspecte⁹ și nu le vom relua aici, nu numai pentru a evita o simplă copiere, ci pentru că derapajele/abuzurile de mai sus au constituit o sabotare a ordinii de drept din perspectiva sa *aplicativă*, cea a punerii în executare a unor norme legale, prin acțiunea concertată și punctuală a unor instituții/persoane publice, în condițiile în care obiectul acestor rânduri îl constituie analiza unor derapaje ce au pus în paranteză ordinea de drept din țară din perspectiva sa *conceptuală*.

Am identificat în acest sens mai multe exemple, dar ne vom opri doar la două dintre acestea pe care le vom analiza distinct.

2. Decizia nr. 22/2024 a ÎCCJ - completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept¹⁰

Problema de drept, foarte simplă de altfel, asupra căreia judecătorii instanței supreme aveau să decidă¹¹ se referea la drepturile recunoscute prin lege judecătorilor

⁷ A fost perioada în care a patra putere din Stat, presa, în înțelesul și formele de exprimare tehnologizate ale prezentului, a dovedit în proporție covârșitoare că nu mai este acel „câine” de pază al democrației, ci un „câine” dresat să „ucidă” civic la comandă. Din nefericire acea perioadă este încă actuală.

⁸ Într-un acces/exces de mimetism și naivitate, ar trebui să dăm credit rapoartelor MCV care, prin vocea unor „experți”, străini cu totul de problemele reale ale justiției românești (singura excepție remarcabilă prin profesionalism, rigoare și bună credință a constituit-o fostul judecător german Dieter Schlaffen), calificau la timpul respectiv toate aceste grave abuzuri drept „progrese” ale sistemului judiciar și „succese notabile” în lupta împotriva corupției. După ce societatea românească a fost „nivelată” prin acțiunile țintite ale DNA în principal și a fost eliminată chiar și posibilitatea teoretică a apariției vreunui „indezirabil”, UE a decis și ridicarea MCV pentru România, deși legile justiției la momentul ridicării în anul 2023 nu difereau cu nimic de cele de la momentul instituirii MCV în anul 2005.

⁹ A se vedea Ion Popa, *Noaptea dreptății românești*, editura Universul Juridic, 2021.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 696 din 18 iulie 2024

¹¹ Procedura pronunțării unor hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este reglementată de art. 519–art. 521 C. proc. civ., precum și de art. 475–art. 477 C. proc. pen. În ambele

și procurorilor de a beneficia de anumite sume de bani la momentul retragerii din activitate prin pensionare, respectiv echivalentul bănesc a 7 indemnizații de încadrare lunare. Dispoziția legală a fost aplicată un timp, apoi a fost suspendată anual (circa 10 ani) prin acte normative succesive, iar în final a fost abrogată.

Magistrații pensionați în perioada în care actul, deși suspendat ca aplicabilitate, se afla totuși în vigoare, au formulat cereri în justiție pentru acordarea dreptului legiferat, dar suspendat, acțiunile lor fiind respinse covârșitor majoritar și justificat de altfel ca premature pe motiv că norma legală este suspendată.

Ulterior abrogării, dispărând motivul prematurității, aceeași categorie de magistrați a solicitat instanțelor să i se acorde acele indemnizații la care aveau dreptul la data pensionării în baza unui act normativ în vigoare la acel moment, dar cu aplicabilitate temporar suspendată. În acest stadiu a intervenit decizia ÎCCJ nr. 22/2024 care a decis obligatoriu pentru toate instanțele naționale că drepturile revendicate *nu* mai pot fi acordate motivat de faptul că *dreptul legiferat* odată, suspendat repetat și apoi abrogat, *nu redevine actual, deci nu mai poate fi valorificat*.

Trecând peste criticile elementare de fond în sensul că dreptul nu putea și nici nu era nevoie să *redevină* actual pentru a fi aplicat pentru că acesta *era deja actual*, chiar dacă suspendat în aplicare, la momentul pensionării magistratului și și-a păstrat/își va păstra acest caracter de actualitate până la punerea în executare a normei¹², decizia este *letală* nu pentru cei ce au formulat acele pretenții, prejudiciați doar din perspectivă materială, ci pentru ceea ce semnifică ordinea de drept în componenta sa conceptuală, aceea a respectării normei legale erga omnes în sensul *aplicării* obligatorii, mai devreme sau mai târziu, a acesteia față de *toți* cei vizați prin acel act, chiar și în condițiile abrogării sale ulterioare¹³.

Prin prisma temei de față, vom analiza decizia sub două aspecte.

Sub un prim aspect, prin decizia ÎCCJ se pune la dispoziția politicului decident un instrument la care acesta nu îndrăznește să se gândească nici în visele sale cele mai frumoase/optimiste și anume posibilitatea certificată jurisprudențial obligatoriu de la cel mai înalt nivel judecătoresc de a legifera fără grija/consecințele punerii în aplicare a normei adoptate. Această poartă larg deschisă de instanța supremă face

cazuri hotărârea pronunțată este *obligatorie* pentru instanțele naționale. Într-o discuție amical profesională cu un coleg judecător german, fost expert de preaderare a României la U.E., am acceptat rezonabilitatea susținerii acestuia că atât dispozițiile legale privind recursul în interesul legii, cât și cele privind hotărârile prealabile pe chestiuni de drept sunt discutabile sub aspectul conformității lor cu norma constituțională, motivat de faptul că cele două modalități invocate constituie în realitate modalități de legiferare cu forța obligatorie erga omnes a unei legi, nu de unificare a practicii judiciare. Oricum, problema prezintă interes practic și doctrinar și ar putea fi discutată.

¹² Tot pe fondul problemei trebuie amintit că dreptul, din moment ce a fost reglementat normativ, a intrat sub protecția a ceea ce semnifică dreptul de proprietate protejat de actul adițional nr. 1 la Convenția Europeană, aspect care în mod cert va fi ridicat în fața Curții Europene.

¹³ Este de la sine înțeles că ne referim la magistrații pensionați anterior abrogării actului.

posibil, nu doar teoretic, ca *oricând*, politicul decident să își asume manipulator/înșelător prin lege, în scop de mită electorală sau conjuncturală, obligații financiare fabuloase în favoarea cetățeanului (fiecărui cetățean câte un milion de euro, un iaht, câte o vilă la mare și la munte, mașină de lux la alegere, carburant și energie gratis toată viața, etc.) promisiuni pe care decidentul a premeditat doar să le adopte, fără nicio intenție de a le aplica vreodată, dar cărora cetățeanul justificat le dă crezare fiind adoptate prin lege de către Parlamentul țării.

Ulterior legiferării și împlinirii interesului electoral/conjunctural și având drept *scut* decizia ÎCCJ, același politician decident, invocând pretexte publice ce îi definesc de altfel existența (criză economică, inflație, deficit bugetar, schimbările climatice, topirea ghețarilor, ora de vară etc.), va dispune într-o primă etapă suspendarea promisiunilor devenite lege, iar mai apoi, la un număr de ani pe care îl va aprecia ca suficient, va dispune abrogarea legii fără grija aplicării sale vreodată, invocând derobator și justificativ decizia ÎCCJ. Acest ciclu de „fentare” legislativă, inaugurat și „legiferat” de decizia ÎCCJ ce avariază grav conceptual ordinea de drept a țării, va fi reluat ori de câte ori politicul decident va considera necesar, fără grija vreunei responsabilizări¹⁴.

Sub un al doilea aspect, de data aceasta nu doar din perspectivă conceptuală, ci și aplicativă, decizia ÎCCJ deschide larg porțile pentru aplicarea discriminatorie și abuzivă/selectivă a unui act normativ, prin menținerea în vigoare a normei de către politicianul decident atât timp cât este necesar pentru împlinirea pe criterii nepublice a promisiunilor devenite lege către *o minoritate privilegiată prestabilită*, alocările ținute¹⁵ fiind apoi invocate drept dovadă a intenției și bune credințe a decidentului de a-și îndeplini promisiunile, dar pe care, din cauzele „obiective” de mai sus, nu le mai poate onora integral.

Concluziv, sub acest prim punct, apreciem că decizia ÎCCJ:

- a creat precedentul periculos al ignorării/eludării ordinii de drept în latura sa referitoare la forța obligatorie a legii în aplicarea sa
- a instituit dreptul decidentului politic de a aplica norma cui, când și cât consideră de cuviință
- a inaugurat o cale judecătorească de nerespectare a aplicării unei norme legale
- a obligat toate instanțele românești să procedeze de aceeași manieră.

¹⁴ Cazuistica referitoare la dreptul magistraților este doar exemplificativă, fiind de evidență că decizia ÎCCJ va fi invocată drept precedent tuturor acelor norme ce instituie drepturi în favoarea unor anumite categorii sociale, profesionale, etc., norme suspendate și apoi abrogate fără a fi puse în aplicare.

¹⁵ Este calea cea mai „curată” ca un număr restrâns de cetățeni să beneficieze, pe modelul contractelor publice cu atribuire directă, de toate promisiunile fabuloase ale decidentului, ceilalți mulțumindu-se cu consolarea „ghinion”. În același context, amintim acele hotărâri de guvern ce vizau ținut scuturi de vamă pentru anumite produse/transporturi cu valabilitate 24 ore și care tranzitau vama exact în intervalul defipt în actul normativ. Toate aceste practici au acum și acoperire jurisprudențială obligatorie.

3. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2024 privind unele măsuri pentru soluționarea proceselor privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, precum și a proceselor privind prestații de asigurări sociale

Potrivit art. 2 din actul normativ citat, „... în cursul judecării proceselor prevăzute la art. 1¹⁶, completul de judecată investit cu soluționarea cauzei în primă instanță sau în calea de atac, ...**va** solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată...”.

Efectele textului citat sunt neechivoce:

- **a transformat dreptul** de apreciere/decizie al judecătorului de a sesiza instanța supremă pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, atribuție/competență reglementată expres, repetăm, **sub formă de drept**, de art. 519-art. 521 C. proc. civ., precum și de art. 475-art. 477 C. proc. pen., **într-o obligație**;

- **a anulat independența** decizională a judecătorului în acele cauze indicate de actul normativ și în care judecătorul consideră că dosarul aflat în fața sa este complet și nu necesită lămuriri sau sfaturi extranece cauzei.

Din orice perspectivă am analiza acest act normativ, singura realitate juridică desprinsă este inevitabilă și anume instituirea prin lege a unor derogări de la principiul independenței judecătorului, principiu component fundamental a ceea ce defineam mai sus a fi ordine de drept. Ca și în primul caz al deciziei ÎCCJ, încălcarea ordinii de drept prin adoptarea acestui act normativ nu constituie o încălcare aplicativă, de speță, ci una de concept, Executivul stabilind că în anumite domenii ale înfăptuirii actului de justiție, **independența decizională a judecătorului**, componentă a ordinii de drept și garantată european, constituțional și legal, **este dispensabilă**.

În același sens, au fost formulate public la vremea adoptării actului, dar și ulterior, reacții profesionale¹⁷, asociative¹⁸ și individuale¹⁹ ale judecătorilor, dar în

¹⁶ Potrivit art. 1, „Ordonanța de urgență se aplică în procesele privind stabilirea și/sau plata drepturilor salariale sau de natură salarială ale personalului plătit din fonduri publice, inclusiv cele privind obligarea la emiterea actelor administrative sau privind anularea actelor administrative emise pentru acest personal sau/și cele privind raporturile de muncă și de serviciu ale acestui personal”.

¹⁷ A se vedea Scrisoarea deschisă de protest a 11 președinți de secție litigii de muncă de la curțile de apel, adresată CSM în luna iunie 2024: „soluția legislativă astfel adoptată, intempestiv, marchează o schimbare profundă a viziunii legiuitorului asupra rolului judecătorului în soluționarea cauzelor, acesta devenind din interpret al legii ce se bucură de independență în activitatea sa - un simplu angajat la buget, lipsit tocmai de atributul judecării și chemat să ceară instrucțiuni pentru modul cum să interpreteze legea aplicabilă la situațiile de fapt din dosare”

¹⁸ A se vedea protestul adresat primului ministru M.C. de mai multe asociații profesionale ale magistraților în luna septembrie 2024: „...în acest fel, de acum înainte, vor urma ordonanțe de urgență și în alte materii, prin care se va răsturna competența efectivă a judecătorului de a aplica textul de lege la speță, adică esența atribuțiilor sale?”.

¹⁹ A se vedea, exemplificativ, judecător Bogdan Nicolau, tribunalul Brăila, Lumea Justiției 25 iunie 2024, cu referiri procedurale, precum și judecător Alinel Bodnar, tribunalul București, Lumea Justiției, septembrie 2024, care a atacat ordonanța guvernului la CJUE pe motiv de încălcare a independenței judecătorului.

ansamblu, o afirmăm cu tristețe, riposta sistemului judecătoresc și nu numai a fost dezamăgitoare/irelevantă față de agresiunea fără precedent a unui Executiv în epoca post decembristă la adresa independenței judecătorului și pe cale de consecință a ordinii de drept a Țării. Am constatat astfel că 1. scrisoarea deschisă către CSM a fost asumată de doar 12 președinți de secții litigii de muncă de la curțile de apel, deși independența constituie fundamentul activității *tuturor* judecătorilor, nu doar al președinților secțiilor vizate prin actul normativ criticat, că 2. formele de protest contondente adoptate de judecători în alte ocazii mult mai puțin amenințătoare pentru sistemul judecătoresc și ordinea de drept au lipsit cu desăvârșire²⁰ și că 3. au lipsit reacțiile *neformale* instituționale ale sistemului judecătoresc, ale barourilor, ale Ministerului Public apărător constituțional al ordinii de drept²¹, precum și ale forurilor europene îngrijorate tradițional/cutumiar de mersul justiției române etc.

3. Concluzii

Ambele documente analizate critic aici sunt menite, voit sau din gravă neglijență, să altereze conceptual două dintre principiile ce constituie nucleul ordinii de drept românești contemporane, respectiv forța obligatorie a legii și independența judecătorului. Semnalul negativ al adoptării acestor două documente este depășit însă de lipsa unei riposte reale/eficiente a societății românești în ansamblul său, nu numai a sistemului judecătoresc, precum și de lipsa oricărei reacții europene, ceea ce confirmă că 1. temerea manifestată de asociațiile profesionale de judecători potrivit căreia cele două decizii, provenite din zona a două puteri ale Statului, executivă și judecătorească, nu constituie decât începutul²² și că 2. ordinea de drept românească riscă să devină definitiv o amintire nostalgică.

²⁰ Este notoriu că, în timp, judecătorii au procedat la întreruperea activităților de judecată pe perioade nedeterminate, invocând modalități care să nu fie totuși asimilate grevei, interzisă lor prin lege și tot notoriu este și faptul că, poate cu o singură excepție, toate întreruperile de activitate au fost generate de probleme ce îi interesau direct pe judecători din perspectiva salarizării lor. Adoptarea acestui act normativ ar fi constituit cel mai bun prilej pentru judecători de a demonstra cetății că au puterea de a protesta contondent nu numai atunci când în pericol este salarizarea lor, ci și în acele situații de punere în pericol a independenței lor funcționale/decizionale și a ordinii de drept ai căror garanți aplicativi sunt chiar ei, judecătorii țării.

²¹ Potrivit art. 131 alin. (1) din Constituție „...Ministerul Public...apără ordinea de drept...”.

²² Un prim semnal sumbru de confirmare a acestei temeri a fost dat de Curtea Constituțională, care a decis la începutul lunii octombrie 2024, în lipsa oricăror competențe în domeniu, blocarea candidaturii la președinția României a unei persoane pe motiv că aceasta promovează/propune în spațiul public perspective diferite de cele prezente cu privire la țară, alianțe, tratate. Starea unei țări democratice la un moment dat este rezultatul voinței populare. Rezultă din decizia CCR că dacă voința populară la un alt moment dat își dorește schimbarea prin vot democratic a acelei stări, atunci poporul va trebui împiedicat, în speță prin eliminarea candidatului agreeat, să se exprime în alegerea unui președinte cu aceeași dorință de schimbare?

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

ANALIZA CAUZELOR DE INADMISIBILITATE - COMPETENȚA PARTAJATĂ ÎNTRE JUDECĂTORUL A QUO ȘI FORUL CONSTITUTIONAL

Jud. Mălina TEBIEȘ

Abstract: *In Romania, the constitutionality control has evolved a lot in the last decades and has come to meet the European requirements in this field of activity. We believe that the efficiency of the a posteriori constitutionality control is reflected on several levels. Therefore, through the mechanism of the constitutionality control of the laws, after their entry into force, an increased protection of the fundamental human rights that have their source in the constitutional text is achieved. Also, the whole mechanism represents a fundamental condition of the rule of law, while the rights of citizens are respected and cultivated. A fundamental condition for the exception of unconstitutionality to pass the admissibility test is that the exception is related to the resolution of the case, regardless of its object. Despite the given solution issued by the constitutional forum regarding the objection of unconstitutionality raised in an ab initio inadmissible case, its decision will not be able to produce any effect in such litigation. Decision no. 766 of June 15, 2011 gave a new dimension to the existence of legal norms, respectively to the meaning of the expression “in force”. Correctly, with direct reference to Decision no. 21 of March 10, 2008, pronounced by the High Court of Cassation and Justice, the constitutional forum showed that the sole prerogative of the trial judge is to apply the admissibility test, by referring to the object, subject and the connection with the merits of the case of the invoked exception.*

Keywords: *the admissibility test, constitutional control, the relevance of the exception, provisions in force, the dialogue between the judge of the case and the Constitutional Court, specific jurisdiction*

Filtrul de admisibilitate - testul unor excepții veritabile de neconstituționalitate

În România, controlul de constituționalitate a evoluat foarte mult în ultimele decenii și a ajuns să corespundă exigențelor europene din acest domeniu de activitate. Astfel, controlul are ca obiect nu doar legile, ci și o serie de alte acte normative,

precum hotărârile parlamentare sau regulamentele. Totodată, funcțiile controlului de constituționalitate sunt multiple, întrucât prin intermediul acestuia se asigură supremația legii fundamentale și se sprijină funcționarea în echilibru a tuturor puterilor publice.

Considerăm că eficiența controlului de constituționalitate *a posteriori* se reflectă pe mai multe paliere. Așadar, prin intermediul mecanismului controlului de constituționalitate a legilor după intrarea acestora în vigoare se realizează o protecție sporită a drepturilor fundamentale ale omului care își au izvorul în textul constituțional. De asemenea, întreg mecanismul reprezintă o condiție fundamentală a statului de drept, în timp ce sunt respectate și cultivate drepturile cetățenilor.

În ceea ce privește prima etapă a efectuării controlului de constituționalitate, judecătorul fondului în fața căreia se invocă excepția de neconstituționalitate nu efectuează un control al constituționalității propriu-zise a dispozițiilor legale ce urmează a fi supuse analizei conformității, ci doar face o apreciere formală prin analiza fiecărei condiții de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate. Ulterior, dacă toate condițiile de tip filtru sunt îndeplinite, acesta admite cererea de sesizare a forului constituțional, iar dacă una sau mai multe dintre acestea nu pot fi verificate în cauză, fiind neîndeplinite, va respinge solicitarea de sesizare a Curții Constituționale.

Potrivit dispozițiilor art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992¹ republicată, dacă excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin. (1), (2) și (3), instanța în fața căreia s-a invocat excepția are o singură posibilitate, aceea de a respinge solicitarea de investire a forului constituțional, printr-o încheiere motivată. Aceste prevederi legale instituie o obligație în sarcina instanței de a efectua un examen de legalitate a excepției de neconstituționalitate invocată înaintea sa.

Motivele de inadmisibilitate pot avea legătură pe de o parte, fie cu obiectul sesizării, fie cu subiectul sesizării sau pe de altă parte, cu însuși temeiul constituțional invocate în susținerea acesteia. În aplicarea prevederilor menționate anterior, instanța de judecată efectuează o verificare sub aspectul îndeplinirii condițiilor legale formale. Se analizează dacă acest mijloc procesual al excepției de neconstituționalitate poate fi folosit. Acest examen al admisibilității nu se suprapune cu analiza existenței unei conformități a prevederilor atacate de petent cu textul legii fundamentale și nici cu soluționarea de către instanță a unui aspect de contencios constituțional, căci instanța nu statuează asupra temeiniciei excepției, ci numai asupra admisibilității acesteia.

Considerăm că, asemenea oricărui incident procedural, excepția de neconstituționalitate nu poate fi folosită decât în acord cu scopul prevăzut de lege,

¹ Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 101 din 22 mai 1992.

și anume în vederea verificării constituționalității unei prevederi legale specifice, care să aibă legătură cu soluționarea speței respective de judecătorul *a quo*. Prin urmare, în timp ce analizează în mod obiectiv fiecare dintre condițiile de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate statuate de legea specială, instanța trebuie să efectueze totodată corectitudinea utilizării acestui mijloc procedural și respectarea pe cale de consecință a finalității pentru care a fost reglementat în mod expres de lege.

O condiție fundamentală pentru ca excepția de neconstituționalitate să promoveze testul de admisibilitate este aceea ca excepția să aibă legătură cu soluționarea cauzei, indiferent de obiectul acesteia. Așadar, în ceea ce privește existența unei legături efective între necesitatea pronunțării unei hotărâri în contenciosul constituțional și soluționarea cauzei, prin considerentele Deciziei nr. 443/2019 pronunțată de către secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-au reținut următoarele: „referitor la examenul legăturii cu cauza, Înalta Curte apreciază că acesta trebuie făcut în concret, prin raportare la interesul specific al celui care a invocat excepția și înrăurirea pe care dispoziția legală considerată neconstituțională o are în speță. Stabilirea existenței interesului se face pe calea verificării pertinentei excepției în raport cu procesul în care a intervenit, astfel încât decizia Curții Constituționale în soluționarea excepției să fie de natură a produce un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal”. Așa fiind, s-a arătat că expresia cerinței pertinentei excepției de neconstituționalitate în desfășurarea procesului, legătura cu soluționarea cauzei poate fi stabilită numai în urma unei analize concrete a particularităților speței, prin evaluarea atât a „aplicabilității textului criticat în cauza dedusă judecății, cât și a necesității invocării excepției de neconstituționalitate în scopul restabilirii stării de legalitate”².

Din această perspectivă, urmând raționamentul curții de apel ca prima instanță în cauza la care ne-am referit anterior, reținem că, în jurisprudența Curții Constituționale³, s-a subliniat că o excepție de neconstituționalitate ridicată într-o acțiune *ab initio* inadmisibilă urmează aceeași soartă, fiind, inadmisibilă, dacă nu sunt contestate chiar dispozițiile legale care să conducă la o astfel de soluție în legătură cu cauza în care a fost ridicată excepția. Mai mult, trebuie avut în vedere aspectul că, indiferent de soluția pronunțată de forul constituțional cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată într-o cauză *ab initio* inadmisibilă, decizia acestuia nu va putea produce niciun efect într-un astfel de litigiu.

² Decizia nr. 591/21.10.2014 a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 916/16.12.2014.

³ Decizia nr. 203 din 06 martie 2012, publicată în M. Of. nr. 324/14.05.2012 și Decizia nr. 171 din 8 februarie 2011, publicată în M. Of. nr. 242/7.04.2011.

Identificarea unui set de reguli precise cu privire la atribuțiile instanței de contencios constituțional, dar mai ales cu privire la limitele și condițiile în care poate fi sesizată instanța

Cauzele de inadmisibilitate „au caracter imperativ și sunt de ordine publică”⁴. Acestea sunt obligatorii atât pentru forurile de judecată de drept comun, cât și pentru însăși Curtea Constituțională. Ca efect al obligativității, nici măcar Curtea nu are posibilitatea de a ignora o anumită cauză de inadmisibilitate. În legătură cu caracterul de ordine publică, acesta se raportează la interesul de natură publică apărut, ca urmare a exercitării controlului de constituționalitate în anumite limite, limite care privesc competența de atribuire a Curții.

În doctrină s-a ridicat problema dacă aceste cauze de inadmisibilitate ar putea fi interpretate ca o limitare adusă accesului la justiția constituțională. Chiar și în statele în care nu există o reglementare instituționalizată a unui asemenea filtru, o serie de cauze de inadmisibilitate sunt stabilite sau enunțate chiar de instanțele constituționale. Astfel, rolul de garant al legii fundamentale al Curții este dublat de acela al apărător al drepturilor fundamentale. Controlul constituționalității prin intermediul invocării și analizării excepțiilor de neconstituționalitate este o formă privilegiată de control *a posteriori* care se concretizează în verificarea aplicării unor legi după intrarea lor în vigoare. Mai mult, justițiabilii dispun de această pârghie legală și pot să convingă instanța în efectuarea aprecierii conformității dintre actul juridic normativ invocat și Constituție. La aceste argumente se adaugă aspectul că într-o proporție covârșitoare, excepțiile sunt formulate în fața și prin intermediul instanțelor de judecată, ca prim filtru.

Concluzionăm așadar că reglementarea unor cauze de inadmisibilitate nu poate fi nicidecum interpretată ca aducând o atingere a accesului la justiția constituțională. Din contră, absența sau încălcarea acestora ar conduce la denaturarea rolului justiției constituționale într-un stat de drept.

Tipuri de cauze de inadmisibilitate

Există mai multe categorii de cauze privind inadmisibilitatea. Pe de o parte, se situează cauzele care privesc tot ceea ce ține de legalitatea sesizării. Pe de altă parte, există o serie de cauze de inadmisibilitate care au legătură cu competența instanței constituționale.

⁴ H. Seibert, *Admissibility Requirements for Constitutional Complaints and Mechanism for Avoiding an Excessive Case Load*, The Protection of Fundamental Rights by The Constitutional Courts, European Commission for Democracy Through Law, Brioni, Croația, 23-25 septembrie 1995, disponibil la adresa <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx>.

Într-o opinie, prin invocarea excepției de neconstituționalitate se creează un „raport triunghiular”⁵ între autorul excepției din etapa de judecată a soluționării acesteia, judecătorul *a quo* și instanța constituțională, care trebuie să decidă nu doar asupra admisibilității, ci și asupra temeiniciei acesteia. Noi considerăm însă că, nu în toate situațiile practice se stabilește un astfel de raport, întrucât rolul instanței de judecată de drept comun de a-și exprima părerea asupra admisibilității excepției cu care a fost sesizată se manifestă doar în legătură cu cauzele de inadmisibilitate care au în vedere legalitatea. În ipotezele în care excepția este lovită de o cauză de inadmisibilitate care privește competența Curții Constituționale, singura îndreptățită să cenzureze o astfel de excepție este însăși instanța constituțională.

Așadar, într-o astfel de situație, judecătorul de drept comun este nevoit să sesizeze instanța constituțională printr-o încheiere, acesta neavând vreo marjă de apreciere. Ne raportăm și la textul art. (3) alin. (2) din Legea nr. 47/1992⁶, conform căruia „în exercitarea atribuțiilor care îi revin, Curtea Constituțională este singura în drept să hotărască asupra competenței sale”, dar și la textul enunțat de alin. (3) al aceluiași articol, care statuează regula că nicio autoritate publică nu poate să conteste competența Curții Constituționale. În plus, având în vedere și enumerarea tuturor cauzelor de inadmisibilitate prin intermediul art. 29 alin. (1) și (3) din legea menționată anterior, instanța de judecată nu are posibilitatea de a refuza sesizarea forului constituțional motivat de faptul că există decizii prin care instanța constituțională a respins excepții de neconstituționalitate având același obiect comparativ cu prevederile legale la care se face referire în cadrul litigiului pe fond.

Instanța de judecată poate respinge cererea de sesizare a Curții Constituționale exclusiv în situația în care există un motiv de inadmisibilitate. Pe de altă parte, numai Curtea este îndrituită să se pronunțe asupra altor probleme din sfera modului de formulare a excepției de neconstituționalitate. De exemplu, instanța constituțională decide dacă excepția este sau nu motivată, iar neindicarea de către autorul excepției a normei constituționale considerată a fi încălcată reprezintă un motiv de respingere ca inadmisibilă a excepției.

În ceea ce privește legalitatea sesizării, se verifică exclusiv conformitatea unor acte normative sau dispoziții din cuprinsul acestora cu legea fundamentală, întrucât potrivit art. (2) alin. (2) din Legea nr. 47/1992⁷, sunt neconstituționale prevederile din actele normative avute în vedere „care încalcă dispozițiile și principiile Constituției”. Motivele de inadmisibilitate privind legalitatea sesizării la care ne raportăm au în vedere obiectul sesizării, titularii excepției de neconstituționalitate, motivarea sesizării și cadrul în care excepția este formulată. Finalitatea reglementării

⁵ I. Deleanu, S. Deleanu, „Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial – Eseu”, Universul Juridic, București, 2013.

⁶ Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 101 din 22 mai 1992.

⁷ Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 101 din 22 mai 1992.

acestora este evitarea ca instanța constituțională să fie invadată de false chestiuni legate de constituționalitate. Într-o altă ordine de idei, se consolidează rolul de filtru al instanțelor de drept comun, întrucât acestea nu se pot pronunța pe fondul unei excepții, declarând-o temeinică, ori netemeinică, această competență revenindu-i în mod exclusiv Curții Constituționale.

Totodată, jurisprudența Curții Constituționale diferențiază între respingerea sesizării cu o excepție de neconstituționalitate ca inadmisibilă sau devenită inadmisibilă. Este vizat momentul în care intervine motivul de inadmisibilitate, fie odată cu sesizarea Curții, fie ulterior investirii acesteia.

Inadmisibilitatea prin prisma titularilor excepției de neconstituționalitate

Atât în procesul civil, cât și în procesul penal, calitatea de parte este strâns legată de două elemente, respectiv capacitatea procesuală și calitatea procesuală. Astfel, în procesul civil potrivit art. 55 din Codul de procedură civilă, sunt părți reclamantul, pârâtul și terții care intervin - voluntar sau forțat - în proces, conform legii. Pe de altă parte, în cadrul procesului penal, sunt părți inculpatul și partea civilă. Deși, potrivit legislației în vigoare persoana vătămată și persoana responsabilă civilmente nu sunt părți, ci au calitate de subiecți procesuali principali, acestea au de regulă aceleași drepturi și obligații ca și părțile. Așadar, în doctrină⁸ s-a reținut că atât persoana vătămată, cât și persoana responsabilă civilmente pot formula excepții de neconstituționalitate. În cadrul procesului, indiferent de natura acestuia, excepția poate fi formulată de procuror, când acesta participă la judecată; astfel legiuitorul nu se raportează la posibilitatea reprezentantului Ministerului Public de a lua parte la judecată, ci exclusiv la participarea sa efectivă.

Totodată, în condițiile în care observă o neconformitate a textelor legale aplicabile speței cu principiile constituționale, judecătorul fondului are prerogativa de a formula în mod independent, din oficiu, o excepție de neconstituționalitate. În acest caz, menționăm că excepția ridicată, înainte de a fi trimisă pe rolul Curții Constituționale trebuie motivată temeinic, întrucât lipsește motivarea efectuată de părți sau procurori care au însă posibilitatea de a-și expune fiecare punctul de vedere.

Caracterul inadmisibil prin raportare la obiectul excepțiilor formulate

Cu referire la obiectul excepției de neconstituționalitate, există o bogată cazuistică în jurisprudența instanței constituționale. Potrivit dispozițiilor art. (29) alin. (1)

⁸ D. Lupașcu, M. Mareș, *Excepția de neconstituționalitate: palid instrument de asigurare a ordinii constituționale?*, articol publicat la data de 5 septembrie 2018 pe www.juridice.ro, accesat la data de 24.10.2024.

din Legea 47/1992⁹, Curtea decide asupra excepțiilor privind „neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare”¹⁰. Astfel, se au în vedere „legile” în sensul restrâns, strict prevăzut de text, și anume actele normative adoptate de Parlament și promulgate de Președintele României. În același timp, obiect al sesizării îl constituie și ordonanțele, acte adoptate de Guvern având la bază o delegare legislativă. „Conceptul de lege rezultă din îmbinarea criteriului formal cu cel material”¹¹. Prin urmare, „este evident că soluționarea excepției de neconstituționalitate privind alte acte normative nu este de competența Curții Constituționale, aceste acte fiind controlate, sub aspectul legalității, de instanțele de contencios administrativ”¹². Din cele menționate reiese că normele metodologice de aplicare a unor legi nu pot face obiectul controlului de constituționalitate, întrucât acestea nu reprezintă legi *stricto sensu*.

Totodată, este admisibilă excepția având ca obiect prevederile legale în interpretarea dată de către Înalta Curte în soluționarea unui recurs în interesul legii.¹³ Pe de altă parte, critica de neconstituționalitate nu poate viza strict decizia pronunțată într-un recurs în interesul legii, aceasta fiind lovită de inadmisibilitate, întrucât Curtea Constituțională nu poate cenzura hotărâri judecătorești, chiar dacă acestea au în vedere interpretarea și aplicarea unitară a legii. Totuși, Curtea Constituțională trebuie să efectueze analiza textului legal respectiv în interpretarea dată de instanța supremă. „A admite o teză contrară contravine însăși rațiunii existenței Curții Constituționale, care și-ar nega rolul său constituțional acceptând ca un text legal să se aplice în limite ce ar putea intra în coliziune cu legea fundamentală”¹⁴.

În legătură cu dispozițiile criticate dintr-un anumit act normativ, se reține¹⁵ faptul că instanța constituțională se pronunță doar cu privire la constituționalitatea textelor asupra cărora a fost sesizată, fără să poată modifica ori completa dispozițiile care sunt supuse controlului, aspect ce reiese din cuprinsul art. (2) alin. (3) din Legea nr. 47/1992.

Tot în legătură strânsă cu obiectul excepției de neconstituționalitate, avem în vedere jurisprudența Curții care tratează semnificația sintagmei normă „în vigoare”. Inițial instanța constituțională a considerat că este excepțiile de neconstituționalitate „erau inadmisibile dacă vizau norme abrogate la data la care Curtea Constituțională

⁹ *Idem*.

¹⁰ Textul redat face parte din cuprinsul art. (2) din Legea nr. 47/1992.

¹¹ Tudorel Toader, Marieta Safta „Ghid de admisibilitate la Curtea Constituțională a României”, ediția a 2 a, Editura Hamangiu.

¹² Decizia nr. 58 din 17 februarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 222 din 15 martie 2004.

¹³ Decizia nr. 212 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 19 iunie 2013.

¹⁴ Decizia nr. 854 din 23 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 21 septembrie 2011.

¹⁵ A se vedea cu titlu exemplificativ Decizia nr. 447 din 15 septembrie 2005 publicată Monitorul Oficial al României nr. 879 din 30 septembrie 2005.

a fost sesizată”¹⁶. Drept consecință, o perioadă de timp, era ignorată o eventuală neconstituționalitate a normelor juridice care nu mai făceau parte din sistemul juridic la momentul formulării excepției, astfel că se considera că acestea nu mai puteau produce efecte juridice.

Din considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 102 din 10 aprilie 2001¹⁷, se conturează ideea că există o reală posibilitate ca norma la care se face referire să fi produs unele consecințe juridice, deși aceasta este abrogată la momentul la care forul constituțional face analiza conformității normei¹⁸. Pe cale de consecință, ar fi recomandabil să se țină cont de totalitatea efectelor produse de actul juridic normativ de-a lungul timpului, respectiv să se verifice dacă la momentul formulării excepției de neconstituționalitate acea prevedere era sau nu conformă cu principiile și dispozițiile Constituției.

Din practica instanței constituționale au rezultat situații în care sintagma „în vigoare” nu a fost interpretată *stricto sensu*. De pildă, prin Decizia nr. 989 din 30 iunie 2009¹⁹, s-a reținut că deși dispozițiile respectivei Ordonanțe de urgență „și-au încetat efectele, fiind norme cu aplicare limitată în timp, neconstituționalitatea constatată lovește actul normativ în ansamblul său, astfel că efectele prezentei decizii se întind și cu privire la dispozițiile legale care nu mai sunt în vigoare”²⁰. S-a arătat că, întrucât sancțiunea neconstituționalității constatată produce efecte asupra tuturor dispozițiilor legale în ansamblul său, consecințele juridice ale deciziei Curții sunt unele de natură extinsă, iar nu restrictivă, având ca obiect și textele legale care nu mai sunt în vigoare. Totodată, prin considerentele redactate cu titlu de principiu prin intermediul Deciziei nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008²¹, s-a stabilit că „neconstituționalitatea reținută lovește întreaga ordonanță de urgență, chiar dacă unele prevederi ale sale au fost abrogate anterior pronunțării respectivei decizii”²².

Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011²³ a conferit o nouă dimensiune existenței normelor legale, respectiv a semnificației expresiei „în vigoare”. În mod corect, cu

¹⁶ Astfel cum reiese din conținutul unor decizii ale Curții, precum Decizia nr. 108/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 08 septembrie 2000.

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 655 din 18 octombrie 2001.

¹⁸ Există posibilitatea ca o serie de proceduri judiciare, precum ședința publică de soluționare de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate sau pronunțarea deciziei Curții Constituționale¹⁸ să fi avut loc ulterior momentului ieșirii din vigoare a actului normativ criticat.

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009.

²⁰ Para. I din cuprinsul Deciziei nr. 989 din 30 iunie 2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009.

²¹ Decizia nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 136/2008 privind stabilirea unor măsuri pentru salarizarea personalului din învățământ în anul 2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.

²² Astfel cum este ilustrat în penultimul paragraf înainte de dispozitivul Deciziei nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.

²³ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 549 din 3 august 2011.

referire directă la Decizia nr. 21 din 10 martie 2008²⁴, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție²⁵, forul constituțional a arătat că singura prerogativă a judecătorului de fond este aplicarea testului admisibilității, prin raportare la obiect, subiect și legătura cu fondul cauzei a excepției invocată.

Alte cauze de inadmisibilitate

Potrivit art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, au caracter inadmisibil excepțiile ce au ca obiect prevederile legale a căror neconstituționalitate a fost statuată prin intermediul unei decizii anterioare pronunțate de Curtea Constituțională. Textul art. 147 alin. (1) din Constituție prevede rezultatul încetării efectelor juridice a dispozițiilor din cadrul legilor și ordonanțelor în vigoare ce au fost declarate neconstituționale²⁶.

Merită menționată ipoteza deciziilor interpretative, situație în care textul legal care a fost sancționat rămâne în vigoare parțial și continuă să producă efecte juridice în interpretarea constatată ca fiind constituțională de Curte²⁷, interpretare considerată ca fiind legitimă. Prin urmare, o excepție de neconstituționalitate care are în vedere textul constat de Curte ca având caracter neconstituțional într-un anume sens, este inadmisibilă. Acest aspect reiese nu doar prin raportare la prevederile art. 29 alin (3) din Legea nr. 47/1992, ci și din analiza jurisprudenței instanței constituționale. Astfel, în cuprinsul considerentelor Decizie nr. 146 din 25 februarie 2010²⁸ este menționat aspectul că „interpretarea considerată de către Curtea Constituțională ca fiind neconstituțională nu poate fi în niciun fel aplicată de către instanțele judecătorești, iar orice excepție de neconstituționalitate care contestă constituționalitatea interpretării date de Curte (...) este inadmisibilă în temeiul art. 147 alin. (4) din Constituție coroborat cu art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992.

Totodată, au existat situații în care Curtea a fost sesizată cu anumite excepții de neconstituționalitate care aveau ca obiect interpretarea unor decizii ale însăși Curții Constituționale. Întrucât, actele Curții nu pot fi supuse controlului de constituționalitate, a fost constatată inadmisibilitatea acestor excepții.

²⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 444 din 13.06.2008.

²⁵ Decizie pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin care s-a statuat pe de o parte că instanțele judecătorești sunt în măsură să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor ce au fost între timp abrogate, având ca temei principiului plenitudinii de jurisdicție în dosarele cu a căror soluționare au fost investite

²⁶ A se vedea par. 48 din cuprinsul Deciziei nr. 874 din 18 decembrie 2018 a Curții Constituționale publicată în Monitorul Oficial nr. 2 din 3 ianuarie 2019.

²⁷ Decizia nr. 486 din 2 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 105 din 6 martie 1998.

²⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 182 din 22 martie 2010.

Cadrul invocării excepțiilor de neconstituționalitate

Excepțiile de neconstituționalitate pot fi invocate numai în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial. În caz contrar, o excepție formulată în fața unor autorități sau organisme distincte față de instanțele menționate anterior, este vădit inadmisibilă, potrivit prevederilor art. 146 lit. (b) din Constituție. În legătură cu sintagma „instanță judecătorească”. Curtea nu analizează „împrejurarea că o anumită instanță de judecată este sau nu competentă să se pronunțe asupra fondului cauzei”²⁹. Forul constituțional a stabilit că „instanțele judecătorești sunt cele astfel denumite de Constituție”³⁰.

Așadar, în vederea stabilirii sferei instanțelor judecătorești, s-a făcut raportarea atât la dispozițiile constituționale privitoare la acestea³¹, cât și la regulile speciale având ca obiect organizarea instanțelor judecătorești. Desigur, „astfel ar fi fost situația dacă art. 144 lit. (c) din Constituție s-ar fi referit la instanță, deoarece această noțiune este folosită, atât de legiuitor, cât și de doctrină, în sens larg incluzând și alte organe de jurisdicție. Textul constituțional se referă însă la instanțe judecătorești, care sunt expres și limitativ stabilite de lege și deci nu este posibil ca sfera lor să fie extinsă prin analogie”³². Prin urmare, s-a statuat că deși Consiliul Superior al Magistraturii este o autoritate judecătorească, aceasta îndeplinește rolul său de instanță de judecată prin secțiile sale, strict în ceea ce privește domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, astfel că această autoritate nu poate fi asimilată instanțelor judecătorești strict enumerate de lege. Așadar, excepția de neconstituționalitate ridicată cu ocazia soluționării unei acțiuni disciplinare exercitate de Comisia de Disciplină pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii este inadmisibilă.

În vederea asigurării unui acces cât mai larg al publicului la justiția constituțională, au fost introduse instanțele de arbitraj comercial în cadrul sferei organelor în fața cărora poate fi invocată o excepție de neconstituționalitate prin revizuirea Constituției din anul 2003. De pildă, indicăm cu titlu de exemplu Decizia nr. 123 din data de 5 martie 2013³³ referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 143 din 2007 pentru modificarea alin. (2) și (4) ale art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114 din 2005 privind unele măsuri

²⁹ A se vedea de pildă Decizia nr. 678 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 886 din 5 decembrie 2014.

³⁰ Decizia nr. 493 din 21 noiembrie 2013 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 21 ianuarie 2014.

³¹ A se vedea art. 126 din Constituție, care prevede că „justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”.

³² Astfel cum este prevăzut în considerentele Deciziei nr. 21 din 20 februarie 1995 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 55 din 23 martie 1995.

³³ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 214 din 16 aprilie 2013.

pentru derularea și finalizarea privatizării societăților comerciale filiale de distribuție și furnizare a energiei electrice (...), prin care a fost soluționată o excepție de neconstituționalitate invocată de reclamanta E.ON România S.R.L., în cadrul cererii de arbitraj, obiect al dosarului arbitrar nr. 1805/GZ aflată pe rolul Curții Internaționale de Arbitraj de pe lângă Camera Internațională de Comerț din Paris, Franța. Facem referire la această decizie pentru a sublinia aspectul conform căruia alegerea de către parte interesată a locului unde să se desfășoare arbitrajul, în afara teritoriului țării, nu poate conduce la concluzia că partea respectivă a renunțat la dreptul său fundamental de acces la justiția constituțională.

Așadar, le revine judecătorilor de drept comun atributul de a exercita rolul de filtru și de a face diferența între excepțiile cu caracter inadmisibil prin prisma constatării anterioare a neconstituționalității obiectului acestuia și excepțiile asupra cărora forul constituțional s-a mai pronunțat, respingându-le ca neîntemeiate, adică cercetând fondul acestora. În ceea ce privește prima categorie, instanța nu va mai înainta acest tip de excepții Curții, spre analiză, ci se va pronunța asupra acestora constatând inadmisibilitatea lor. Or, cu privire la cea de-a doua categorie de excepții, dacă acestea întrunesc celelalte condiții de admisibilitate, vor fi trimise către Curtea Constituțională spre a fi analizate, întrucât judecătorul fondului nu poate respinge o excepție raportat la netemeinicia acesteia, ci poate doar să își exprime o opinie motivată în acest sens. În plus, există posibilitatea de a fi aduse noi temeuri în sprijinul excepției invocate, situație în care Curtea ar putea constata chiar și o încălcare a unui principiu constituțional menționat strict în această ultimă sesizare a sa, ceea ce poate conduce la o soluție de admitere a excepției de neconstituționalitate, excepție respinsă anterior.

Astfel, dacă au fost invocate argumente noi în susținerea excepției, în urma analizei se pot observa principii din Constituție care au fost încălcate, principii asupra cărora instanța constituțională nu se putea pronunța anterior, acestea nefiind indicate în cuprinsul sesizării sale.

Există așadar un real dialog³⁴ între judecătorul fondului cauzei și judecătorul constituțional. Rolul celui dintâi este unul bine delimitat și privește strict cauzele de admisibilitate stabilite prin lege. În ceea ce privește controlul de constituționalitate, atributul în exercitarea acestuia îi aparține exclusiv Curții Constituționale. Raportat la volumul tot mai mare de activitate din ultimii ani și la numeroasele modificări legislative, considerăm folositor filtrul efectuat de instanța de drept comun.

Totodată, opinia judecătorului *a quo* poate avea o utilitate ridicată. În timp ce asupra temeiniciei chestiunii de constituționalitate este competentă să se pronunțe doar Curtea, este necesar ca excepția formulată să treacă testul filtrului de admisibilitate aplicat de instanța care a fost investită să soluționeze cauza.

³⁴ Cel puțin un monolog, întrucât judecătorul fondului aplică și testul filtrului de admisibilitate și cel mai adesea formulează o opinie motivată asupra temeiniciei excepției de neconstituționalitate.

BIBLIOGRAFIE:**A. Studii și articole**

1. Deleanu Ion, Deleanu Sergiu, „*Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial - Eseu*”, Universul Juridic, București, 2013;
2. Lupașcu Dan, Mareș Mihai, „*Excepția de neconstituționalitate: palid instrument de asigurare a ordinii constituționale?*”, articol publicat la data de 5 septembrie 2018;
3. Toader Tudorel, Safta Marieta, „*Ghid de admisibilitate la Curtea Constituțională a României*”, ediția a 2 a, Editura Hamangiu.

B. Jurisprudență și legi

1. Codul de procedură civilă în vigoare începând cu 15.02.2013;
2. Constituția României;
3. Decizia nr. 874 din 18 decembrie 2018 a Curții Constituționale publicată în Monitorul Oficial nr. 2 din 3 ianuarie 2019;
4. Decizia nr. 486 din 2 decembrie 1997 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 105 din 6 martie 1998;
5. Decizia Curții Constituționale nr. 678 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 886 din 5 decembrie 2014;
6. Decizia Curții Constituționale nr. 493 din 21 noiembrie 2013 publicată în Monitorul Oficial al României;
7. Decizia Curții Constituționale nr. 21 din 20 februarie 1995 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 55 din 23 martie 1995;
8. Decizia Curții Constituționale nr. 989 din 30 iunie 2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009.
9. Decizia Curții Constituționale nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.
10. Decizia Curții Constituționale nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.
11. Decizia Curții Constituționale nr. 58 din 17 februarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 222 din 15 martie 2004.
12. Decizia Curții Constituționale nr. 212 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 19 iunie 2013.
13. Decizia Curții Constituționale nr. 854 din 23 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 21 septembrie 2011.
14. Decizia Curții Constituționale nr. 447 din 15 septembrie 2005 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 879 din 30 septembrie 2005.
15. Decizia Curții Constituționale nr. 108/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 08 septembrie 2000.
16. Decizia Curții Constituționale nr. 591/21.10.2014, publicată în M. Of. nr. 916/16.12.2014;

17. Decizia Curții Constituționale nr. 203 din 06 martie 2012, publicată în M. Of. nr. 324/14.05.2012;

18. Decizia Curții Constituționale nr. 171 din 8 februarie 2011, publicată în M. Of. nr. 242/7.04.2011;

19. Deciziei Curții Constituționale nr. 102 din 10 aprilie 2001 publicată în M. Of. nr. 655/18.10.2001;

20. Decizia nr. 989 din 30 iunie 2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009;

21. Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 101 din 22 mai 1992, republicată.

C. Site-uri web

1. www.ccr.ro;
2. www.legis.ro;
3. www.venice.coe.int.

MODIFICĂRI INTERVENITE ÎN MATERIA EVAZIUNII FISCALE PRIN LEGEA NR. 126/2024

Av. Răzvan-Gabriel DALU

Abstract: *This article analyzes the changes made on the matter of tax evasion by Law no. 126/2024 regarding the definition of some terms, the criminalization of some new acts, the modification of the sanctioning regime for the existing acts, the modification of the cases for reducing the punishment, but also the introduction of a new case of non-punishment.*

Keywords: *tax evasion, amending the legislation, change the sanctioning system.*

1. Definiții prevăzute de Legea nr. 241/2005

Se modifică definiția termenului „documente legale”, în sensul că aceasta va cuprinde, potrivit noii forme a art. 2 lit. c) din Legea nr. 241/2005, „documentele **emise pe suport hârtie sau electronic** prevăzute de Codul fiscal, Codul de procedură fiscală, Codul vamal, Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și de reglementările elaborate pentru punerea în aplicare a acestora, **precum și factura electronică emisă, transmisă și primită, potrivit legii, utilizând sistemul național privind factura electronică RO e-Factura**”.

Practic, prin această modificare se urmărește transpunerea, și în legislația penală, a noilor reglementări privind factura electronică RO e-Factura.

2. Infrațiunea prevăzută de art. 6¹ din Legea nr. 241/2005

După cum se cunoaște, prin O.U.G. nr. 130/2021, s-a introdus în legislația privind evaziunea fiscală art. 6¹ alin. (1), aplicabil începând cu 1 martie 2022, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, care prevede următoarele: „*Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 1 an la 5 ani sau cu amendă reținerea și neplata, încasarea și neplata, în cel mult 60 de zile de la termenul de scadență prevăzut de lege, a impozitelor și/sau contribuțiilor prevăzute în anexa la prezenta lege.*”

Astfel, se observă că legiuitorul **incrimina** reținerea și neplata, respectiv încasarea și neplata, în cel mult 60 de zile de la termenul de scadență prevăzut de

lege, a impozitelor și/sau contribuțiilor prevăzute în Anexa la Legea nr. 241/2005, **omitând să incrimineze și nereținerea acestor impozite și/sau contribuții.**

Această carență a fost complinită prin noua reglementare, deoarece alin. (1[^]1) introdus la art. 6[^]1 din Legea nr. 241/2005 prevede următoarele: „constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la un an la 5 ani sau cu amendă **nereținerea impozitelor și/sau contribuțiilor prevăzute în anexa la prezenta lege**”.

3. Infracțiunile „clasice” de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005

În ceea ce privește art. 9 din Legea nr. 241/2005, **se modifică** partea introductivă a alineatului (1), precum și conținutul normativ prevăzut la literele c)-e), **dar se și introduc** noi incriminări, respectiv cele prevăzute la literele h) și i):

„Art. 9. – (1) Constituie infracțiuni de evaziune fiscală și se pedepsesc cu închisoare **de la 3 la 10 ani** și interzicerea unor drepturi sau cu amendă următoarele fapte săvârșite în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale:

.....
c) evidențierea, în actele contabile, **în factura electronică** sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive;

d) alterarea, distrugerea sau ascunderea de acte contabile, memorii ale aparatelor de taxat ori de marcat electronice fiscale sau de alte mijloace de stocare a datelor, **inclusiv electronice**;

e) executarea de evidențe contabile duble folosindu-se înscrisuri sau alte mijloace de stocare a datelor, **inclusiv cele electronice**;

.....
h) folosirea de către contribuabil, cu rea-credință, a sistemului național privind factura electronică RO e-Factura, în vederea creării aparenței de legalitate a unor operațiuni fictive sau disimulării circuitului tranzacțional real al bunurilor/serviciilor;

i) utilizarea de aparate de marcat electronice fiscale care nu sunt conectate la sistemul informatic național de supraveghere și monitorizare a datelor fiscale, potrivit legii, sau alterarea aparatelor de marcat electronice fiscale pentru netransmiterea unor date fiscale sau transmiterea unor date fiscale neregulate”.

Cu privire la aceste modificări, merită a fi punctate următoarele:

➤ Cresc limitele de pedeapsă pentru forma de bază/ tip a infracțiunii, respectiv limita minimă a pedepsei închisorii crește de la 2 ani la 3 ani, iar cea maximă crește de la 8 ani la 10 ani;

➤ Modificările intervenite la literele c), d) și e) sunt cele subliniate, în sensul că s-a urmărit transpunerea, și în legislația penală, a noilor reglementări privind factura electronică RO e-Factura;

➤ La literele h) și i) sunt incriminate noi fapte penale, derivate tot din implementarea sistemelor electronice.

În ceea ce privește **variantele agravante** ale faptei de evaziune fiscală, respectiv cele prevăzute la art. 9 alin. (2) și (3) din Legea nr. 241/2005, pentru o mai bună înțelegere a modificărilor intervenite, vom prezenta cele două reglementări:

Reglementarea anterioară modificării, existentă în perioada 22 martie 2013-15 mai 2024:

„(2) Dacă prin faptele prevăzute la alin. (1) s-a produs un prejudiciu **mai mare de 100.000 euro**, în echivalentul monedei naționale, limita minimă a pedepsei prevăzute de lege și limita maximă a acesteia **se majorează cu 5 ani**.

(3) Dacă prin faptele prevăzute la alin. (1) s-a produs un prejudiciu **mai mare de 500.000 euro**, în echivalentul monedei naționale, limita minimă a pedepsei prevăzute de lege și limita maximă a acesteia **se majorează cu 7 ani**”.

Astfel, având în vedere că potrivit vechii reglementări forma de bază a infracțiunii de evaziune fiscală se pedepsea cu închisoarea de la 2 ani la 8 ani sau cu amendă, pedepsele prevăzute de lege, în funcție de prejudiciul produs, ar fi fost:

➤ Dacă se producea un prejudiciu **cel mult egal cu 100.000 euro**, limitele de pedeapsă ar fi fost **de la 2 la 8 ani închisoare**, existând și posibilitatea aplicării unei **amenzi penale**;

➤ Dacă se producea un prejudiciu **mai mare de 100.000 euro și cel mult egal cu 500.000 euro**, noile limite de pedeapsă ar fi fost **de la 7 ani la 13 ani închisoare**;

➤ Dacă se producea un prejudiciu **mai mare de 500.000 euro**, noile limite de pedeapsă ar fi fost **de la 9 ani la 15 ani închisoare**.

Reglementarea ulterioară modificării intervenite prin Legea nr. 126/2024, aplicabilă începând cu data de 16 mai 2024:

„(2) Dacă prin faptele prevăzute la alin. (1) s-a produs un prejudiciu **mai mare de 500.000 euro**, în echivalentul monedei naționale, limita minimă a pedepsei prevăzute de lege și limita maximă a acesteia **se majorează cu 3 ani**.

(3) Dacă prin faptele prevăzute la alin. (1) s-a produs un prejudiciu **mai mare de 1.000.000 euro**, în echivalentul monedei naționale, limita minimă a pedepsei prevăzute de lege și limita maximă a acesteia **se majorează cu 5 ani**”.

Astfel, având în vedere că potrivit noii reglementări forma de bază a infracțiunii de evaziune fiscală se pedepsește cu închisoarea de la 3 ani la 10 ani sau cu amendă, pedepsele prevăzute de lege, în funcție de prejudiciul produs, vor fi:

➤ Dacă se produce un prejudiciu **cel mult egal cu 500.000 euro**, limitele de pedeapsă vor fi **de la 3 la 10 ani închisoare**, existând și posibilitatea aplicării unei **amenzi penale**;

➤ Dacă se produce un prejudiciu **mai mare de 500.000 euro și cel mult egal cu 1.000.000 euro**, noile limite de pedeapsă vor fi **de la 6 ani la 13 ani închisoare**;

➤ Dacă se produce un prejudiciu **mai mare de 1.000.000 euro**, noile limite de pedeapsă vor fi **de la 8 ani la 15 ani închisoare**.

Concluzionând, merită punctate următoarele aspecte:

➤ Potrivit vechii reglementări, pedeapsa prevăzută de lege pentru varianta tip a infracțiunii (prejudiciu de cel mult 100.000 euro) era închisoarea de la 2 ani la 8 ani sau amenda, iar potrivit noii reglementări, pedeapsa prevăzută de lege pentru varianta tip (prejudiciu de cel mult 500.000 euro) este închisoarea de la 3 ani la 10 ani sau amenda;

➤ Potrivit vechii reglementări, pragurile pentru încadrarea faptei în variantele agravante erau de 100.000 euro și 500.000 euro, iar potrivit reglementării actuale, noile praguri sunt de 500.000 euro și 1.000.000 euro;

➤ Potrivit noii reglementări, pedeapsa prevăzută de lege în varianta tip a infracțiunii se majorează cu mai puțin față de vechea reglementare, respectiv 3 ani față de 5 ani pentru primul prag și 5 ani față de 7 ani pentru al doilea prag, cu mențiunea că trebuie avute în vedere atât diferențele pedepselor în cazul variantei tip, cât și a pragului stabilit pentru agravante.

➤ În continuare, vor fi prezentate exemple concrete pentru a putea stabili legea penală mai favorabilă (aspectele prezentate în continuare nu au avut în vedere și eventuala aplicabilitate a art. 10 din ambele forme ale legii, respectiv a condițiilor și implicațiilor cauzelor de nepedepsire):

❖ **Prejudiciu inexistent sau de cel mult 100.000 euro:**

- Potrivit **vechii** reglementări, se va încadra în varianta tip, iar pedepsele sunt închisoarea de la 2 la 8 ani sau amenda;

- Potrivit **noii** reglementări, se va încadra în varianta tip, iar pedepsele sunt închisoarea de la 3 la 10 ani sau amenda;

- Legea penală mai favorabilă va fi **legea veche**.

❖ **Prejudiciu cuprins între 100.001 euro și 500.000 euro:**

- Potrivit **vechii** reglementări, se va încadra în prima variantă agravantă, iar pedeapsa este închisoarea de la 7 la 13 ani;

- Potrivit **noii** reglementări, se va încadra în varianta tip, iar pedepsele sunt închisoarea de la 3 la 10 ani sau amenda;

- Legea penală mai favorabilă va fi **legea nouă**.

❖ **Prejudiciu cuprins între 500.001 euro și 1.000.000 euro:**

- Potrivit **vechii** reglementări, se va încadra în a doua variantă agravantă, iar pedeapsa este închisoarea de la 9 la 15 ani;

- Potrivit **noii** reglementări, se va încadra în prima variantă agravantă, iar pedeapsa este închisoarea de la 6 la 13 ani;

- Legea penală mai favorabilă va fi **legea nouă**.

❖ Prejudiciu mai mare de 1.000.000 euro:

- Potrivit **vechii** reglementări, se va încadra în a doua variantă agravantă, iar pedeapsa este închisoarea de la 9 la 15 ani;
- Potrivit **noii** reglementări, se va încadra în a doua variantă agravantă, iar pedeapsa este închisoarea de la 8 la 15 ani;
- Legea penală mai favorabilă va fi **legea nouă**.

4. Cauze de reducere a pedepsei și cauze de nepedepsire prevăzute de art. 10 din Legea nr. 241/2005**4.1. Acoperirea prejudiciului anterior sesizării organelor de urmărire penală – cauză de nepedepsire [art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005]**

Potrivit art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005: „În cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la art. 6¹, art. 8 sau 9, dacă până la expirarea unui termen de maximum 30 zile de la finalizarea controlului efectuat de organele competente, în urma căruia se individualizează un prejudiciu datorat bugetului general consolidat **de până la 1.000.000 euro**, prejudiciul majorat cu 15% din valoarea acestuia, la care se adaugă dobânzile și penalitățile este acoperit integral, prin plată efectivă, **fapta nu se pedepsește**. În acest caz, organele competente **nu sesizează** organele de urmărire penală”.

Deosebit de important de precizat este că această reglementare nu a existat în legislația anterioară, sub nicio altă formă.

Astfel, condițiile pentru ca acest text să opereze, respectiv ca fapta să nu se pedepsească și organele competente să nu sesizeze organele de urmărire penală, sunt următoarele:

- Prejudiciul datorat bugetului general consolidat, astfel cum a fost individualizat de organele competente, **să nu depășească 1.000.000 euro**;
- Prejudiciul, majorat cu 15% din valoarea acestuia, la care se adaugă dobânzile și penalitățile să fie acoperit integral, prin plată efectivă, **în maximum 30 de zile de la finalizarea controlului efectuat de organele competente**.

4.2. Acoperirea prejudiciului pe parcursul procesului penal – cauză de reducere a pedepsei [art. 10 alin. (2) din Legea nr. 241/2005]**Potrivit art. 10 alin. (2) din Legea nr. 241/2005:**

- **PRIMUL PARAGRAF:** „În cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la art. 6¹, art. 8 sau 9, dacă până la **primul termen de judecată**, prejudiciul cauzat este acoperit integral, prin plată efectivă, **limitele pedepsei prevăzute de lege pentru fapta săvârșită se reduc la jumătate**. Dacă prejudiciul cauzat și recuperat **în aceste condiții** este **de până la 1.000.000 euro inclusiv**, în echivalentul monedei naționale, **se poate aplica pedeapsa cu amenda**”.

Prin urmare, dacă prejudiciul cauzat este acoperit integral, prin plată efectivă, **fără alte majorări, dobânzi sau penalități**, până la primul termen de judecată, limitele pedepsei prevăzute de lege se reduc la jumătate, iar dacă acest prejudiciu este de până la 1.000.000 euro inclusiv, se poate aplica pedeapsa cu amendă.

➤ **AL DOILEA PARAGRAF:** „În cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la art. 6¹, art. 8 sau 9, **dacă ulterior primului termen de judecată și până la judecarea definitivă a cauzei**, prejudiciul cauzat este acoperit integral, prin plată efectivă, limitele pedepsei prevăzute de lege pentru fapta săvârșită **se reduc cu o treime**”.

Prin urmare, dacă prejudiciul cauzat este acoperit integral, prin plată efectivă, **fără alte majorări, dobânzi sau penalități**, ulterior primului termen de judecată și până la judecarea definitivă a cauzei, limitele pedepsei prevăzute de lege se reduc cu o treime.

Potrivit VECHII reglementări, respectiv potrivit art. 10 alin. (1) din lege: „În cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la art. 6¹, 8 sau 9, **dacă în cursul urmăririi penale sau al judecării prejudiciul cauzat este acoperit integral, iar valoarea acestuia nu depășește 100.000 euro**, în echivalentul monedei naționale, **se poate aplica pedeapsa cu amendă**. Dacă prejudiciul cauzat și recuperat în aceleași condiții este **de până la 50.000 euro**, în echivalentul monedei naționale, **se aplică pedeapsa cu amendă**”.

Astfel, se observă că:

❖ **Noua reglementare este mai favorabilă** deoarece introduce obligativitatea reducerii limitelor de pedeapsă la jumătate dacă prejudiciul, indiferent de cuantumul acestuia, este acoperit integral până la primul termen de judecată, respectiv cu o treime, dacă este achitat ulterior primului termen de judecată și până la judecarea definitivă a cauzei, în timp ce vechea reglementare nu prevedea o astfel de posibilitate;

❖ **Noua reglementare este mai favorabilă** deoarece prevede că se poate aplica pedeapsa amenzii dacă prejudiciul de 1.000.000 euro inclusiv este achitat până la primul termen de judecată, în timp ce vechea reglementare prevedea că se poate aplica pedeapsa amenzii doar dacă prejudiciul cauzat și achitat nu depășea 100.000 de euro;

❖ **Vechea reglementare este mai favorabilă** dacă discutăm despre un prejudiciu care nu depășește 100.000 de euro, prejudiciu care este achitat ulterior primului termen de judecată și până la rămânerea definitivă a hotărârii, deoarece în această situație, potrivit vechii reglementări, se poate aplica pedeapsa amenzii, iar potrivit noii reglementări, doar se reduc limitele de pedeapsă cu o treime;

❖ **Vechea reglementare este mai favorabilă** dacă discutăm despre un prejudiciu de până la 50.000 de euro, prejudiciu care este achitat oricând pe parcursul procesului, deoarece se prevede că în această situație se aplică obligatoriu pedeapsa amenzii, aspect care nu a fost preluat și în actuala reglementare.

➤ **AL TREILEA PARAGRAF:** „Prejudiciul se va determina în temeiul unei expertize de specialitate. Suspectul sau inculpatul au dreptul de a participa la efectuarea

expertizei. Dispozițiile art. 172 – 180 Cod procedură penală se aplică în mod corespunzător. Despre dispunerea expertizei va fi încunostințat suspectul sau inculpatul, persoană fizică sau persoana juridică prin reprezentant, după caz, dându-i acestuia timpul necesar pentru exercitarea deplină a drepturilor sale procesuale”.

Se prevede în mod expres faptul că prejudiciul se va determina în temeiul unei expertize de specialitate, de cele mai multe ori aceasta dispunându-se și efectuându-se în practică în specialitatea contabilitate – fiscalitate, fiind necesară participarea unui expert contabil și a unui consultant fiscal.

4.3. Acoperirea prejudiciului majorat, precum și a dobânzilor și penalităților, pe parcursul procesului penal – cauză de nepedepsire [art. 10 alin. (3) din Lege]

Potrivit art. 10 alin. (3) din Legea nr. 241/2005:

➤ **PRIMUL PARAGRAF:** „În cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la art. 6¹, art. 8 sau 9, prin care s-a cauzat un prejudiciu care nu depășește 1.000.000 euro, în echivalentul monedei naționale, dacă în cursul urmăririi penale, prejudiciul cauzat majorat cu 25% din valoarea acestuia, la care se adaugă dobânzile și penalitățile este acoperit integral, prin plată efectivă, **fapta nu se pedepsește**, aplicându-se dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. h) din Codul de procedură penală”.

➤ **AL DOILEA PARAGRAF:** „Dacă în cursul procedurii camerei preliminare sau al judecății, până la pronunțarea unei hotărâri în primă instanță, același prejudiciu majorat cu 50% din valoarea acestuia, la care se adaugă dobânzile și penalitățile, este acoperit integral, prin plată efectivă, **fapta nu se pedepsește**, aplicându-se dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. h) din Codul de procedură penală”.

➤ **AL TREILEA PARAGRAF:** „Dacă în cursul judecății în apel, până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, același prejudiciu majorat cu 100% din valoarea acestuia, la care se adaugă dobânzile și penalitățile, este acoperit integral, prin plată efectivă, **fapta nu se pedepsește**, aplicându-se dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. h) din Codul de procedură penală”.

Potrivit VECHII reglementări, respectiv potrivit art. 10 alin. (1[^]1) din lege: „În cazul în care prejudiciul produs prin comiterea faptelor de la art. 6[^]1, 8 sau 9 nu depășește valoarea de 100.000 euro, în echivalentul monedei naționale, iar în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, acesta, majorat cu 20% din baza de calcul, la care se adaugă dobânzile și penalitățile, este acoperit integral, **fapta nu se pedepsește**, aplicându-se dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare”.

Astfel, se observă că:

❖ **Noua reglementare este, în principiu, mai favorabilă**, deoarece legea prevede în prezent și ipoteze în care fapta nu se pedepsește chiar dacă discutăm despre un prejudiciu care nu depășește 1.000.000 euro, față de vechea reglementare care se limita la un prejudiciu care să nu depășească 100.000 euro;

❖ **Vechea reglementare este mai favorabilă** în ipoteza în care discutăm despre un prejudiciu care nu depășește 100.000 euro, deoarece, indiferent când acesta este achitat pe parcursul procesului penal, respectiv începând cu urmărirea penală și terminând cu pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, majorarea va fi cu 20% în orice situație, față de actuala reglementare, când majorarea ar fi de 25%, 50% sau 100%, în funcție de momentul procesual la care se efectuează plata.

În final, important de precizat este că prin Decizia nr. 66/2021, pronunțată sub imperiul vechii reglementări, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că dobânzile și penalitățile la care se referă art. 10 din Legea nr. 241/2005 se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, fără a se lua în considerare majorarea cu 20% din baza de calcul.

4.4. Cauzele de reducere a pedepsei, respectiv cele de nepedepsire reprezintă circumstanțe reale sau personale? [art. 10 alin. (4) din lege]

Potrivit art. 10 alin. (4) din lege, *„dispozițiile prezentului articol se aplică tuturor inculpaților chiar dacă nu au contribuit la acoperirea prejudiciului prevăzut la alin. (1) și (2)”*.

Din această reglementare rezultă faptul că, dacă într-o cauză penală sunt trei inculpați cercetați pentru o faptă de evaziune fiscală, iar doar unul dintre aceștia achită prejudiciul prevăzut la alin. (1) și (2) de la art. 10 din lege, efectele acestei acțiuni se răsfrâng inclusiv asupra celorlalți doi inculpați care nu au contribuit la acoperirea prejudiciului, ceea ce înseamnă că achitarea prejudiciului reprezintă o circumstanță reală, iar nu personală.

Deosebit de important de observat și de precizat este că art. 10 alin. (4) face trimitere doar la acoperirea prejudiciului prevăzut la alin. (1) și (2), iar nu și la cel prevăzut la alin. (3), ceea ce înseamnă că de cauza de nepedepsire prevăzută la alin. (3) de la art. 10 din lege va beneficia doar inculpatul care a achitat efectiv prejudiciul, nu și ceilalți. Astfel, în această ipoteză, achitarea prejudiciului va reprezenta o circumstanță personală, iar nu reală, care nu se răsfrânge și asupra celorlalți.

Referitor la acest ultim aspect, menționez că alin. (2) din prezenta lege își are „corespondentul” în alin. (1) din forma anterioară, iar alin. (3) din prezenta lege își are „corespondentul” în alin. (1[^]1) din forma anterioară. Or, potrivit art. 10 alin. (1[^]2) din forma anterioară a legii, *„dispozițiile prezentului articol se aplică tuturor inculpaților chiar dacă nu au contribuit la acoperirea prejudiciului prevăzut la alin. (1) și (1[^]1)”*.

Astfel, legea penală mai favorabilă în acest ultim caz o va constitui legea veche, deoarece de cauza de nepedepsire vor putea beneficia și inculpații care nu au achitat prejudiciul.

4.5. Autodenunțarea și înlesnirea tragerii la răspundere penală a unuia sau mai multor participanți – cauză de reducere a pedepsei [art. 10 alin. (5) din Lege]

Potrivit art. 4 alin. (5) din lege, „*dacă persoana care a săvârșit una dintre infracțiunile prevăzute la art. 6¹, art. 8 sau 9, aduce la cunoștința organelor de urmărire penală sau organelor fiscale infracțiunea comisă, în timp ce aceasta se află în derulare sau în termen de cel mult un an de la data epuizării activității infracționale și mai înainte ca organele de urmărire penală să fi fost sesizate cu privire la aceasta și, ulterior, înlesnește aflarea adevărului și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor participanți la comiterea infracțiunii, limitele speciale se reduc la jumătate*”.

Prin acest articol s-a introdus o nouă cauză de reducere a pedepsei, inexistentă în vechea legislație, iar pentru aplicarea acesteia este necesară îndeplinirea mai multor condiții, respectiv:

- Persoana care a săvârșit una dintre infracțiunile prevăzute la art. 6¹, art. 8 sau art. 9 să se autodenunțe;

- Infracțiunea să fie adusă la cunoștința organelor de urmărire penală sau organelor fiscale în timp ce aceasta se află în derulare sau în termen de cel mult un an de la data epuizării activității infracționale și mai înainte ca organele de urmărire penală să fi fost sesizate cu privire la aceasta;

- Ulterior autodenunțării, persoana să înlesnească aflarea adevărului și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor participanți.

Problema care se ridică este ce se întâmplă în situația în care persoana respectivă a acționat singură, fără ajutorul unor eventuali participanți la comiterea infracțiunii. Va putea beneficia autodenunțătorul de reducerea limitelor de pedeapsă, având în vedere că textul de lege prevede că toate condițiile menționate sunt cumulative („și”)?

Un alt aspect important de observat este că se prevede că autodenunțul poate fi făcut la organele de urmărire penală sau la cele fiscale, dar înainte ca cele de urmărire penală să fi fost sesizate. Ce se întâmplă în situația în care organele fiscale se sesizaseră cu privire la aceste aspecte?

5. Reglementări speciale cu privire la termenul de prescripție al răspunderii penale

Potrivit art. 10¹ din lege, „*în cazul infracțiunilor prevăzute de prezenta lege, termenul de prescripție al răspunderii penale începe să curgă de la data sesizării organului fiscal sau de la data sesizării organului de urmărire penală, dar nu mai târziu de 10 ani de la data comiterii infracțiunii*”.

Acest text de lege **derogă** de la prevederile generale ale Codului penal în materia prescripției răspunderii penale, prevăzându-se că termenul de prescripție al răspunderii penale va începe să curgă de la data sesizării organului fiscal de la

data sesizării organului de urmărire penală, iar nu de la data săvârșirii faptei, dar în orice situație, nu va începe să curgă mai târziu de 10 ani de la data comiterii infracțiunii.

6. Concluzii

Modificările aduse legii evaziunii fiscale au fost mult așteptate, atât de către mediul juridic, cât și de către mediul antreprenorial.

Așteptările s-au îndreptat, pe de o parte, în direcția ca legea să definească mai bine anumite noțiuni și fapte, iar pe de altă parte, să acopere elemente ce au fost omise în reglementările anterioare.

Însă, cele mai multe modificări au vizat regimul sancționator deosebit de sever din reglementările anterioare, precum și încercarea de a realiza un echilibru între interesul economic și cel sancționator al societății în incriminarea acestor fapte.

Astfel, prin noile modificări, legiuitorul a antamat ambele subiecte, rezultatele acestora urmând a fi lămurite și evaluate în viitorul apropiat prin aplicarea acestora.

PRELEVAREA DATELOR BIOMETRICE ÎN PROCESUL DE DOBÂNDIRE A CETĂȚENIEI, ÎNTRE NECESITATE ȘI RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI

Lect. univ. dr. Andrei TINU
doctorand, Academia de Studii Economice

Abstract: By Government Emergency Ordinance no. 100 of 25 July 2024, published in the Official Gazette no. 740 of 29 July 2024, the primary, secondary and tertiary legislation on citizenship, namely Law no. 21/1991 and other normative acts, is amended and supplemented.

The most important changes made by this normative act are related to the introduction in the organic law on citizenship of provisions on the collection of biometric data at the time of filing the request by the applicant, as well as their storage and use by the institution that ensures the procedure for granting Romanian citizenship¹.

In this study, the author synthesizes the information on biometric data collection and analyzes it in the light of constitutional sources. Is the collection of biometric data a violation of Title II, Chapter II of the Romanian Constitution?² Are they necessary? Here are two research directions that the author proposes to address in this article.

Keywords: G.E.O. no. 100/2024, biometrics, electronic card, swiping, fundamental rights.

Introducere

Potrivit legii fundamentale, individul poate dispune de el însuși, cu condiția de a nu încălca „drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri”³. În acest sens, noile prevederi ale legislației privind cetățenia română, fie că vorbim de modificările aduse de Parlament, fie că ne referim la Ordonanța de urgență a Guvernului (O.U.G.) nr. 100/2024, prin care sunt introduse o serie de măsuri de ordin tehnic, par a interfera cu dreptul persoanei de a dispune de ea însăși, mai ales pentru persoanele care au o anumită reticență față de noile tehnologii.

¹O.U.G. nr. 100/2024, pct. 4, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/286306>, consultat la data de 31.08.2024, ora 16.35.

² Constituția României, 2003 (ediție electronică).

³ *Ibidem*, art. 26 alin (2).

Tehnicile moderne de prelevare și stocare ale datelor biometrice ale individului vin să asigure pe de o parte certitudinea că documentele corespund persoanei și, pe de altă parte, să asigure un flux rapid al transmiterii informației între terți. Constituie sau nu prelevarea datelor biometrice o încălcare a drepturilor fundamentale? Depinde din ce perspectivă privim. Atât prin proiectul de lege nr. 382/2024, supus controlului de constituționalitate, cât și prin O.U.G. nr. 100/2024, sunt introduse prevederi exprese referitoare la prelevarea datelor biometrice, la metodele de prelevare și la păstrarea acestora.

* * *

Proiectul de Lege nr. 382/2024, prin care legiuitorul își propune să modifice și să completeze prevederile referitoare la dobândirea și pierderea cetățeniei române aflate în vigoare, a fost supus, la sesizarea Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, controlului de constituționalitate⁴. Judecătorii ÎCCJ au constatat că proiectul de lege adoptat de Camera Deputaților ca for decizional încalcă principiul legalității în componenta privind calitatea, previzibilitatea și accesibilitatea legii, prevăzut de dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție, principiul statului de drept, reglementat de prevederile art. 1 alin. (3) al legii fundamentale și de prevederile art. 4 alin. (2) coroborat cu art. 53 din Constituție privind unitatea poporului și egalitatea între cetățeni⁵.

Concluziile Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt întemeiate pe examinarea conținutului normativ și raportarea textelor adoptate de Camera Deputaților la prevederile constituționale. Magistrații consideră că prevederile articolului 8 alin. (2) din lege, prin folosirea unor expresii „realizări educaționale relevante”, „contribuții deosebite” sau „participare activă”, oferă un grad mare de generalitate și un conținut necircumstanțiat, conducând la lipsa de previzibilitate a normei și la aplicarea și interpretarea neunitară a acesteia⁶.

O altă speță analizată este cea oferită de modificările propuse articolului 12 alin. (3) din lege, potrivit căreia cetățenia română se acordă „doar atunci când există certitudinea că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, orice îndoială cu privire la îndeplinirea vreuneia dintre ele ducând la respingerea cererii”⁷. În interpretarea judecătorilor ÎCCJ, aceste prevederi încalcă principii fundamentale, precum cel al bunei administrări, statuat de jurisprudența CJUE și care presupune obligația autorităților

⁴ Hotărârea nr. 5 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție din 27 iunie 2024, <https://www.iccj.ro/wp-content/uploads/2024/07/Hotarare-SU-nr.-5-2024.pdf>, consultat la data de 23 octombrie 2024, ora 12.20.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 3.

⁷ *Ibidem*, p. 5.

publice de a depune toate diligențele pentru rezolvarea, în condiții de claritate, transparență și imparțialitate, a tuturor cererilor cu care a fost investită⁸. Aspectele semnalate de autor, cărora li se alătură alte prevederi neclare, constituie în opinia magistraților ÎCCJ o încălcare a principiului legalității.

În ceea ce privește valorile constituționale privind unitatea poporului și egalitatea între cetățeni, Înalta Curte constată că prevederile articolului 15¹ alin. (5) lit. b) din Legea nr. 21/1991, aflată în curs de revizuire, prin care sunt exceptate de la cunoașterea limbii române persoanele care au depășit vârsta de 65 de ani, încalcă prevederile articolului 4 alin. (2) din Constituție și creează premisele apariției a două categorii de cetățeni⁹. „Limba – se arată în textul hotărârii – reprezintă mai mult decât un simplu mijloc de comunicare, ea fiind liantul între generațiile anterioare, cea prezentă și cele viitoare, o componentă esențială a ceea ce ne definește în raport cu alte popoare și ne leagă ca națiune”¹⁰. De aceea, în Hotărârea 5 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, sunt propuse o serie de măsuri care să asigure, ținând cont de existența unor limitări de natură cognitivă, standarde diferite de cunoaștere a limbii naționale¹¹.

Sesizarea Secțiilor Reunite ale Înaltei Curții de Casație și Justiție privind elemente de neconstituționalitate la PL-X 382/2024 a fost respinsă ca neîntemeiată, CCR reținând faptul că dispozițiile legale criticate nu contravin prevederilor articolului art. 1 alin. (5) din Constituție, fiind clare, precise și previzibile, ale art. 4 alin. (2), art. 16 alin. (1) și ale art. 53 din legea fundamentală, întrucât „distincția între două categorii de solicitanți ai redobândirii cetățeniei române, după criteriul vârstei, cu privire la împrejurările în care se verifică în persoana acestora îndeplinirea unei condiții, are o justificare obiectivă și rezonabilă, urmărește un scop legitim, cu respectarea raportului de proporționalitate între acesta și mijloacele utilizate pentru atingerea lui”¹². În concluzie, proiectul de lege aprobat, în calitate de for decizional, de Camera Deputaților, este constituțional, urmând să fie promulgat de Președintele României și aplicat de Autoritatea Națională pentru Cetățenie.

Analizând hotărârea prin care a fost sesizată Curtea Constituțională, constatăm că modificările referitoare la prelevarea datelor biometrice nu încalcă prevederile legii fundamentale. Modificările și completările Legii nr. 21/1991 contribuie la armonizarea legislației naționale cu prevederile internaționale în materie de cetățenie și vin să asigure cadrul legal acordării în condiții de siguranță a cetățeniei române. Astfel, la articolul 13², sunt prevăzute condiții noi pentru depunerea cererilor de dobândire a cetățeniei române. Așa cum am arătat și în articolele

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem, p. 8.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem, p. 9.

¹² Comunicatul Curții Constituționale din 29.10.2024, <https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-29-octombrie-2024/>, consultat la data de 29.10.2024, ora 21.23.

anterioare¹³, dar și în conținutul tezei de doctorat¹⁴, prin prelevarea datelor biometrice vor fi îndeplinite criteriile impuse de parteneriatul româno-american referitor la eliminarea vizelor de călătorie pentru cetățenii români.

Solicitantul cetățeniei române are obligația, în momentul depunerii cererii, de a se supune procedurii de prelevare a datelor biometrice, înțelegându-se prin acestea imaginea facială și impresiunea digitală a celor două degete¹⁵. Prelevarea datelor biometrice, stipulată de legislația incidentă, este aplicabilă copilului care a împlinit vârsta de 14 ani și persoanelor care au aplicat pentru cetățenia română pe dispozițiile articolului 8 indice 2 din lege. Acestea sunt colectate, în condițiile tehnice prevăzute de O.U.G. nr. 100/2024, la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, la birourile teritoriale ale acestora și la sediile misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale României din statul de pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul sau reședința legală¹⁶.

Prelucrarea acestor date se face doar pentru a fi utilizate în procedura de verificare a unor elemente de identificare a persoanei, precum: identificarea solicitantului cu ocazia depunerii jurământului de credință față de România, a copilului care, la momentul depunerii cererii de dobândire a cetățeniei române, împlinise vârsta de 14 ani, în condiții similare primului caz, precum și identificarea titularului cardului de cetățenie, atunci când acesta (cardul – n.a.) trebuie prezentat potrivit legii. Datele biometrice vor fi folosite de către instituțiile însărcinate cu înregistrarea cererii privind eliberarea primului document de identitate (carte de identitate sau pașaport).¹⁷ Sunt exceptate de la furnizarea impresiunilor digitale copii minori care nu au împlinit în momentul depunerii cererii vârsta de 14 ani și persoanele pentru care prelevarea impresiunilor digitale este imposibilă din punct de vedere fizic¹⁸.

Datele biometrice digitale, respectiv impresiunile digitale, sunt eliminate din bazele de date ale autorităților, îndrituite să le utilizeze, în termen de zece zile de la data ridicării cardului de cetățenie de către titular, la momentul împlinirii a trei luni de la data programării ridicării acestuia, la împlinirea a șase luni de la comunicarea ordinului de respingere a cererii de acordare a cetățeniei române, la șase luni de la constatarea încetării efectelor ordinului președintelui ANC și de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a respins acțiunea formulată de solicitant. Ștergerea datelor, potrivit legii, este ireversibilă¹⁹.

¹³ Andrei TINU, <https://www.universuljuridic.ro/acordarea-cetateniei-in-unele-tari-europene-incursiune-in-legislatia-incidenta-in-materie-de-cetatenie-in-bulgaria-ungaria-ucraina-serbia-si-republica-moldova>, consultat la data de 29.10.2024, ora 22.43.

¹⁴ Andrei TINU, *Dimensiunea națională și transnațională a conceptului de cetățenie*, teză de doctorat, coord. prof. univ. dr. Mihai Bădescu, Academia de Studii Economice, București, pp. 51-53.

¹⁵ PL-X 382 privind modificarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, art. 13².

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

Dacă proiectul de lege ce urmează a fi promulgat de președintele României, aplicat de Autoritatea Națională pentru Cetățenie, asigură cadrul general, O.U.G. nr. 100/2024 este aceea care conține o serie de prevederi suplimentare. Astfel, prin acest act normativ, se introduc noi completări referitoare la cardul de cetățenie și la personalizarea acestuia, la stocarea informațiilor și la ștergerea ireversibilă a acestuia etc.²⁰.

Personalizarea cardurilor de cetățenie, ce vor înlocui certificatele de cetățenie existente, se va face de către Centrul național unic de personalizare a pașapoartelor electronice din cadrul Direcției generale de pașapoarte din subordinea Ministerului Afacerilor Interne și va fi urmată de ștergerea, prin procedură automată și ireversibilă, a datelor stocate²¹.

Cardul de cetățenie va fi emis de Imprimeria Națională, personalizat de structura specializată a Direcției generale de pașapoarte și eliberat de Autoritatea Națională pentru Cetățenie, titularul fiind obligat să achite, la momentul depunerii cererii, contravaloarea acestuia²².

Concluzii

Aceste modificări contribuie la crearea unui cadru legislativ capabil să răspundă nevoilor unei societăți aflate în evoluție continuă și supuse unor complexe vulnerabilități. Riscurile post-globale ale terorismului și ale războiului informațional, incertitudinile legate de siguranța și securitatea lumii, încercările succesive de fraudare a procedurii de acordare și redobândire a cetățeniei române sunt elemente care au determinat legiuitorul să gândească un cadru legal suplu și predictibil. Prevederile privind biometria nu încalcă textul constituțional, dar există posibilitatea de a fi stipulate, ca și în cazul actelor de stare civilă, atât metodele novatoare, cât și cele clasice, care presupun depunerea documentelor pe suport de hârtie, fără prelevarea datelor prevăzute de textul legii și al O.U.G. nr. 100/2024.

Bibliografie

Legislație și alte documente

1. TINU Andrei, *Dimensiunea națională și transnațională a conceptului de cetățenie*, teză de doctorat, coord. prof. univ. dr. Mihai Bădescu, Academia de Studii Economice, București;
2. *Constituția României*, 2003 (ediție electronică);
3. *Comunicatul Curții Constituționale din 29.10.2024* (ediție electronică);

²⁰ O.U.G. nr. 100/2024 (ediție electronică).

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

4. *Hotărârea nr. 5 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție din 27 iunie 2024* (ediție electronică);
5. *Legea cetățeniei române nr. 21/1991, cu completările și modificările ulterioare* (ediție electronică);
6. *O.U.G. nr. 100/2024* (ediție electronică);
7. *PL-X 382 privind modificarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991* (ediție electronică).

Resurse online

1. <https://cdep.ro>;
2. <https://legislatie.just.ro>;
3. <https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-29-octombrie-2024>;
4. <https://www.iccj.ro/wp-content/uploads/2024/07/Hotarare-SU-nr.-5-2024.pdf>.
5. <https://www.universuljuridic.ro/acordarea-cetateniei-in-unele-tari-europene-incurs-iune-in-legislatia-incidenta-in-materie-de-cetatenie-in-bulgaria-ungaria-ucraina-serbia-si-republica-moldova>.

SCURTE CONSIDERENTE ÎN LEGĂTURĂ CU INFLUENȚA NOILOR REGLEMENTĂRI LEGISLATIVE PRIVIND INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

Lect. univ. dr. Alper RAMAZAN

Abstract: *The article presents a summary analysis of the new legislative regulations at European level, which will be followed at national level by various normative acts in order to properly implement harmonized rules on artificial intelligence. The European Union is the first global entity to have enacted such legislation in an attempt to regulate a fast-growing, dynamic sector that will change the way individuals interact with each other, with society in general and with public authorities that will have to adapt quickly to such technological developments, but above all to ensure a high level of awareness, literacy and protection of people's fundamental rights and freedoms.*

The interconnected world in which people and businesses operate has imposed the regulation of digital principles in order to ensure access to the Internet, its neutrality, fair and non-discriminatory access to data, the right to learn specific skills, while the list is open.

Therefore, the fundamental right of users to know that they are interacting with computer algorithms, i.e. artificial intelligence is highly clear, and that they should not make decisions on behalf of individuals, but should present various options based on the information received, on the databases to which they have access. Digital assistance available anywhere, anytime means analyzing large amounts of data in real time, but it still needs to be regulated and controlled by clear and easily accessible rules.

Keywords: *AI, EU new regulation, digital transition, new human rights*

I. Scurtă introducere

Inteligența artificială a devenit în ultimul timp un subiect la modă. Tehnologia în sine nu este nouă, însă industria „big tech” o promovează în ultima perioadă ca fiind un motor de creștere a profiturilor prin dezvoltarea acesteia în toate domeniile de activitate. Administrația publică nu putea fi imună la asemenea dezvoltări tehnologice mai ales că presupune birocrăție, activități repetitive, interconectarea bazelor de date și în final satisfacerea interesului general prin emiterea de diverse acte sau prin operațiunile administrative.

Prezenta lucrare tinde să ofere o analiză sumară a noilor reglementări legislative la nivel european, ce vor fi urmate la nivel național de diverse acte normative în

vederea aplicării corespunzătoare a normelor armonizate privind inteligența artificială. Uniunea Europeană este prima entitate globală ce a emis asemenea reglementări legislative în încercarea de a reglementa un sector în plină ascensiune, dinamic ce va schimba modul de interacțiune între indivizi, între societate în general și autoritățile publice, ce vor trebui să adapteze rapid asemenea dezvoltări tehnologice, dar mai ales să asigure un nivel ridicat de conștientizare, alfabetizare și protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale oamenilor.

Considerăm că ne revine tuturor o responsabilitate în ceea ce privește modul în care în viitor asemenea sisteme ne vor influența viața în general, modul în care va funcționa administrația publică, raporturile cu individul, protecția vieții private, menținerea unui standard ridicat de protecție efectivă a drepturilor omului, dar și de mijloace eficiente de control și sancționare a abuzurilor, protecția concretă și efectivă în cazul unor asemenea sisteme cu risc ridicat.

Regulamentul pentru inteligența artificială¹ creează o nouă arhitectură legislativă la nivel european, impactul fiind similar cu modul în care a fost reglementat uniform protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date².

II. Fundamentul noilor reglementări digitale și cazul particular al României

Încă de la început, legiuitorul a determinat faptul că scopul actului normativ european este de a îmbunătăți funcționarea pieței interne prin stabilirea unui cadru juridic uniform, în special pentru dezvoltarea, introducerea pe piață, punerea în funcțiune și utilizarea de sisteme de inteligență artificială în conformitate cu valorile Uniunii Europene, de a promova adoptarea unor sisteme de inteligență artificială de încredere, centrate pe factorul uman, asigurându-se în același timp un nivel ridicat de protecție a sănătății, a siguranței, a drepturilor fundamentale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, inclusiv a democrației, a statului de drept și a mediului, de a proteja împotriva efectelor dăunătoare ale unor asemenea sistemelor, precum și de a sprijini inovarea. Noua reglementare europeană asigură libera circulație transfrontalieră a bunurilor și serviciilor bazate pe sisteme de inteligență artificială, împiedicând astfel statele membre să impună restricții privind dezvoltarea, comercializarea și utilizarea unor asemenea sisteme.

¹ Regulamentul UE nr.2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 300/2008, (UE) nr. 167/2013, (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 și (UE) 2019/2144 și a Directivelor 2014/90/UE, (UE) 2016/797 și (UE) 2020/1828 (Regulamentul privind inteligența artificială).

² A se vedea Regulamentul UE nr.2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).

Lumea interconectată în care oamenii și întreprinderile își desfășoară activitatea a impus reglementarea unor principii digitale în vederea asigurării accesului la internet, a neutralității acestuia, accesului echitabil și nediscriminatoriu la date, la dreptul de a deprinde abilități specifice, lista fiind deschisă. Necesitatea reglementării la nivel european a unor seturi de principii, drepturi specifice, dar fundamentale în era digitală s-a impus datorită caracterului transnațional al internetului, a interacțiunii om-mașină, prelucrarea unor cantități foarte mari de date, informații din partea unor comunități largi de persoane, întreprinderi ce activează la nivel unional, dar și internațional în legătură cu Uniunea Europeană. O asemenea reglementare prezintă o mare importanță și din perspectiva unor persoane, întreprinderi ce activează în afara Uniunii Europene, dar încalcă normele legislației europene prin promovarea știrilor false, înșelătoare, propagă ura, discriminarea, distribuie programe malițioase, virusi informatici etc.

Prin urmare, rezultă cu prisosință dreptul fundamental al utilizatorilor de a cunoaște faptul că interacționează cu algoritmi informatici, adică inteligența artificială, iar aceștia nu trebuie să adopte decizii în numele persoanelor ci să prezinte diverse opțiuni în baza informațiilor recepționate, a bazelor de date asupra cărora dețin acces. Asistența digitală disponibilă oriunde, oricând presupune analiza în timp real a unor cantități mari de date, dar cu toate acestea trebuie reglementată și controlată prin reguli clare și ușor accesibile.

În sensul modernizării administrației publice, a accesibilității tuturor, chiar și în afara orelor obișnuite de program, presupune utilizarea pe scară largă a noilor tehnologii privind inteligența artificială, iar corelativ o responsabilitate mai ridicată în ceea ce privește siguranța datelor pe internet, a apărării de atacuri informatice, a protecției identităților digitale cu respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, precum și a celor legitime în cazul întreprinderilor.

Transformarea digitală a administrației publice presupune investiții substanțiale în formarea profesională a funcționarilor ce vor fi nevoiți să deprindă cunoștințe de utilizare avansată ale sistemelor informatice de inteligență artificială, vor fi determinați să devină mai competitivi și implicit mai productivi din moment ce proceduri administrative întregi vor fi afectate de automatizare și robotizare. Corelativ, întreprinderile se vor adapta rapid noilor cerințe pentru a continua să-și dezvolte afacerile, rămânând provocări importante în ceea ce privește modul de interacțiune cu cetățenii, rezistența la schimbare și adaptabilitatea la noul mod de a interacționa cu administrația în general.

Utilizarea programelor de inteligență artificială va crește competitivitatea în administrația publică unde existența unui asemenea criteriu era de neconceput până de curând, fapt ce constituia un impediment major în dezvoltarea întreprinderilor, a comunităților în general din moment ce intervenția administrativă din partea autorităților este omniprezentă în viața de zi cu zi. Utilizarea pe scară largă a tehnologiilor de inteligență artificială în administrația publică nu va determina dispariția

funcționarilor, a importanței muncii umane ci, dimpotrivă, aceștia vor trebui să utilizeze noile programe pentru a simplifica, ajuta și a îndeplini obligațiile legale impuse prin acte normative către comunitățile unde își desfășoară activitatea.

În ipoteza administrației publice din România se constată o normare excesivă, o suprareglementare prin completări succesive ale legislației, suprapuneri de texte ce se contrazic, iar în alte cazuri vid legislativ. Administrația publică din România se caracterizează prin birocrație excesivă, un formalism depășit de epoca digitală, o paletă foarte largă de proceduri administrative determinate de fragmentarea legislativă și schimbările frecvente impuse prin ordonanțe de urgență nejustificate ce sunt ulterior modificate în procedura legislativă parlamentară, în timp ce sunt remodificate de alte ordonanțe de urgență. Într-un asemenea cadru normativ național din România, atât persoanele, cât și companiile sunt puse constant și continuu în dificultate prin interpretări și practici diferite în administrație, în timp ce justiția administrativă este sufocată de dosare, fiind relevantă statistica prezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție unde jumătate din cauze sunt cele aflate pe rolul secției de contencios administrativ și fiscal.

Din punct de vedere legal, „sistem de Inteligență Artificială” înseamnă un sistem bazat pe o mașină care este conceput să funcționeze cu diferite niveluri de autonomie și care poate prezenta adaptabilitate după implementare, și care, urmărind obiective explicite sau implicite, deduce, din datele de intrare pe care le primește, modul de generare a unor rezultate precum previziuni, conținut, recomandări sau decizii care pot influența mediile fizice sau virtuale.³

Transformarea administrației publice este o necesitate ce decurge firesc din dezvoltarea continuă a sistemelor informatice, a prelucrării unor cantități din ce în ce mari de date solicitate de autoritățile publice, mai ales în condițiile în care acestea sunt deja cunoscute fiind emise chiar de către autoritățile administrative ce nu comunică eficient între ele ori utilizează baze de date independente.

Evoluția socială a impus reglementarea dreptului ca cetățenii Uniunii Europene să aibă o identitate digitală care să se afle sub controlul lor exclusiv și care să le permită să își exercite drepturile în mediul digital. În acest scop s-a instituit un cadru european pentru identitatea digitală care permite cetățenilor Uniunii Europene să aibă acces la servicii publice și private online și offline în întreaga comunitate⁴.

Cadrul digital ce permite accesul la servicii publice online și offline contribuie decisiv la reducerea barierelor dintre statele membre, dintre cetățeni/întreprinderi și autorități publice din statele membre, sporind transparența, protecția drepturilor de care se bucură concomitent cu sublinierea avantajelor digitalizării.

³ A se vedea art. 3 pct. 1 din Regulamentul privind inteligența artificială.

⁴ A se vedea Regulamentul UE 2024/1183 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 aprilie 2024 de modificare a Regulamentului UE nr. 910/2014 în ceea ce privește instituirea cadrului european pentru identitatea digitală.

Reglementarea europeană impune asigurarea faptului că tuturor persoanelor care trăiesc în Uniunea Europeană li se oferă o identitate digitală accesibilă, securizată și de încredere, protejată împotriva riscurilor de securitate cibernetică și a criminalității informatice, inclusiv împotriva încălcării securității datelor și a furtului de identitate sau a manipulării identității. Fiecare persoană are dreptul fundamental la protecția datelor sale cu caracter personal, inclusiv controlul asupra modului în care sunt utilizate datele și asupra celor cu care sunt partajate asemenea date.

Toate persoanele trebuie să dețină acces în condiții de siguranță la serviciile publice cu ajutorul unui ecosistem îmbunătățit de servicii de digitale și al unui portofel electronic. Cu ajutorul noilor reglementări legislative europene se finalizează procesul de tranziție de la utilizarea în mod exclusiv a soluțiilor naționale la cele uniforme aplicabile în întreaga Uniune. Portofelele europene privind identitatea digitală facilitează aplicarea principiului „doar o singură dată”, reducând astfel sarcina administrativă și sprijină mobilitatea transfrontalieră a cetățenilor Uniunii Europene, a întreprinderilor prin promovarea și dezvoltarea unor servicii interoperabile de e-guvernare în toate sistemele administrative unionale.

Dezvoltarea sistemelor de inteligență artificială a fost facilitată și de alte reglementări unionale⁵ ce au transformat societatea în care trăim. Legislația la nivelul Uniunii Europene a reglementat accesul, controlul, partajarea, utilizarea și reutilizarea datelor, prin crearea unor mecanisme adecvate în cadrul cărora persoanele vizate își pot cunoaște și exercita în mod efectiv drepturile, precum și în ceea ce privește reutilizarea unor tipuri de date deținute de organisme din sectorul public.

Administrația publică devine obligată să utilizeze toate datele ce îi sunt deja cunoscute, sistemele de inteligență artificială facilitează și simplifică procesul de identificare a datelor ce au fost deja colectate și prelucrate fiind astfel reutilizate. Pe de altă parte anumite tipuri de date colectate și gestionate de autoritățile administrației nu pot fi reutilizate, transferate datorită caracterului confidențial, afectarea drepturilor de proprietate industrială, a secretelor comerciale, a drepturilor fundamentale sens în care nu se pot utiliza în mod facil ci numai în cadrul unor procese ce necesită un consum mare de timp.

Sistemele de inteligență artificială nu sunt lipsite de riscuri, iar utilizarea lor pe scară largă în administrație trebuie să fie centrată pe decizia umană în raport de caracteristica esențială a capacității a acestor sisteme de a realiza deducții și de a executa în mod automat anumite operațiuni. Tehnicile utilizate în conceperea unui sistem de inteligență artificială fac posibilă realizarea de deducții bazate pe automatisme, care presupun a învăța, pe baza datelor introduse, cum pot fi atinse

⁵ Regulamentul UE 2022/868 al Parlamentului European și al Consiliului privind guvernanța datelor la nivel european și de modificare a Regulamentului UE 2018/1724 (Regulamentul privind guvernanța datelor).

anumite obiective, abordări bazate pe logică și cunoaștere, care presupun realizarea de raționamente pornind de la cunoștințe codificate sau de la reprezentarea simbolică a sarcinii de rezolvat. Capacitatea unui sistem de inteligență artificială de a realiza deducții depășește prelucrarea de date simplistă, făcând posibil studiul, raționamentul sau modelarea. Sistemele de inteligență artificială sunt concepute pentru a funcționa cu diferite niveluri de autonomie, ceea ce înseamnă că au un anumit grad de independență a acțiunilor față de implicarea umană și anumite capacități de a funcționa fără intervenție umană. Adaptabilitatea de care un sistem de inteligență artificială ar putea da dovadă după implementare se referă la capacitățile de autoînvățare, care permit sistemului să se modifice în timpul utilizării⁶.

III. Despre apariția unor principii digitale în lumea inteligenței artificiale

Legiitorul european propune șapte principii de etică: implicarea și supravegherea umană; robustețea tehnică și siguranța; respectarea vieții private și guvernanta datelor; transparența; diversitatea, nediscriminarea și echitatea; bunăstarea socială și de mediu și asumarea răspunderii⁷.

Potrivit interpretării legale, implicarea și supravegherea umană înseamnă că sistemele de inteligență artificială sunt dezvoltate și utilizate ca un instrument ce servește oamenilor, respectă demnitatea umană și autonomia personală și funcționează într-un mod care poate fi controlat și supravegheat în mod corespunzător de către oameni. Robustețea tehnică și siguranța înseamnă că sistemele de inteligență artificială sunt dezvoltate și utilizate într-un mod care asigură rezistența în caz de probleme și reziliența la încercările de a modifica utilizarea sau performanța sistemului în vederea permiterii utilizării ilegale de către terți și care reduce la minimum prejudiciile neintenționate. Respectarea vieții private și guvernanta datelor înseamnă că sistemele de inteligență artificială sunt dezvoltate și utilizate în conformitate cu legislația privind protecția vieții private și a datelor și că, în același timp, se prelucrează date care respectă standarde ridicate de calitate și de integritate. Transparența înseamnă că sistemele de inteligență artificială sunt dezvoltate și utilizate într-un mod care permite trasabilitatea și explicabilitatea adecvate, aducând totodată la cunoștința utilizatorilor faptul că interacționează sau comunică cu un asemenea sistem și informează în mod corespunzător cu privire la capacitățile și limitele respectivului sistem cu privire la drepturile lor. Diversitatea, nediscriminarea și echitatea înseamnă că sistemele de inteligență artificială sunt dezvoltate și utilizate într-un mod care presupune implicarea a diverși factori promovând accesul egal, egalitatea de gen și diversitatea culturală, evitând efectele discriminatorii și prejudecățile inechitabile interzise prin dreptul Uniunii Europene sau

⁶ A se vedea recitalul nr.12 din Regulamentul privind inteligența artificială.

⁷ A se vedea recitalul nr.27 din Regulamentul privind inteligența artificială.

dreptul național al statului membru. Bunăstarea socială și de mediu înseamnă că sistemele de inteligență artificială sunt dezvoltate, utilizate într-un mod durabil, care respectă mediul și care aduce beneficii tuturor ființelor umane, monitorizându-se și evaluându-se totodată efectele pe termen lung asupra persoanelor, a societății și a democrației.

Administrația publică se va confrunta cu noi provocări, întrucât utilizarea pe scară largă a unor sisteme de inteligență artificială conferă noi mijloace de manipulare socială, exploatare și mai ales control social. Asemenea practici interzise trebuie monitorizate cu atenție, tot așa cum societatea civilă trebuie să fie activă în modul de implementare administrativă a unor asemenea sisteme de inteligență artificială. Sistemele de inteligență artificială care se bazează pe datele biometrice ale persoanelor fizice pot atribui punctaje sociale, pot face presupuneri sau deducții cu privire la opiniile politice, convingerile religioase sau filosofice, rasa, viața sexuală sau orientarea sexuală, apartenența la anumite organisme civice și prin urmare sunt interzise.

Sistemele de inteligență artificială pot să conducă indivizii la manifestarea unor comportamente nedorite sau antisociale, împingându-i să ia decizii într-un mod care le subminează și le afectează autonomia, gândirea critică, capacitatea decizională și libera alegere. Asemenea sisteme de inteligență artificială produc efecte negative importante asupra sănătății fizice, psihologice, a intereselor financiare publice, sunt deosebit de periculoase și, prin urmare, sunt interzise. Sisteme de inteligență artificială ce implementează componente subliminale, cum ar fi stimuli audio, sub formă de imagini sau video, pe care indivizii nu le pot percepe deoarece stimulii respectivi depășesc percepția umană, sau alte tehnici manipulative sau înșelătoare sunt de asemenea în afara legii.

Legiuitorul european a consacrat o reglementare amplă în cazul identificărilor administrative în timp real de către sistemele de inteligență artificială bazate pe date biometrice întrucât sunt considerate ca fiind deosebit de intruzive în viața personală inspiră permanent un sentiment de supraveghere constantă și descurajează exercitarea libertății de întrunire, a altor drepturi fundamentale garantate. Le revine statelor membre obligația de a reglementa la nivel național organisme de control în vederea utilizării raționale, proporționale, în vederea reducerii la minimum a utilizării sistemelor de inteligență artificială bazate pe identificarea biometrică în timp real, strict pentru ceea ce este necesar.

Se instituie obligativitatea obținerii unei autorizații înainte de începerea utilizării sistemului de inteligență artificială bazat pe identificarea biometrică în timp real. Utilizarea unor asemenea sisteme presupune obiectul unor garanții și condiții adecvate pentru a se evita încălcarea sistematică a drepturilor și libertăților fundamentale. În orice caz, nicio decizie care produce un efect juridic negativ asupra unei persoane nu trebuie luată exclusiv pe baza unui produs al sistemului de identificare biometrică la distanță.

Reglementarea sistemelor de inteligență la nivel european întărește principiul prezumpției de nevinovăție prin aceea că statuează la nivel de principiu pentru toate statele membre aceea că nicio persoană nu poate fi judecată decât pentru comportamentul său real. Persoanele fizice nu pot fi niciodată judecate în funcție de comportamentul preconizat de sistemele de inteligență artificială, exclusiv pe baza creării profilurilor lor, a trăsăturilor lor de personalitate sau a unor caracteristici precum cetățenia, locul nașterii, locul de reședință, numărul de copii, nivelul datoriilor sau tipul de autoturism, dacă nu există o suspiciune rezonabilă, bazată pe fapte obiective verificabile, că persoana respectivă este implicată într-o activitate infracțională și dacă nu se face o evaluare în acest sens de către un om⁸. Regulamentul privind inteligența artificială interzice evaluările riscurilor efectuate în legătură cu persoane fizice pentru a evalua probabilitatea ca acestea să comită infracțiuni sau pentru a anticipa producerea unei infracțiuni reale sau potențiale exclusiv pe baza creării profilurilor acestor persoane sau a evaluării trăsăturilor lor de personalitate și a caracteristicilor lor.

Sunt de asemenea interzise sistemele de inteligență artificială utilizate pentru a detecta starea emoțională a persoanelor în situații legate de locul de muncă și de educație.

În vederea diminuării riscurilor prin reglementarea legislativă a sistemelor de inteligență artificială, s-a instituit un proces iterativ continuu care este derulat pe parcursul întregului ciclu de viață al unui asemenea sistem. Acest proces are drept scop identificarea și atenuarea riscurilor relevante reprezentate de sistemele de inteligență artificială pentru sănătate, siguranță și drepturile fundamentale. Sistemul de gestionare a riscurilor este evaluat și actualizat periodic pentru a se stabili eficacitatea sa continuă, precum și justificarea și documentarea oricăror decizii și acțiuni semnificative.

Datorită importanței domeniului inteligenței artificiale, Regulamentul european instituie la nivel unional un Consiliu pentru inteligența artificială în vederea aplicării armonioase, efective și armonizate a noilor reglementări legislative. În mod firesc noua reglementare legislativă permite persoanelor fizice și juridice ale căror drepturi și libertăți sunt afectate în mod negativ de utilizarea unor asemenea sisteme dreptul fundamental de a se adresa cu plângeri, dreptul de a obține explicații, alte căi de atac efective.

IV. Concluzii

Promovarea pe scară largă a sistemelor de inteligență artificială nu este lipsită de riscuri ca reprezentând combinația dintre probabilitatea producerii unui prejudiciu și gravitatea acestuia⁹, însă în actualul stadiu de dezvoltare socio-economică în

⁸ A se vedea recitalul nr. 42 din Regulamentul privind inteligența artificială.

⁹ A se vedea definiția de la art. 3 pct. 2 din Regulamentul privind inteligența artificială.

cadrul cooperării dintre industria globală big tech și state s-a constatat că aceste sisteme pot avea valoare adăugată contribuind la creșterea economică și prosperitatea indivizilor.

În esență, legiuitorul a definit sistemele de inteligență artificială ca reprezentând sisteme bazate pe o mașină care sunt concepute să funcționeze cu diferite niveluri de autonomie și care pot prezenta adaptabilitate după implementare, și care, urmărind obiective explicite sau implicite, deduc, din datele de intrare pe care le primesc, modul de generare a unor rezultate precum previziuni, conținut, recomandări sau decizii ce pot influența mediile fizice sau virtuale¹⁰.

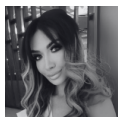
Rămâne de văzut în viitor modul de implementare în viața reală a noilor reglementări legislative europene, transformările aduse de utilizarea pe scară largă a tehnologiilor de inteligență artificială atât la nivelul societății, dar mai ales în cadrul administrației publice. Administrațiile publice indiferent de nivel, instituțiile, întreprinderile publice cu atribuții de interes general vor suferi transformări radicale în modul de relaționare cu societatea în general, tot așa cum trebuie să ne pregătim cu toții pentru alfabetizarea cu asemenea interfețe, interacțiunea om-mașină nemaifiind de domeniul științifico-fantastic, ci realitatea zilnică în care ne vom derula activitățile.

Este puțin probabil că societatea umană să rămână indiferentă la asemenea schimbări, dependența de tehnologii informatice inovatoare se va accentua ajungând la nivele critice, tot așa cum este de datoria fiecăruia dintre noi, devine obligația administrației publice de a asigura un mediu informatic sigur, prietenos, facil în raporturile cu indivizii întrucât vor exista pe termen lung situații noi, neprevăzute în reglementările legislative actuale ce vor constitui baza actualizărilor viitoare ale actelor normative. Nu trebuie omisă nici analiza eficientă a riscurilor, supravegherea continuă, efectivă de către oameni a acestor sisteme în vederea diminuării, eliminării eventualelor daune ce pot fi aduse vieții, sănătății, drepturilor și libertăților fundamentale.

Nu în ultimul rând, reglementarea normativă a inteligenței artificiale instituie obligativitatea administrației publice de a permite studiile de specialitate, inovarea în domeniu ca bază a progresului științific în vederea dezvoltării unor noi tehnologii ce să permită creșterea economică, coeziunea socială, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, protecția mediului.

¹⁰ A se vedea art. 3 pct. 1 din Regulamentul privind inteligența artificială.

CYBERCRIME – O AMENINȚARE ÎN EVOLUȚIE. CRIMINALITATE FĂRĂ CONTACT FIZIC

Cons. jur. Ștefania ZORCĂ

Abstract: *The rapid evolution of criminality in the context of advanced technology requires increased attention of all bodies concerned with the safety of citizens in the rule of law. Traditional criminality is changing as societies evolve and is becoming increasingly inventive, taking advantage of the benefits that technology offers. Cybercrime is therefore one of the forms that demonstrate criminal adaptability, offering criminals significant advantages such as anonymity and the lack of need for physical contact with victims.*

This article briefly explores the definitions of crime, the types of cybercrime that are widespread and the advantages that technology offers to modern criminals. The conclusions briefly underline the need for international cooperation to combat this growing global phenomenon.

Keywords: *cybercrime, contactless crime, technological advances, international cooperation*

Criminalitatea – definiții

Criminalitatea nu este nicidecum un aspect nou cu care societățile se confruntă, însă modul în care aceasta evoluează impune specialiștilor și persoanelor interesate în domeniu să se concentreze asupra determinării unor noi mijloace de pregătire și specializare astfel încât să preîntâmpine evoluția inventivității criminale și efectele negative pe care aceste practici le au asupra cetățenilor oricărui stat de drept.

În sens larg, criminalitatea poate fi înțeleasă sub forma oricăror acțiuni care sunt de natură a produce consecințe dăunătoare unui individ fie prin atingerea directă a integrității acestuia, fie prin daunele produse asupra unor elemente pe care individul le deține.

Conform marelui sociolog Emile Durkheim, infracțiunea este un act care jignește anumite sentimente colective foarte puternice, în timp ce unul dintre cei mai influenți criminologi, Edwin H. Sutherland, alege să definească infracțiunea drept un comportament învățat prin interacțiuni cu alții care comunică valori criminale. Printre cele mai scurte definiții ale criminalității se numără cea a lui Donal R. Cressey, cunoscut pentru studiile sale concentrându-se asupra criminalității organizate și înșelăciunilor financiare, menționând că infracțiunea implică un comportament care încalcă legile.

În confirmarea evoluției fenomenului criminal sub forma unei problematice permanente care necesită atenția deosebită a tuturor agențiilor de aplicare a legii și specialiștilor care fac parte din acestea, unul dintre fondatorii criminologiei moderne, Cesare Lombroso, statuează faptul că fenomenul criminal nu este unul static, ci unul care evoluează odată cu societatea și sub condițiile în care aceasta se desfășoară, se adaptează și se schimbă sub structurile sociale, dar și în funcție de normele pe care le are la bază și evoluțiile tehnologice pe care le trăiește.

Adaptabilitatea criminală și infracțiunile digitale

Evoluția tehnologiilor a condus la o nouă formă de adaptabilitate criminală care dezvoltă potențialitatea infracțională în sfera digitală prin folosirea instrumentelor care avantajează făptuitorii primordial prin lipsa nevoii de contact fizic. Reiterăm așadar faptul că tehnologia nu este doar apanajul indivizilor care o folosesc în scopul obținerii unui trai mai facil, sub spectrul respectării fundamentelor legale, ci și apanajul infractorilor care au suficiente abilități și a căror capacitate intelectuală permite dezvoltarea unor planuri infracționale ale căror etape presupun exploatarea uneltelor tehnologice în îndeplinirea interesului lor.

Fenomenul infracțiunilor digitale, cunoscut și sub termenul de „cybercrime”, a ajuns unul larg răspândit, întrucât multiple organizații, agenții, instituții și personalități au procedat la construirea unor definiții care să contribuie la înțelesul acestor practici ilegale.

În acest sens, Europol definește cybercrime sub forma unui fenomen care include toate activitățile criminale fie comise prin folosirea calculatoarelor, fie prin targetarea unor sisteme și rețele tehnologice. Pe de altă parte, Interpol definește cybercrime drept un fenomen cu ascensiune rapidă în care tot mai mulți criminali ajung să exploateze viteza, conveniența și anonimitatea internetului pentru a comite o varietate de infracțiuni. Thomas Holt, unul dintre specialiștii preocupați de cercetarea fenomenului criminalității cibernetice subliniază infracționalitatea cibernetică sub forma unei palete largi criminale care cuprinde orice activitate ilegală ce implică un computer sau un dispozitiv în rețea.

Tipuri de infracțiuni digitale și avantajele cybercrime

Pentru o mai bună înțelegere a ceea ce înseamnă infracțiunile din sfera criminalității cibernetice enumerarea câtorva dintre acestea este crucială. Prin urmare, de la grupuri de criminalitate organizată, la fraudatori online, hackeri independenți, cyberteroriști și alte categorii, acești indivizi se concentrează asupra folosirii avantajelor tehnologiei în scopul destabilizării structurilor pe care le vizează pentru

obținerea unor foloase proprii. Printre cele mai cunoscute forme de infracțiuni digitale se numără: hacking-ul, phishing-ul, randomware-ul, fraudă cu carduri de credit, atacurile DDoS, fraudele online, cuberstalking-ul, și altele.

Activitățile criminale cibernetice oferă un spectru larg de avantaje pe care infractorii le valorifică în comparație cu infracțiunile tradiționale. Astfel, în afara anonimatului și a dificultății de a fi detectați, infractorii se bucură de posibilitatea de a comite infracțiunile pe care și le propun fără a fi necesar contactul fizic cu victimele ceea ce reduce pe de o parte riscul de a fi descoperiți și pe de altă parte generează oportunitatea unui time management mai eficient în comiterea unui număr vast de infracțiuni într-un timp mai scurt.

Într-o altă ordine de idei, infracțiunile cibernetice acoperă un număr mare de victime simultan, locația acestora fiind irelevantă ceea ce înseamnă o scalabilitate și răspândire globală cu evoluție îngrijorătoare.

Din punctul de vedere al câștigurilor semnificative, aceste atacuri sunt avantajate de posibilitatea impunerii unor practici diverse precum cererea de răscum-părări, inclusiv sub forma criptomonedelor, ceea ce facilitează posibilitatea realizării unor tranzacții mai greu de identificat.

Din punctul de vedere al costurilor reduse, infractorii cibernetici pot folosi sisteme a căror sofisticare nu este în mod necesară un aspect fundamental, întrucât de cele mai multe ori simplul acces la internet este suficient pentru înlesnirea comiterii unor astfel de infracțiuni.

Desigur, cu cât tehnologia evoluează oferind posibilitatea specialiștilor de a conduce activități mai performante de identificare a unor astfel de infractori și infracțiuni, cu atât sunt avantajați și indivizii cu astfel de interese. În sens practic, în timp ce inteligența artificială devine un liant extraordinar al evoluției rapide în cunoașterea de care omul beneficiază pe scară largă, aceasta devine și o oportunitate dinamică și iminentă în îmbunătățirea atacurilor cibernetice.

Concluzii

Evoluția criminalității este așadar un fenomen cu dinamică extinsă. Criminalitatea cibernetică devine un aspect central al siguranței lumii moderne, iar evoluția tehnologică devine pivotul îngrijorărilor față de instrumentele de care indivizii din sfera infracțiunilor digitale se folosesc în atingerea intereselor lor. Criminalitatea cibernetică este o amenințare constantă, dezvoltarea acestor practici dovedind o adaptare permanentă nu doar din perspectiva fenomenului criminal, ci și din perspectiva necesității autorităților și specialiștilor de a-și actualiza cunoștințele și practicile în eficientizarea combaterii criminalității digitale. În timp ce

inteligența artificială constituie o tehnologie emergentă, aceasta se dovedește și o provocare în ideea în menținerea securității cibernetice

Prin urmare, evoluția amenințătoare a fenomenului criminalității cibernetice impune atenția sporită a tuturor organelor legislative de a impune norme și jurisdicții limitate care să controleze eficient răspândirea acestor practici, concentrându-se totodată și asupra esențialității cooperării internaționale între forțele de ordine în scopul actualizării informațiilor acestor fenomene care traversează cu multă ușurință granițele internaționale.

CONSIDERAȚII CRITICE ASUPRA ACTUALEI REGLEMENTĂRI A DREPTULUI DE PESCUIT PENTRU CONSUM FAMILIAL

Cons. jur. dr. Mihai-Bogdan IONESCU-LUPEANU

Abstract: *In the context of the adoption and entry into force of a new framework law on fisheries, the author, after a brief review of the issue of subsistence fishing, critically analyzes the provisions of Government Ordinance no. 27/1996 regarding the granting of facilities to people who live or work in some localities in the Apuseni Mountains and in the Danube Delta Biosphere Reserve, republished, approved by Law no. 96/1997, with subsequent amendments and additions, regarding the right to fish for family consumption. Special attention is given to the sanction of the temporary loss of the benefit of the right to fish for family consumption, as well as the possibility of limiting the number and type of fishing tools to those listed in the law enshrining this right, through the fishing permit for family consumption.*

The most important conclusions of the article concern the need to regulate the institution of fishing for family consumption, either through the framework law on fishing, or through the law on the establishment of the Danube Delta Biosphere Reserve, the definition of the notion of "subsistence fishing", in the context in which the notion is used by some normative acts in force, of the relationship between fishing for family consumption and subsistence fishing.

Keywords: *Danube Delta Biosphere Reserve, fishing for family consumption, sanctions, protection of aquatic wildlife, fishing gear*

§1. Introducere

Pescuitul de subzistență (sau alimentar) a fost prea puțin studiat, iar interacțiunea acestuia cu pescuitul comercial nu a făcut obiectul unor studii sistematice¹. Caracterizat ca o instituție confuză și eterogenă, dar aflată într-o legătură indisolubilă cu protecția omului², pescuitului de subzistență constituie „o plasă de

¹ Durdana Islam, Fikret Berkes, *Can small-scale commercial and subsistence fisheries co-exist? Lessons from an indigenous community in northern Manitoba, Canada*, în *Maritime Studies*, vol. 15 (2016), articolul 1. Material disponibil la DOI 10.1186/s40152-016-0040-6. Accesat la data de 25 septembrie 2024.

² Eduardo Roig Monge, *On dignity, vulnerability, indigenous peoples and fisherfolks: chilean subsistence fishing according to international human rights*, în *Revista DIREITOGV*, vol. 17 (2021), nr. 1. Material disponibil la <https://doi.org/10.1590/2317-6172202111>. Accesat la data de 25 septembrie 2024.

siguranță pentru sărăcie, malnutriție și inegalitatea de gen pentru populațiile dependente de alimente acvatice din întreaga lume”³.

Față de lipsa consensului cu privire la conținutul acestei noțiuni, o vom reține pe cea avansată de Organizația pentru Agricultură și Alimentație a Națiunilor Unite (FAO), potrivit căreia pescuitul de subzistență este „pescuitul în care peștele prins este consumat direct de familiile pescarilor, mai degrabă decât să fie cumpărat de către intermediari și vândut la următoarea piață mai mare”⁴. Apreciem că, sub umbrela gradului sporit de generalitate al acesteia, își găsește loc întreaga multitudine de activități care își reclamă descendența din această noțiune ori cărora le este atribuită, mai mult sau mai puțin întemeiat. Credem că sus-zisa definiție este de apreciat și prin prisma faptului că evită introducerea în ecuație – fără însă a-l exclude – a sensului figurat al noțiunii de „subzistență”, care a dominat până de curând literatura nord-americană, în care accentul era pus pe supraviețuirea culturală a anumitor grupuri etnice pentru care pescuitul îndeplinea un rol ritual ori cultural⁵.

S-a apreciat că, în cursul anului 2016, la nivel mondial, cca. 52,8 milioane de oameni au fost implicați în pescuitul de subzistență. Concomitent, alte cca. 60,2 milioane oamenii au fost angajați în pescuitul comercial⁶.

În funcție de logistica implicată în desfășurarea activității de pescuit, atât pescuitul comercial, cât și pescuitul de subzistență, pot fi încadrate în categoria mai largă a pescuitului la scară mică⁷, fără însă a se confunda.

³ John Virdin, Xavier Basurto, Gianluigi Nico, Sarah Harper, Maria del Mar Mancha-Cisneros, Stefania Vannuccini, Molly Ahern, Christopher M. Anderson, Simon Funge-Smith, Nicolas L. Gutierrez, David J. Mills, Nicole Franz, *Fishing for subsistence constitutes a livelihood safety net for population dependent on aquatic foods around the world*, în *Nature Food*, vol. 4 (2023), p. 874-885. Material disponibil la <https://doi.org/10.1038/s43016-023-00844-4>. Accesat la data de 7 octombrie 2024.

⁴ Anexa nr. 5 (Glosar) din *Guidelines for the Routine Collection of Capture Fishery Data*, Rome, 1999. Material disponibil la <https://www.fao.org/4/x2465e/x2465e0h.htm#ANNEX%205.%20GLOSSARY>. Accesat la data de 7 octombrie 2024.

⁵ Pentru amănunte a se vedea Sarah Schumann, Seth Macinko, *Subsistence in coastal fisheries policy: What's in a word?*, în *Marine Policy*, vol. 31 (2007), nr. 6, p. 706-718. Material disponibil la <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2006.12.010>. Accesat la data de 7 octombrie 2024.

⁶ John Virdin, Xavier Basurto, Gianluigi Nico, Sarah Harper, Maria del Mar Mancha-Cisneros, Stefania Vannuccini, Molly Ahern, Christopher M. Anderson, Simon Funge-Smith, Nicolas L. Gutierrez, David J. Mills, Nicole Franz, *Op. cit.*

⁷ În ceea ce privește pescuitul la scară redusă, acesta constituie un sector divers, dinamic, aflat într-o continuă evoluție, nefiind convenit până în prezent o definiție a noțiunii și nefiind stabilite nici măcar criteriile minime pe care le presupune aceasta [Julia N. Nakamura, *Legal Reflections on the Small-Scale Fisheries Guidelines: Building a Global Safety Net for Small-Scale Fisheries*, în *The International Journal of Marine and Coastal Law*, vol. 37 (2022), p. 36].

La nivel global, în anul 2010, s-a apreciat că 90% din cele 38 de milioane de indivizi implicați direct în activitățile de pescuit și acvacultură activează în zona pescuitului la scară mică, aceștia recoltând cc. 50% din cantitatea de pește destinată consumului uman. Prin includerea în calcul și a persoanele

Studiile efectuate au relevat că exercitarea pescuitului comercial la scară mică și a pescuitului de subzistență de către membrii aceleiași comunități sau exploatarea aceleiași zone de pescuit de către pescari aparținând ambelor categorii este aptă să nască conflicte⁸.

Pescuitul pentru consum familial, așa cum este reglementat în legislația română, se circumscrie criteriilor stabilite de doctrină pentru pescuitul la scară mică și anume: pescuitul manual și/sau cu folosirea unor ambarcațiuni de mici dimensiuni, cu putere a motorului și capacitate de pescuit redusă, desfășurat în apele interioare ori în cele marine și care joacă un rol esențial în asigurarea mijloacelor de trai ale comunităților rurale și costiere, caracterizat, ca sub-sector al pescuitului, prin lipsa sprijinului guvernamental adecvat⁹, constituind totodată una dintre variațiunile pescuitului de subzistență.

Deși, în genere, reglementarea pescuitului de subzistență s-a lăsat așteptată¹⁰, în România, acesta a fost legiferat în urmă cu un secol și jumătate. Astfel, atât în *Condițiunile generale pentru arendarea șanalului Dunărei de pe partea stângă împreună cu ostróvele aflate pe dânsul* (1888), cât și în *Condițiunile generale pentru arendarea pescuitului în Dobrogea* (1889), a fost consacrat dreptul persoanelor fizice din localitățile riverane de a pescui „pentru trebuințele lor casnice”, cu limitarea paletei de unelte de pescuit, respectiv al cantității de pește capturat zilnic¹¹.

Ulterior, prima lege a pescuitului a reglementat dreptul riveranilor de a pescui gratuit, pentru hrana lor și a familiei, în Dunăre și Prut, respectiv un drept al

implicate indirect în aceste activități, numărul de indivizi aflați în relație cu acest tip de activitate se ridică la 135 de milioane de indivizi [Merle Sowman, Paula Cardoso, *Small-scale fisheries and food security strategies in countries in the Benguela Current Large Marine Ecosystem (BCLME) region: Angola, Namibia and South Africa*, în *Marine Policy*, vol. 34, 2010, nr. 6, p. 1163-1170. Material disponibil la DOI: 10.1016/j.marpol.2010.03.016. Accesat la data de 25 septembrie 2024].

⁸ Durdana Islam, Fikret Berkes, *Op. cit.*

⁹ Julia N. Nakamura, *Op. cit.*, p. 32

¹⁰ Spre exemplu, în statul Alaska (Statele Unite ale Americii), prima Legea a Subzistenței a fost promulgată în anul 1978 [Steven R. Behnke, *How Alaska's Subsistence Law is Working: Comparing its Implementation Before and After 1992*, Special Publication №. SP1996-003, Alaska Departamenet of Fish and Game – Division of Subsistence, 1999, p. 3. Material disponibil la https://www.adfg.alaska.gov/specialpubs/SP2_SP1996-003.pdf. Accesat la data de 10 octombrie 2024], iar în Africa de Sud, anterior anului 1998, în condițiile în care metodele de recoltare și cantitățile specifice pescuitului de subzistență nu se încadrau în coordonatele fixate pentru pescuitul recreativ sau comercial, se circumscriau sferei ilicitului, pescarii fiind încadrați, din punct de vedere juridic, în categoria braconierilor, iar din punct de vedere sociologic, în sectorul informal [A. C. Cockcroft, W. H. H. Sauer, G. M. Branch, B. M. Clark, A. H. Dye, E. Russell, *Assessment of resource availability and suitability for subsistence fishers in South Africa, with a review of resource management procedures*, în *South African Journal of Marine Sciences*, vol. 24 (2002) nr. 1, p. 489-501. Material disponibil la <http://dx.doi.org/10.2989/025776102784528628>. Accesat la data de 25 septembrie 2024].

¹¹ Pentru amănunte a se vedea Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu, *Contribuții la studiul evoluției legislației de protecție a faunei sălbatice acvatice în România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea până la apariția Legii asupra pescuitului de la 1896*, în *Studia Babeș-Bolyai Iurisprudentia*, nr. 1/2017, p. 117-128.

locuitorilor români de pe țărmul mării de a pescui gratuit, pentru hrana lor și a familiei, în marea teritorială¹².

§2. Noțiunea de „pescuit” și formele de pescuit recunoscute de legislația română

Legea nr. 176/2024 a pescuitului și a protecției resursei acvatice vii¹³ definește pescuitul ca fiind „activitatea de extragere a resurselor acvatice vii din habitatele piscicole naturale, cu respectarea măsurilor pentru protejarea, conservarea și regenerarea resurselor acvatice vii”¹⁴.

Actuala lege-cadru a pescuitului recunoaște și definește 5 tipuri de pescuit: pescuitul comercial, pescuitul electric, pescuitul ilegal, neraportat, nereglementat (pescuit INN), pescuitul în scop științific, pescuitul la scară mică în Marea Neagră și pescuitul recreativ.

Un număr restrâns de acte normative aflate în vigoare utilizează, fără a o defini sau reglementa, noțiunea de „pescuit de subzistență”¹⁵.

În acest cadru larg, o figură juridică aparte și discretă o face instituția „pescuitului pentru consum familial”, care transcede celor trei legi cadru ale pescuitului care acoperă ultima jumătate de secol, cu care, de altfel, a fost contemporană – Legea nr. 12/1974 privind piscicultura și pescuitul¹⁶, cu modificările completările

¹² Art. 5 teza finală și art. 8 alin. (2) din Legea asupra pescuitului (M. Of. nr. 153 din 10 octombrie 1896).

¹³ M. Of. nr. 517 din 3 iunie 2024.

¹⁴ Art. 4 pct. 35 din Legea nr. 176/2024 [R.A.: Art. 2 pct. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 23/2008 privind pescuitul și acvacultura (M. Of. nr. 180 din 10 martie 2008), aprobată prin Legea nr. 317/2009 (M. Of. nr. 708 din 21 octombrie 2009), cu modificările și completările ulterioare].

¹⁵ Majoritatea actelor normative care vehiculează noțiunea de „pescuit de subzistență” sunt planuri de management și regulamente ale unor arii naturale, aprobate prin ordine ale ministrului mediului în perioada 2016-2017 [e.g., Planul de management al ariilor naturale protejate Ciuperceni-Desa ROSCI0039 Ciuperceni-Desa, ROSPA0013 Calafat-Ciuperceni-Dunăre, 2.392. Ciuperceni-Desa, 2.398. Balta Lată, 2.397. Balta Neagră, din 30.06.2016, aprobat prin Ordinul ministrului mediului apelor și pădurilor nr. 1248/2016 (M. Of. nr. 26bis din 10 ianuarie 2017), Regulamentul sitului Natura 2000 ROSCI0237 Structuri submarine metanogene Sfântu Gheorghe, din 30.06.2016, aprobat prin Ordinul ministrului mediului apelor și pădurilor nr. nr. 1249/2016 (M. Of. nr. 997 din 12 decembrie 2016), Regulamentul sitului Natura 2000 ROSPA0076 Marea Neagră, din 26.06.2016, aprobat prin Ordinul ministrului mediului apelor și pădurilor nr. nr. 1197/2016 (M. Of. nr. 951bis din 25 noiembrie 2016), etc.], excepția notabilă o constituie Legea nr. 270/2020 privind munca în domeniul pescuitului maritim (M. Of. nr. 1141 din 26 noiembrie 2020). Potrivit art. 2 lit. j) din Legea nr. 270/2020, noțiunea de „pescuit comercial” în contextul acestui act normativ semnifică, prin derogarea de la prevederile dreptului comun în materie – recte ale legii cadru a pescuitului –, „toate operațiunile de pescuit, cu excepția pescuitului de subzistență și a pescuitului recreativ”. Prevederea comportă indubitabil critici, însă acestea nu fac obiectul prezentului studiu.

¹⁶ B. Of. nr. 106 din 30 iulie 1974.

ulterioare, Legea nr. 192/2001 privind fondul piscicol, pescuitul și acvacultura¹⁷ și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 23/2008 privind pescuitul și acvacultura¹⁸ – și a căror abrogare a survenit fără a impieta asupra ei.

§3. Pescuitul pentru consum familial

Dreptul persoanelor fizice cu domiciliul în localitățile din Rezervația Biosferei «Delta Dunării» de a pescui pentru consumul familial, în perioada 2 martie - 29 noiembrie, cu unelte proprii, constând din maximum două lansete sau două undițe și două vintire, iar în perioada 30 noiembrie - 1 martie, prin utilizarea a maximum două lansete sau două undițe și două vintire ori două setci, în baza unui permis nominal obținut de către respectiva persoană fizică în condițiile legii, fără plata vreunei taxe și cu obligativitatea respectării legislației privind pescuitul, este recunoscut acestora prin art. 9 alin. (1) din Ordonanța nr. 27/1996 privind acordarea de facilități persoanelor care domiciliază sau lucrează în unele localități din Munții Apuseni și în Rezervația Biosferei Delta Dunării¹⁹, republicată²⁰, aprobată prin Legea nr. 96/1997²¹, cu modificările și completările ulterioare.

Pe cale de excepție, „persoanele fizice din localitățile riverane Dunării, din perimetrul Rezervației Biosferei «Delta Dunării», au dreptul de a pescui scrumbie, pentru consumul familial, cu maximum două setci, pentru maximum 10 zile în perioada Sărbătorilor Pascale, perioadă stabilită la propunerea Administrației Rezervației Biosferei «Delta Dunării» și aprobată prin ordinul anual de prohibiție, emis de ministrul autorității publice centrale pentru protecția mediului și schimbărilor climatice, în condițiile legii, în baza permisului nominal de pescuit familial”²².

În contextul în care O.G. nr. 27/1996 instituie o sumă de facilități pentru persoanele care domiciliază sau, după caz, lucrează în unele localități din Munții Apuseni și de pe raza Rezervației Biosferei „Delta Dunării”²³, legiuitorul a găsit

¹⁷ M. Of. nr. 200 din 20 aprilie 2001.

¹⁸ M. Of. nr. 180 din 10 martie 2008.

¹⁹ M. Of. nr. 183 din 8 august 1996.

²⁰ M. Of. nr. 194 din 13 august 1997.

²¹ M. Of. nr. 118 din 10 iunie 1997.

²² Art. 9 alin. (1) din O.G. nr. 27/1996.

Spre exemplu, pentru anul 2024, pescuitul în scop familial al scrumbiei, folosind maximum 2 setci, a fost admis în perioada 24 aprilie-3 mai 2024 inclusiv, în zonele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 763/2015 pentru aprobarea Planului de management și a Regulamentului Rezervației Biosferei „Delta Dunării” [art. 8 din Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 561/2023/11/2024 privind stabilirea perioadelor și zonelor de prohibiție a pescuitului, precum și a zonelor de protecție și refacere biologică a resurselor acvatice vii în anul 2024 (M. Of. nr. 42 din 17 ianuarie 2024)].

²³ E.g., dreptul la material lemnos pe picior, pentru construirea unei locuințe, extinderea sau repararea locuinței existente și a anexelor gospodărești, cu obligația achitării a 50% din contravaloarea materialului, cantitatea acordată fiind limitată în funcție de tipul lucrării executate și condiționată de

necesară sancționarea persoanelor fizice și juridice vinovate de încălcarea prevederilor legale dintr-o serie de domenii prin sistarea acestor drepturi²⁴.

Găsim criticabilă modalitatea de redactare a prevederilor art. 11 din O.G. nr. 27/1996, sub următoarele aspecte:

a) *nu este stabilită expressis verbis corelația dintre dreptul/drepturile sistate și normele juridice încălcate;*

b) *nu este determinată natura juridică a sistării drepturilor și nici a sancțiunilor de care sunt indisolubil legate.*

În ceea ce ne privește, interpretăm prevederile art. 11 din O.G. nr. 27/1996 în sensul în care pierderea temporară a beneficiului are caracterul unei sancțiuni complementare, legată de aplicarea unei sancțiuni principale care apreciem că ar putea fi de natură penală, contravențională, administrativă sau disciplinară.

Inconsistența și incoerența art. 11 din O.G. nr. 27/1996 devine evidentă la momentul transunerii sale în legislația secundară, care procedează la „interpretarea” prevederilor sale, atunci când stabilește condițiile pierderii temporare a beneficiului circumscris prevederilor legale încălcate. Astfel, potrivit art. 6 din Normele privind practicarea activității de pescuit pentru consumul familial în Rezervația Biosferei Delta Dunării, aprobate prin Ordinul comun al ministrului mediului și pădurilor și al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 975/172/2010²⁵, cu modificările și completările ulterioare, „Nu se eliberează permisul de pescuit pentru consumul familial persoanelor cu cazier pentru infracțiuni prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 23/2008 privind pescuitul și acvacultura, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 317/2009, cu completările ulterioare”.

Critica prevederilor art. 6 din Normele (...), aprobate prin Ordinul comun al ministrului mediului și pădurilor și al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 975/172/2010 vizează încălcarea ierarhiei actelor normative: printr-un ordin comun a doi miniștrii se adaugă la lege. Dat fiind faptul că acest ultim act normativ nu provine de organul de stat

inexistența unei dreptului de proprietate asupra persoanele unei păduri din care se poate recolta material lemnos pentru construcție; dreptul la un spor de izolare de până la 60% din salariul de bază; dreptul la o indemnizație de instalare echivalentă cu două salarii de bază, la stabilirea domiciliului în localitățile în care își are locul de muncă; dreptul la reducerea cu 50% a impozitelor și taxelor locale; dreptul la reducerea cu 50% din taxa/tarifal pentru serviciul public de salubritate și apă potabilă furnizată din rețeaua publică, pentru consumurile casnice menajere, în limita unor consumuri normate pe familie, stabilite de către consiliile locale; dreptul de pescuit pentru consum familial, respectiv dreptul la deducerea din profitul impozabil a cheltuielilor distinct evidențiate reprezentând investiții în zonă, pentru o perioadă de 5 ani de la începerea investiției, iar în cazul celor din orașul Sulina, pentru o perioadă de 10 ani [Art. 10 din O.G. nr. 27/1996, abrogat prin art. 36 alin. (1) lit. k) din Legea nr. 414/2002 privind impozitul pe profit (M. Of. nr. 456 din 27 iunie 2002)].

²⁴ Art. 11 din O.G. nr. 27/1996: „De prevederile art. 1, 7, 8, 9 și 10 nu beneficiază persoanele fizice și, după caz, persoanele juridice vinovate de încălcarea prevederilor legale referitoare la: a) pescuitul, vânatul, gospodărirea și exploatarea fondului forestier și a vegetației forestiere din afara acestuia; b) desfășurarea activităților economice; c) atribuțiile de serviciu ale personalului din instituțiile publice; în cazul acestor încălcări, sistarea drepturilor prevăzute la articolele sus-menționate operează pe perioada pentru care a fost aplicată sancțiunea”.

²⁵ M. Of. nr. 613 din 30 august 2010.

care a edictat norma, nici măcar nu ar putea fi invocat caracterul de interpretare oficială al prevederilor subsecvente legale subsecvente.

Astfel, prin legislația secundară, sfera de aplicare a sancțiunii sistării dreptului este redusă, pe de-o parte, la persoanele condamnate penal, iar pe de altă parte, la infracțiunile la regimul pescuitului și acvaculturii.

Sistarea oricărui drept obținut în temeiul O.G. nr. 27/1996, pentru încălcarea tuturor prevederilor art. 11 sau chiar a pachetelor de prevederi legale, grupate pe domenii apropiate de către legiuitor, nu poate fi calificată decât ca excesivă, însă, în lumina principiilor de drept, apreciem că aceasta este singura interpretare corectă din punct de vedere juridic. Pentru a ajunge la această concluzie, vom analiza ipoteza prevăzută de art. 11 lit. a) teza II din O.G. nr. 27/1996 potrivit căreia printre normele a căror încălcare atrage sistarea drepturilor se numără și cele care reglementează „vânatul”. În condițiile în care, pe de-o parte, nici una dintre facilitățile acordate persoanelor care domiciliază sau, după caz, lucrează în unele localități din Munții Apuseni și de pe raza Rezervației Biosferei „Delta Dunării” nu vizează apropierea speciilor de faună de interes cinegetic sau exercitarea vânătoriei, iar pe de altă parte, legislația cinegetică nu mai are rolul de a oferi protecție faunei sălbatice acvatice sau de a reglementa domeniul halieutic²⁶, aplicarea raționamentului utilizat de autorii art. 6 din Ordinul comun al ministrului mediului și pădurilor și al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 975/172/2010, ar conduce la interpretarea normei juridice în sensul neaplicării ei, ceea ce contravine principiului exprimat prin adagiul „actus interpretandus est potius ut valeat, quam ut pereat”.

Potrivit art. 41 alin. (2) din Regulamentului Rezervației Biosferei „Delta Dunării”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 763/2015²⁷, dreptul de pescuit pentru satisfacerea nevoilor de consum familial, se exercită pe baza permiselor de pescuit emise de Administrația ariei naturale protejate, la propunerea consiliilor locale, fiecărei familii cu domiciliul stabil în Rezervație, care nu are nici un membru de familie deținător de permis de pescuit comercial²⁸. Rațiunea acestei prevederi rezidă în aceea că, pe teritoriul Rezervației Biosferei „Delta Dunării”, pescarii

²⁶ Legea asupra Poliției Vânătoriei (M. Of. nr. 170 din 2 noiembrie 1891) sancționa, cu amenda, pescuitul prin folosirea dinamitei, prin utilizarea substanțelor otrăvitoare sau prin secarea apelor. O dată cu apariția Legii asupra Pescuitului (M. Of. nr. 153 din 10 octombrie 1896), protecția speciilor de faună sălbatică acvatică a fost asigurată prin actele normative din domeniul halieutic.

²⁷ M. Of. nr. 762 bis din 13 octombrie 2015.

²⁸ Potrivit Deciziei Guvernatorului Rezervației Biosferei Delta Dunării nr. 561/21.12.2023, începând cu data de 1 ianuarie 2024 s-a procedat la preschimbarea permiselor de pescuit. Decizia a fost justificată, pe de-o parte, prin numărul ridicat de permise vechi și deteriorate existente în uz, iar pe de altă parte, pe necesitatea reactualizării bazei de date. La momentul emiterii deciziei s-a apreciat că emiterea, de-a lungul timpului, de permise de pescuit în scop familial atât de către unitățile administrativ-teritoriale din Rezervația Biosferei Delta Dunării, cât și de Administrația acesteia, a condus la dublarea unor numere, cu consecința denaturării evidenței permiselor de pescuit eliberate și implicit a efortului de pescuit [Comunicat de presă din 28 decembrie 2023. Disponibil la <https://ddbba.ro/wp-content/uploads/2023/12/Comunicat-presa-preschimbare-permis-pescuit-familial-in-RBDD-2024-1.pdf>. Accesat la data de 7 octombrie 2024].

comerciali²⁹ au dreptul să rețină 3 kg din captura de pește realizată prin pescuit comercial, pentru consumul familial³⁰.

Interpretăm prevederile art. 41 alin. (2) teza II din Regulamentului Rezervației Biosferei „Delta Dunării” — „Prin permis se stabilesc zonele de pescuit, numărul și tipul sculelor de pescuit” — în sensul că prin permisul de pescuit pentru consum familial ar putea fi limitat numărul și tipul sculelor de pescuit față de cele enumerate în art. 9 alin. (1) și (2) din O.G. nr. 27/1996. În ceea ce privește zonele de pescuit, acestea se stabilesc în apropierea localităților de domiciliu sau în care își desfășoară activitatea capul de familie. Pentru identitate de rațiune, apreciem că și zonele de acostare la mal natural, destinate deținătorilor de permis de pescuit pentru satisfacerea nevoilor de consum familial³¹, vor fi stabilite după aceleași criterii.

Comercializarea peștelui, în stare proaspătă sau prelucrată, de către membrii familiilor posesoare de permise de pescuit în scopul satisfacerii nevoilor de consum familial este prohibită³².

§4. Limitări ale dreptului de pescuit pentru consum familial

Pentru conservarea populațiilor de sturioni³³, începând cu data publicării Ordinului comun al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale și al ministrului

²⁹ Prin „pescar comercial” se înțelege „pescar comercial - persoană autorizată să desfășoare activități de extragere/recoltare a resurselor acvatice vii din habitatele acvatice naturale în scop comercial, în baza unei autorizații de pescuit” [art. 4 pct. 33 din Legea nr. 176/2024].

³⁰ Art. 23 alin. (5) din Normele privind accesul la resursele acvatice vii din domeniul public al statului în vederea practicării pescuitului comercial în habitatele piscicole naturale din ariile naturale protejate, aprobate prin Ordinul comun al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale și al ministrului mediului nr. 126/807/2017 (M. Of. nr. 447 din 15 iunie 2017), cu modificările și completările ulterioare.

În mod similar, dar având o cu totul altă natură și rațiune de a exista, legislația secundară din domeniul halieutic stabilește că „Pentru pescuitul în apele continentale, cu excepția zonelor aflate în administrarea Rezervației Biosferei «Delta Dunării», pentru care există reglementări specifice, 15% din cota alocată înscrisă în autorizația de pescuit, dar nu mai mult de 3 kg/zi pe ambarcațiuni, poate fi reținută pentru consum familial, cu condiția ca aceasta să fie înregistrată și raportată la Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură” [art. 2 din Ordinul comun al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale și al ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 75/874/2024 privind aprobarea măsurilor de reglementare a efortului de pescuit și a cotelor de pescuit alocate pentru anul 2024, pe specii și zone (M. Of. nr. 399 din 29 aprilie 2024); art. 2 din Ordinul comun al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale și al ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 45/539/2023 privind aprobarea măsurilor de reglementare a efortului de pescuit și a cotelor de pescuit alocate pentru anul 2023, pe specii și zone (M. Of. nr. 177 din 2 martie 2023); art. 2 din Ordinul comun al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale și al ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 42/558/2022 privind aprobarea măsurilor de reglementare a efortului de pescuit și cotele de pescuit alocate pentru anul 2022, pe specii și zone (M. Of. nr. 254 din 15 martie 2022) etc.].

³¹ Art. 42 din Regulamentului Rezervației Biosferei „Delta Dunării”.

³² Art. 41 alin. (4) teza II din Regulamentului Rezervației Biosferei „Delta Dunării”.

³³ Actualmente, potrivit prevederilor art. 57 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 176/2024, „pescuitul, deținerea, transportul, comercializarea sturionilor capturați pe teritoriul României din habitatele

mediului, apelor și pădurilor nr. 85/662/2021 privind măsurile de refacere și conservare a populațiilor de sturioni din habitatele piscicole naturale³⁴ a fost prohibit, pentru o perioadă nedeterminată, (și) pescuitul pentru consum familial al speciilor de sturioni listate în art. 1 alin. (2) al actului normativ.

§5. Răspunderea juridică pentru încălcarea regimului juridic al pescuitului pentru consum familial în Rezervația Biosferei „Delta Dunării”

Art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei Delta Dunării³⁵, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 12 pct. 27 din același act normativ, sancționează cu amenda contravențională de la 3.000 lei la 6.000 lei, dacă nu este săvârșit în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să constituie infracțiune, „pescuitul familial fără actele de reglementare emise de Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora”³⁶.

În practică, observăm că, în mod frecvent, inculpații se prevalează de beneficiul dreptului de pescuit pentru consum familial pentru a justifica produsul infracțiunilor la regimul pescuitului și acvaculturii³⁷.

§6. Concluzii

Din perspectiva protecției, conservării și atentei exploatarei a resurselor acvatice vii apreciem că dreptul de pescuit pentru consum familial se cuvine a fi reglementat fie prin legea cadru a pescuitului, fie prin Legea nr. 82/1993. De asemenea, se

piscicole naturale, precum și a produselor și subproduselor obținute din aceștia, cu excepția celor proveniți din acvacultură, pentru care se face dovada originii prin documente și marcaje justificative legale” constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 3 ani la 5 ani și interzicerea dreptului de a pescui o perioadă cuprinsă între 3 și 5 ani.

³⁴ M. Of. nr. 403 din 16 aprilie 2021.

³⁵ M. Of. nr. 283 din 7 decembrie 1993.

³⁶ Într-o speță, pentru a respinge plângerea contravențională formulată de petent împotriva procesului-verbal de contravenție, cu privire la fapta de a efectua activități de pescuit recreativ într-o zonă care excede dreptului acordat petentului, prin permisul de pescuit familial nr. (...), „instanța constată că partea a încălcat dispozițiile Anexei nr. 1 la Ordinul nr. 975/22.06.2010 pentru aprobarea Normelor privind practicarea activității de pescuit pentru consumul familial în Rezervația Biosferei Delta Dunării, care stabilesc pentru persoanele domiciliat în (...) printre se numără și petentul – că pot efectua activități de pescuit pentru consumul familial pe (...), Lacul (...) nefiind cuprins în enumerarea exhaustivă anterior menționată” [Judecătoria Tulcea, s. civ. nr. 1295/2018. Documente extrase din serviciul de informare Indaco Lege5 Online – Indaco Systems - www.lege5.ro, consultat la data de 8 mai 2024].

³⁷ E.g., s. pen. nr. 1525/2021 a Judecătoriei Tulcea, s. pen. nr. 491/2021 a Judecătoriei Tulcea. Documente extrase din serviciul de informare Indaco Lege5 Online – Indaco Systems - www.lege5.ro, consultat la data de 8 mai 2024.

impune definirea noțiunilor de „pescuit pentru consum familial” și „pescuit de subzistență”, precum și a relației acestora cu tipurile de pescuit recunoscute de legea cadru a pescuitului.

Față de criticile aduse (și) sistării dreptului de pescuit pentru consum familial – referitoare, în principal, la inexistența unei corelații între dreptul/drepturile sistate și normele juridice încălcate, respectiv cu privire la incertitudinea privitoare la natura juridică a sistării drepturilor și a sancțiunilor de care sunt indisolubil legate – problematică reglementată de art. 11 din O.G. nr. 27/1996, în considerația politicilor Uniunii Europene în materia pescuitului și protecției faunei sălbatice acvatice, reformarea instituției în ansamblul ei ne apare ca imperioasă.

III. STUDII, DISCUȚII, COMENTARII (R. MOLDOVA ȘI UCRAINA)

OPOZABILITATEA CONTRACTELOR ELECTRONICE ÎN DOMENIUL AGRICOL

*Prof. univ. dr. habil. Violeta COJOCARU¹,
Conf. univ. dr. Aliona CARA-RUSNAC²*

Abstract: *This article analyzes the trends of the agricultural e-contract and the effects of this contract on parties and third parties. Technologies in the agricultural field are extremely necessary taking into account the advantages they offer, the speed of accessing agricultural services on the one hand, and the efficiency of concluding contracts in the agricultural field in electronic form, regardless of their type. This research presents the relativity principles and the effects of the electronic contracts in the agricultural domain, the accessibility to the modern technologies that offers absent parties the possibility to conclude/sign legal deeds in electronic forms and to perform the delivery of goods and/or agricultural agreed services.*

Keywords: *legal electronic deed, e-contract, agricultural domain, relative effect, agricultural technologies, application & enforceability of agricultural e-contracts*

Domeniul agricol este unul din sectoarele strategice pentru economia națională a Republicii Moldova, cu o pondere de peste 21% din PIB, 42% din totalul exporturilor, dar și un coeficient important – de peste 35% din populația antrenată în câmpul muncii³. Transformarea digitală este imperativă pentru a îmbunătăți sustenabilitatea și productivitatea sistemelor agroalimentare, ceea ce implică cu desăvârșire o colaborare activă dintre guvern și sectorul agricol. Una din istoriile de succes remarcabile este Marea Britanie care este un pioner în domeniul tehnologiilor digitale, al agriculturii sustenabile și științelor agricole, cu peste 70% din terenurile

¹ Doctor habilitat, Profesor Universitar la Departamentul Drept Internațional și European, Facultatea de Drept, Vice-Rector Universitatea de Stat din Moldova.

² Doctor în drept, Conferențiar Universitar la Departamentul Drept Privat, Universitatea de Stat din Moldova.

³ Raportul de activitate al ministerului agriculturii și industriei alimentare pentru 100 de zile <https://maia.gov.md/ro/content/raportul-de-activitate-al-ministerului-agriculturii-și-industriei-alimentare-pentru-100-de> (accesat 01.01.2023).

utilizate pentru agricultură și o industrie agroalimentară evaluată la 100 miliarde de lire sterline pe an⁴. Analiza influenței tehnologizării agriculturii poate să fie efectuată prin două aspecte pe de o parte tehnologizarea proceselor agricole de plantare, cultivarea, îngrijire și colectare a producției agricole pe de altă parte prin tehnologizarea raporturilor juridice la care părțile acced în vederea executării proceselor agricole enunțate.

În acest articol ne propunem să cercetăm principiul relativității și efectele contractelor electronice în domeniul agricol, accesibilitatea la tehnologiile moderne ce permit părților care nu sunt simultan prezente să încheie acte juridice în formă electronică precum și să le execute cu livrarea produselor și/sau serviciile agricole agreeate. Indicele digitalizării în agricultura Republicii Moldova este unul dintre cei mai scăzuți față de statele Uniunii Europene (66.8 puncte din 100), principalele bariere fiind costurile tehnologiilor, abilitățile reduse de utilizare a acestora, dar și infrastructura subdezvoltată de transmisiune a datelor⁵.

Conform studiului Națiunilor Unite până în anul 2050⁶, cererea de alimente va crește cu 70%, corespunzător cu creșterea rapidă a populației, mai ales luând în considerare schimbările de mediu care sunt greu de anticipat; este astfel un lucru iminent de a aplica noile tehnologii în domeniul agricol. Printre noile tehnologii utilizate în agricultură care schimbă modul în care fermierii cresc, transportă, depozitează și gestionează produsele se regăsesc: a) tehnologia de vectorizare a albinelor, ce ajută la protejarea albinelor și pentru a maximiza capacitățile lor de polenizare; b) agricultura de precizie, strategie de management al resurselor agricole care colectează, procesează și evaluează date și oferă perspective pentru a ajuta fermierii să optimizeze și să crească calitatea și productivitatea solului; această inovație ajută la luarea deciziilor de management, în particular să controleze variabilele randamentului culturilor cum ar fi umiditatea solului, starea solului și microclimatele, pentru a maximiza producția, se bazează pe sistemele de teledicție, drone, robotică și automatizare pentru a îmbunătăți sănătatea culturilor și a optimiza resursele agricole, ceea ce are drept rezultat creșterea productivității; c) agricultura verticală de interior, tehnologie de creștere a produselor agricole stivuite deasupra altuia într-un mediu închis și controlat (de exemplu în cazul creșterii orezului), astfel fiind utilizate rafturi de creștere montate vertical pentru a crește randamentul culturilor în spații limitate⁷; d) tehnologia creșterii animalelor,

⁴ Tehnologiile viitorului în agricultură <https://maia.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Tehnologiile%20Viitorului%20in%20Agricultura.pdf> (accesat 01.11.2022).

⁵ În Republica Moldova va fi activat un program de transformare digitală <https://www.moldpres.md/news/2022/05/25/22003912>

⁶ World population projected to reach 9.8 billion in 2050, and 11.2 billion in 2100 – says UN <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2017/06/world-population-projected-to-reach-9-8-billion-in-2050-and-11-2-billion-in-2100-says-un/> (accesat 01.11.2022).

⁷ Agriculture Innovation: 10 tech trends to watch in 2023 <https://masschallenge.org/articles/agriculture-innovation/> (accesat 01.01.2023).

automatizarea proceselor de îngrijire al animalelor, tratamentul acestora; de exemplu compania Faromatics⁸ utilizează robotica, inteligența artificială și big data pentru a crește bunăstarea animalelor și productivitatea fermei, fiind reduse costurile pentru utilizarea consumului de apă, energie și costuri reduse cu forța de muncă; e) tehnologia cinematică în timp real (RTK) a fost promovată de un fermier de teren arabil din Marea Britanie, cercetătorul Robert Salmon care a analizat că constrângerea utilajelor agricole la o bandă permanentă reduce semnificativ daunele aduse solului; tehnologia RTK oferă precizie la nivel de centimetru ce le permite fermierilor să-și cartografieze cu precizie câmpurile și să constrângă circulația vehiculele în permanență pe aceeași bandă⁹. Tehnologiile moderne sunt iminent necesare în cadrul proceselor utilizate la plantare, îngrijire, recoltare, depozitare, livrare a produselor ș.a. și la raporturile juridice stabilite între părți pentru a eficientiza utilizarea resurselor, timpului, costurilor.

Creșterea Tehnologia Informație și Comunicațiilor (TIC) în ultimul deceniu a oferit multe oportunități de a depăși unele dintre provocările cu care se confruntă agricultura precum schimbările climatice, lipsa resurselor umane, costuri ș.a. Evoluții recente se atestă în domeniul agriculturii și domeniile conexe, cum ar fi creșterea utilizării dispozitivelor mobile de acces în bandă largă, Internetul lucrurilor (IoT), dronele, capacitatea de analiză a datelor mari și inteligența artificială, acestea oferind părților interesate din agricultură instrumente și tehnologii cheie pentru a îmbunătăți procesele de producție și comercializare a acestora.

În vederea analizării mai detaliate a raporturilor juridice ale părților ce utilizează tehnologiile și mediul online pentru a încheia contracte, a executării contractelor și respectiv a efectelor încetării contractelor, vom cerceta în continuare tehnologiile aplicate în agricultură ce implică realizarea raporturilor juridice ale părților în mediul online. În continuare vom pune în discuție sistemele tehnologice moderne menționate în domeniul agricol care au început a fi utilizate pe scară largă, după cum urmează:

*Big data*¹⁰ ce constă din aplicarea tehnicilor analitice avansate pentru seturi de date mari și care pot fi utilizate pentru identificarea tipului potrivit de produse pentru clienții din anumite regiuni sau care aparțin anumitor grupuri demografice, ceea ce simplifică utilizarea rațională al produselor și identificarea clienților. Este un sistem necesar pentru identificarea cantității de produse necesare și tipul produselor necesare clienților, mai ales este stringent în cadrul unui eventual export de producție ce poate ușura analiza datelor cererii și ofertei piețelor atât în țară cât și

⁸ Digital Food Lab, Faromatics, <https://www.digitalfoodlab.com/en/foodtech-database/faromatics> (accesat 01.11.2022).

⁹ Agriculture Innovation: 10 tech trends to watch in 2023 <https://masschallenge.org/articles/agriculture-innovation/> (accesat 01.11.2022).

¹⁰ *Big Data and Agriculture: A Complete Guide* <https://www.talend.com/resources/big-data-agriculture/> (accesat 01.11.2022).

peste hotare. În acest sistem sunt utilizate și contractele electronice, contractele la distanță și contractele încheiate prin mijloace electronice. Dar cel mai eficient în acest sistem ar fi contractul inteligent (smart contract) care facilitează utilizarea eficientă a datelor colectate și respectiv executarea contractului doar la îndeplinirea condițiilor stabilite, spre exemplu achitarea prețului la livrarea mărfii.

Blockchain constă dintr-un lanț legat care stochează date auditabile în unități numite blocuri. Blockchain este asimilat cu o foaie de calcul Google la care mai mulți autori pot contribui datorită mecanismului de blocare. Algoritmul de consens formează unul dintre mecanismele cheie în creșterea de noi blocuri și adăugarea lor la blockchain. Blockchain folosește un model de consens *Proof of Work* (dovada muncii), în care un nod primește dreptul de a publica următorul bloc prin rezolvarea unui puzzle intensiv de calcul. Rezultatul calculului este ușor de verificat și astfel ajută alte noduri să valideze și să actualizeze cu ușurință blockchain-ul. Nodul care rezolvă puzzle-ul de calcul câștigă „recompensa” și acest proces se numește „minerit”. Pentru că acest lucru necesită mult timp și energie, alte metode alternative de verificare a unui bloc, precum *proof of stake* (dovada mizei), au fost dezvoltate și implementate. *Proof of stake* elimină energia și cheltuielile de calcul și le înlocuiește cu o miză. Șansele ca un nod să fie creatorul următorului bloc depind de miza pe care nodul este dispus să o blocheze pentru o anumită perioadă de timp. Cu toate acestea, dezavantajul modelului *proof of stake* este că nodurile „bogate” pot pune cu ușurință mai multe active digitale în joc, câștigându-se astfel dreptul de a crea următorul nod și câștigând mai multe active, cu alte cuvinte pot fi realizate mai multe condiții.

Delegated PoS (dovada de miză delegată DPoS), construită de modelul PoS, adoptă o abordare ușor diferită, prin aceea că nodurile votează pentru a alege delegații care să facă validarea în numele lor. Fiecare algoritm are propriile sale caracteristici în ceea ce privește stimulentele/recompensă, cerințe precum și costul energiei. Sunt trei tipuri de blockchain: *consorțiu* ce se formează dintr-un grup de membri ce controlează acest tip de blockchain, verificarea și adăugarea înregistrărilor la blockchain se bazează pe un mecanism de consens de către un set preselectat de noduri, este utilizat în luarea deciziilor de reglementare; *privat* este controlat de o entitate centralizată, doar persoanele înregistrate în această rețea pot participa la verificarea și adăugarea înregistrărilor blockchain, participanții se cunosc și au încredere reciprocă, denumit și registru autorizat, spre exemplu un registru autorizat între bancă pentru a deconta transferurile interbancare de fonduri și lanțul de aprovizionare cu roluri bine definite pentru toți actorii; și *public* este descentralizat și fără permisiuni, totodată este vizibil pentru public, oricine se poate alătura sau părăsi blockchain și oricine poate adăuga tranzacții în blockchain, poate fi utilizat în marcarea temporală, comerțul cu energia regenerabilă.

Tehnologia blockchain poate fi folosită în serviciile din domeniul agricol prin utilizarea contractelor-inteligente (smart contract) în care se pot vedea în regim real

și transparent toate condițiile asigurării în domeniul agricol și informația privind achitarea despăgubirilor. Aceste contracte pot fi utilizate nu doar la nivel local, dar și în cazul raporturilor contractuale transfrontaliere oferind un grad sporit de siguranță pentru părțile contractante¹¹. Două companii mari de asigurări Allianz Risk Transfer și Nephils au implementat cu succes tehnologia blockchain pentru schimbul de catastrofe între asigurători. Conform datelor publicate de compania Allianz, procesarea tranzacțională și decontarea dintre asigurători și investitori ar putea fi accelerate și simplificată semnificativ prin contracte bazate pe blockchain. Blockchain oferă tranzacțiilor încheiate securizare, transparență, descentralizare și reduce costurile acestora. Pentru utilizarea practică al acestui contract bazat pe sistem blockchain în primul rând trebuie identificat cazul de utilizare, apoi dezvoltate principiile cheie de guvernare (cerințele de reglementare, subiecții implicați, cadrul legal, interoperabilitatea ș.a.), și doar ulterior să fie determinat ce tehnologie sau arhitectură ar ajuta la abordarea provocărilor cazului respectiv.

În domeniul agriculturii, contractele inteligente cu autoexecuție împreună cu plățile automate ar putea schimba vectorul de utilizare practică al acestuia, în special în domeniul asigurărilor în domeniul agricol. Asigurarea agricolă are o structură complexă: este construită pe un blockchain în care este transmisă informația cu incidentele meteo cheie care pot avea loc și sunt introduse plățile aferente acestor incidente, sunt inserate drept condiții ale unui contract inteligent cazul apariției incidentului, a unei secete sau inundații pe câmp, odată îndeplinită sarcina (condiția) datele fiind transmise prin legătură cu portofelele mobile cu date meteo furnizate în mod regulat de senzori din teren și corelate cu datele de la stațiile meteo de proximitate ce ar facilita plata imediată către asigurații din domeniul agricol. Ținem să atenționăm că efectele contractului inteligent bazat pe sistemul blockchain față de părți are o securitate și transparență mai mare decât contractele clasice. În continuare vom reveni la unele exemple ale unor state care au implementat sistemele blockchain, Filipine, China, Republica Coreea, Australia și Noua Zeelandă.

Internetul lucrurilor (IoT) generatorii de date activate de IoT sunt disponibili în mai multe forme și cu numeroase scenarii de aplicare și ar trebui să fie considerați ca fiind componente ale unui sistem agroalimentar integrat și digitalizat¹². Utilizarea dronelor este un instrument revoluționar pentru agricultura din Republica Moldova, fiind folosite pentru stimularea randamentului culturilor. Dronele sunt denumite și „*doctorii agricoli*”, pot ajuta producătorii în agricultura de precizie, spre

¹¹ Martin Adolph, Ashish Narayan, Hani Eskandar and Suman Mandahar (International Telecommunication Union), Violanda de Man (International Child Support (ICS), Bridie Ohlsson from AgriDigital), Julia Bacher (the World Food Programme Innovation Accelerator) și Angus Rama Keck (AgUnity) *Blockchain for agriculture. Opportunities and challenges*. Edited by Gerard Sylvester <https://www.fao.org/3/CA2906EN/ca2906en.pdf> (accesat 01.11.2022).

¹² Tehnologiile viitorului în agricultură <https://maia.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Tehnologiile%20Viitorului%20in%20Agricultura.pdf> (accesat 15.11.2022).

exemplu prin pulverizarea și protecția plantelor, fiind utilizate și pentru a mapa (cartografia) terenurile. Camerele incorporate cu senzori pot monitoriza bine starea culturilor, irigarea și starea îngrășămintelor în timp real. În Republica Moldova dronele sunt oferite de companii din domeniu: spre exemplu, Bosal solutions¹³ și Agrodron SRL, care au inițiat afacerile în timpul pandemiei COVID-19, oferă posibilitatea agriculturilor de a-și ușura munca și eficientizează randamentul culturilor. În acest domeniu a fost efectuat un studiu *Recomandări de politici, Agricultură de precizie* care oferă mai multe detalii privind utilizarea și eficiența dronelor în agricultură¹⁴.

Telematica este o tehnologie transversală (aplicație) care permite controlul lucrărilor de teren pe baza datelor telematice, aceasta unește sferile tehnologice ale managementului, telecomunicațiilor și informaticii, aduce un aport considerabil la dezvoltarea afacerilor constituind în sine baza transformării digitale, oferă angajaților și administratorilor întreprinderilor agricole date transparente despre câmpuri, rotația culturilor și operațiunile de teren¹⁵. Aceste tehnologii au funcție de analiză a planificării și îmbunătățirii proceselor agroindustriale.

Machine learning (învățare automată) se adaptează rapid la date noi fără a fi nevoie de reprogramare¹⁶ prin aplicarea învățării automate în agricultură (în cele trei domenii ale agriculturii: pre-recoltare, recoltare și post-recoltare); astfel, datele sunt procesate cu o eficiență și precizie înaltă ceea ce implică mai puțină forță de muncă umană și producție de înaltă calitate.

Infrastructura IT – arhitectura IT modernă este esențială pentru inovarea digitală, soluțiile IT începe să prindă contur tot mai mult, iar fermierii pot avea acces la soluții eficiente, care să creeze condiții de concurență loială și competitivă cu antreprenorii pe plan european.

Tehnologiile enumerate sunt stringent necesare pentru a fi implementate în agricultură, în special luând în considerare avantajele oferite de acestea, eficiența costurilor luate ca perspectivă de lungă durată, eficiența timpului utilizat, posibilitatea de parteneriate transfrontaliere ce oferă și oportunități de investiții, ce sunt stringent necesare în dezvoltarea domeniului agricol în Republica Moldova. În continuare vom pune în discuție analiza raporturilor contractuale electronice ce pot fi aplicate și în raporturile dintre agricultori, agricultori și parteneri, agricultori și consumatori.

¹³ Bosal Solutions <https://bosalsolutions.md/> (accesat 15.11.2022).

¹⁴ *Agricultură de precizie* <http://viitorul.org/files/library/Agricultura%20de%20precizie.%20Recomandări%20de%20politici.pdf> (accesat 15.12.2022).

¹⁵ *Aplicație agromanagement* <https://www.telematic.ro/aplicație-agromanagement> (accesat 01.12.2022).

¹⁶ Vishal Meshram ș.a. *Machine learning in agriculture domain: A state-of-art survey* <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2667318521000106> (accesat 01.12.2022).

În Codul civil al Republicii Moldova termenul „agricol” este menționat de optzeci și opt de ori, agricultorii și alte persoane implicate din sectorul agricol încheie diferite tipuri de contracte începând cu contractul de vânzare-cumpărare, arendă, prestare de serviciu, transport și alte tipuri. Totodată legislația în vigoare prevede că, terenurile aflate în domeniul agricol au un statut special conform prevederilor alin. (5) al art. 500 Cod civil al Republicii Moldova, care prevede că dreptul de folosire a terenului este stabilit prin legi speciale¹⁷, iar modul de vânzare al acestuia este prevăzut de Legea nr. 1308 din 25.07.1997¹⁸ privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare al pământului, care prevede restricții în privința cetățenilor străini și apatrizilor ce devin proprietari de terenuri cu destinație agricolă sau ai fondului silvic prin moștenire legală sau testamentară, ei având dreptul de a le înstrăina prin acte juridice între vii numai cetățenilor Republicii Moldova.

În special în Codul civil al Republicii Moldova, o secțiune este dedicată contractului de arendă (art. 1288-1313) care are drept obiect acțiunile de transmitere de către o parte (arendator) care se obligă să dea celeilalte părți (arendaș) un teren agricol și/ sau alte bunuri agricole în posesie și folosință pe o durată determinată, iar aceasta se obligă să efectueze plata de arendă. Tot în cadrul acestei secțiuni este prevăzută și apariția dreptului de arendă, modificarea și încetarea lui, drepturile și obligațiile părților contractului de arendă, efectele contractului de arendă, plata pentru arenda terenurilor agricole, cuantumul și modul de achitare, subarenda terenurilor agricole, modul de folosire ale bunurilor arendate, particularitățile arendei bunurilor agricole, altele decât terenurile, darea în arendă a terenurilor agricole proprietate a statului sau a unității administrativ teritoriale, răspunderea părților, încetarea relațiilor contractuale¹⁹.

În corelare cu prevederile formei electronice ale actului juridic și anume art. 318 Codul civil al Republicii Moldova, contractul de arendă poate fi încheiat electronic

¹⁷ A se vedea art. 500 alin. (5) Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr.6675 din 01.03.2019 art.132, *Particularitățile dreptului de folosință a terenurilor agricole se stabilesc prin lege...*

¹⁸ Legea nr. 1308 din 25.07.1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, Monitorul oficial al RM nr. 57-58 art.155 din 04.09.1997.

¹⁹ A se vedea litera (c) și (d) al articolului 609 Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr.6675 din 01.03.2019 art.132, c) întreprinderea agricolă a fost dată în arendă pe un termen mai mare de 12 ani; d) un teren agricol a fost dat în arendă pe un termen mai mare de 6 ani;

A se vedea alineatul (1) – (2) al articolul 1288 Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr. 6675 din 01.03.2019 art. 132, (1) Prin contractul de arendă, o parte (arendator) se obligă să dea celeilalte părți (arendaș) un teren agricol și/ sau alte bunuri agricole în posesie și folosință pe o durată determinată, iar aceasta se obligă să efectueze plata de arendă. (2) În sensul prezentului capitol prin bunuri agricole se înțeleg mijloace fixe (terenuri cu destinație agricolă, inclusiv din intravilanul localităților, și ale fondului de rezervă, mașini, utilaje și instalații destinate lucrărilor agricole, construcții, inclusiv construcții hidrotehnice, platforme și spații de depozitare destinate păstrării producției agricole, cu terenurile aferente acestora, animale care se folosesc în procesul agricol) și, după caz, mijloace circulante.

utilizând semnătura electronică sau sigiliul electronic²⁰, care de fapt în practică este aplicat; problema care apare însă este cu arenda terenurilor, în cazul când obiect al contractului de arendă este un bun imobil acestea fiind susceptibile de crea unele situații de incertitudine pentru părți. În general discuțiile variază în ceea ce privește forma electronică a contractelor ce au ca obiect bunurilor imobile, unii sunt în acord cu eficientizarea acestor contracte, pe de altă parte alții sunt împotriva formei electronice a acestor contracte din cauza riscului de securitate a părților. În acest sens, sunt prevăzute restricții privind încheierea contractelor prin mijloace electronice conform lit. (a), alin. (7) al art. 24 din Legea nr. 284/2004 privind comerțul electronic. Astfel, nu pot fi încheiate prin mijloace electronice: (a) contractele în baza cărora apar sau se transmit drepturile de proprietate asupra bunurilor imobile, cu excepția contractelor de locațiune sau de arendă²¹. Respectiv contractul de arendă cade sub excepția acestuia, cu titlu de recomandare ar fi de elaborat un ghid de Ministerul de resort în colaborare cu Agenția Guvernare Electronică care ar explica pas cu pas modul de încheiere al contractului de arendă în formă electronică.

Părțile acced și la alte categorii de contracte precum contractele pentru obținerea de subvenții (granturi) în vederea procurării tehnicii agricole, materialului săditor, care sunt puse la dispoziție de către donatori sau unitățile de implementare a proiectelor inclusiv prin intermediul mijloacelor electronice²². Perioada pandemiei (anii 2020-2022) a avut un efect propulsant pentru creșterea numărului contractelor semnate fie prin mijloace electronice, a contractelor la distanță sau altor mijloace online puse la dispoziția beneficiarilor de granturi.

În acest sens, părțile recurgeau la următoarele opțiuni de semnare a contractelor aplicând semnătură electronică, reglementate de art. 4 din Legea nr. 91/2014 privind semnătura electronică și documentul electronic (abrogată prin Legea nr. 124/2022): semnarea contractelor cu semnătură simplă ce presupunea identitatea semnatarului nu poate fi verificată (de exemplu numele și prenumele din subsolul unui e-mail); avansată necalificată, care este creată în exclusivitate de către semnatar, a cărui

²⁰ A se vedea aliniatul (1) al articolul 318 Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr.6675 din 01.03.2019 art.1321, (1) Actul juridic are formă electronică dacă se cuprinde într-un document electronic care întrunește condițiile legii.

²¹ A se vedea alin. (7) al art. 24 Legea nr. 284/2004: „(7) Nu pot fi încheiate prin mijloace electronice:

a) contracte în baza cărora apar sau se transmit drepturile de proprietate asupra bunurilor imobile, cu excepția contractelor de locațiune sau arendă;

b) contracte a căror încheiere necesită, conform legislației, participarea instanțelor de judecată, autorităților administrației publice sau a reprezentanților profesilor care implică exercițiul autorității publice în scopul de a produce efecte în privința terților, precum și contractele care necesită autentificare notarială;

c) contractele de fidejusiune sau de garanții imobiliare ori mobiliare (ipotecă, gaj) oferite de persoane care acționează în scopuri ce nu țin de activitatea lor comercială sau profesională;

d) contractele ce sînt reglementate de dreptul familiei sau dreptul succesoral”.

²² ODA, *Cum poți obține semnătura electronică*, <https://www.odimm.md/ro/presa/intrebarea-zilei/4961-cum-poti-obtine-semnatura-electronica> (accesat 01.11.2022).

identitatea poate fi verificată (de exemplu un certificat de cheie creat de angajat printr-un certificat de cheie emis de angajator) și semnătura avansată calificată care a fost cea mai utilizată. Oferind garanții de securizare mai mare deținătorilor acesteia, aceasta din urmă se bazează pe un certificat de cheie publică emis de un furnizor de servicii acreditat. Furnizorii de servicii pot fi prestatorii de servicii de telefonie care oferă utilizatorilor posibilitatea utilizării semnăturii mobile, pentru aceasta utilizatorul având nevoie doar de un telefon mobil, o cartelă SIM valabilă (a cărei compatibilitate urmează a fi verificată cu furnizorul de servicii de telefonie mobilă) și conexiune la internet²³.

Semnătura electronică avansată calificată a fost oferită și de alți furnizori precum Î.S. Fiscservinform și I.P. Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică²⁴, aceste servicii fiind în continuare oferite conform prevederilor noii Legi nr. 124/2022 privind identitatea electronică și serviciile de încredere în vigoare. Legea nouă prevede trei tipuri de semnături: semnătură electronică, semnătură electronică avansată, semnătură electronică calificată, utilizate de persoane fizice și respectiv sigiliul electronic, sigiliul electronic avansat și sigiliul electronic calificat, utilizate de persoane juridice²⁵.

Diversitatea contractelor din mediul online care pot fi accesate de către antreprenorii din agricultură și nemijlocit de clienții acestora este destul de variată conform prevederilor Codului civil al Republicii Moldova, astfel art. 1013 prevede tipurile de contract la distanță (art. 1013-1015)²⁶, contractul negociat în afara spațiilor comerciale (art. 1013-1015, art. 1020-1021 CC RM)²⁷, contractele ce pot fi luate ca bază

²³ ODA *Pot să semnez un contract la distanță* <https://www.odimm.md/ro/presa/intrebarea-zilei/4903-pot-sa-semnez-un-contract-la-distaanta> (accesat 01.11.2022).

²⁴ Serviciul Tehnologiei Informației și Securității Cibernetică <https://stisc.gov.md/ro> (accesat 01.11.2022).

²⁵ Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere nr.124 din 19.05.2022, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 170-176 din 10.06.2022.

²⁶ A se vedea articolul 1013 Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr.6675 din 01.03.2019 art.132, *contract la distanță* – orice contract negociat și încheiat între profesionist și consumator în cadrul unui sistem de vânzări sau de prestări de servicii la distanță organizat, fără prezența fizică simultană a profesionistului și a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau a mai multor mijloace de comunicare la distanță, până la și în momentul în care este încheiat contractul, inclusiv orice comandă făcută de consumator care produce efecte obligatorii asupra lui.

²⁷ A se vedea articolul 1013 Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr.6675 din 01.03.2019 art.132 *contract negociat în afara spațiilor comerciale* – contract între un profesionist și un consumator, care întrunește una din următoarele condiții:

a) este încheiat în prezența fizică simultană a profesionistului și a consumatorului într-un loc care nu este spațiul comercial al profesionistului;

b) pentru acest contract consumatorului i s-a făcut o ofertă în aceleași circumstanțe ca cele menționate la lit. a);

c) este încheiat în spațiile comerciale ale profesionistului sau prin utilizarea mijloacelor de comunicare la distanță, imediat după ce consumatorul a fost abordat în mod personal și individual, într-un loc care nu este spațiul comercial al profesionistului, în prezența fizică simultană a acestuia și a

a raporturilor juridice în cazul când una din părți este consumator²⁸ și cealaltă parte este profesionist care oferă servicii sau produse agricole²⁹. Cu toate acestea, raporturile juridice cu participarea subiecților din domeniul agricol implică deseori doi sau mai mulți profesioniști din acest domeniu. Efectele contractelor încheiate între profesioniști din domeniul agricol sunt în primul rând față de părțile contractante. În cazul contractelor care sunt încheiate în formă electronică pot apărea unele riscuri precum lipsa unor informații în cazul când sunt încheiate între absenți, fraudă părților implicate, vicierea consimțământului, unele date denaturate privind obiectul contractului (juridic și/sau material), care, totodată pot implica și efecte față de terțele persoane, intermediarii, consumatori, beneficiari. Tipul de contract, vânzare-cumpărare, schimb, arendă, asigurare, transport, credit, grant ș.a. implică anumite riscuri. Efectele contractului electronic se prezintă prin două categorii de obligații: obligațiile agentului comerțului electronic (după caz) și obligațiile cumpărătorului și/sau ale beneficiarului. Dat fiind faptul că contractul electronic este un contract sinalagmatic, obligațiile contractuale ale părților se află într-o interdependență, fiecare din acestea având și cauza juridică regăsită în cealaltă.

În continuare vom reveni la analiza efectelor contractelor electronice din domeniul agricol bazate pe sistemul blockchain și opozabilitatea acestor contracte. Sistemele de asigurări agricole din regiunea Asia-Pacific variază începând cu programele majore din sectorul public, de exemplu în India și Filipine, parteneriate public-privat din China și Republica Coreea și în cele din urmă, până la piețele pur private întâlnite în Australia și Noua Zeelandă și private non-formale - inițiative reciproce și comunitare din domeniul culturilor și al creșterii animalelor în Bangladesh, India și Nepal. Schemele de asigurări agricole cu costuri reduse sunt privite ca mecanisme de asigurare a protecției sociale pentru un număr tot mai mare de persoane afectate de inundații sau secete și care contribuie la diminuarea impactului celor ce suferă în urma unor astfel de evenimente. Cu toate acestea, în ciuda multiplelor beneficii, rata de implementare a produselor de asigurare de către populația săracă din mediul rural rămâne relativ scăzută. Mecanismele existente pentru validarea cererilor și

consumatorului, cu excepția simplei distribuții a informației promoționale în apropiere de spațiile comerciale ale profesionistului;

d) este încheiat în cursul unei deplasări organizate de profesionist în scopul sau urmărind efectul de a promova și a vinde consumatorului bunurile sau serviciile respective.

²⁸ A se vedea alineatul (1) al articolului 3 Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr. 6675 din 01.03.2019. Are calitatea de consumator orice persoană fizică care, în cadrul unui raport juridic civil, acționează predominant în scopuri ce nu țin de activitatea de întreprinzător sau profesională. Persoana fizică nu are calitatea de consumator dacă cealaltă parte a raportului juridic civil nu are calitatea de profesionist.

²⁹ A se vedea alineatul (2) al articolului 3 Cod civil al RM, Legea nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr. 6675 din 01.03.2019. Are calitatea de profesionist orice persoană fizică sau juridică de drept public sau de drept privat care, în cadrul unui raport juridic civil, acționează în scopuri ce țin de activitatea de întreprinzător sau profesională, chiar dacă persoana nu are scopul de a obține un profit din această activitate.

efectuarea plăților durează în timp și acesta este unul dintre motivele pentru care asigurarea bazată pe indici nu a fost aleasă ca prima strategie de diminuare a riscurilor de către micii fermieri. Asigurarea indexată bazată pe contracte inteligente poate automatiza și simplifica foarte mult procesul, facilitând astfel plățile instantanee către asigurați în cazul unor incidente meteorologice nefavorabile. Fluxurile automate de date furnizează date continue și fiabile pentru contract, eliminând astfel necesitatea evaluării reclamațiilor la fața locului de către inspector de asigurare³⁰. În acest sens, concluzionăm asupra eficienței acestor contracte, prin eliminarea intermediarilor, timpul redus de recepționare a plăților datorate riscurilor asigurate, transparența datelor a participanților incluși în sistemul blockchain.

Sistemul (tehnologia) blockchain este pe larg utilizat și la înregistrarea terenurilor în India. Astfel, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare implementează un proiect (*Building a fortress of blockchain to protect farmers and livelihoods* – construcția unei cetăți de blockchain pentru protecția fermierului și a modului de trai³¹), prin care au fost înregistrate tranzacțiile financiare și informațiile de fiecare parte interesată și care este autorizată din lanțul valoric. Cu fiecare bloc conectat (peer-to-peer block) sub forma unui lanț se creează *registru digital* al tuturor tranzacțiilor, care devine aproape imposibil să fie manipulat, spre deosebire de alte baze de date care sunt vulnerabile riscurilor de fraudă. Guvernul Suediei de asemenea a pilotat un proiect de înregistrare a terenurilor și drepturilor asupra acestora prin tranzacțiile bazate pe blockchain. Georgia la nivel de experiment utilizează rețeaua bitcoin (monedă virtuală) pentru a valida tranzacțiile guvernamentale³².

În cazul creșterii transparenței în lanțurile de aprovizionare agricole, sistemul blockchain poate ajuta la furnizarea unei evidențe imuabile, de la proveniență până la magazinul de vânzare cu amănuntul a unui produs. Acest lucru poate oferi consumatorilor o încredere sporită în produsele pe care le cumpără și este, de asemenea, o oportunitate de a recompensa producătorii care folosesc bune practici agricole pentru a-și cultiva produsele. Acest lucru ar duce în cele din urmă la practici agricole durabile și la un consum responsabil. Producătorul italian de paste și sos pesto „Barilla Group”, a colaborat cu reprezentanții International Business Machines Corporations pentru a aborda transparența și trasabilitatea în ciclul său de producție pesto. De la cultivare, tratare și recoltare în câmp, la transport, depozitare, control al

³⁰ Martin Adolph, Ashish Narayan, Hani Eskandar and Suman Mandahar (International Telecommunication Union), Violanda de Man (international Child Support (ICS), Bridie Ohlsson from AgriDigital), Julia Bacher (the World Food Programme Innovation Accelerator) și Angus Rama Keck (AgUnity) Blockchain for agriculture. Opportunities and challenges. Edited by Gerard Sylvester <https://www.fao.org/3/CA2906EN/ca2906en.pdf> (accesat 01.11.2022).

³¹ Dr Krishnan S. Raghavan, Rozita Singh, Swetha Kolluri, Sona Pradeep and Mohit Pandey, Building a Fortress of Blockchain to Protect Farmers and Livelihoods <https://www.undp.org/india/blog/building-fortress-blockchain-protect-farmers-and-livelihoods> (accesat 01.12.2022).

³² Martin Adolph et. a. ibidem.

calității până la producție și apoi livrarea mărfii clientului, toate detaliile sunt urmărite și puse la dispoziție pe un sistem blockchain pe care clientul îl poate verifica prin scanarea codului QR al mărfii³³.

Concluzii

Investițiile în transformarea digitală în agricultură vor îmbunătăți productivitatea, completivitatea și reziliența, valorificând în același timp capacitatea de inovare și capitalul uman al economiei naționale.

Implementările bazate pe blockchain suferă în continuare de provocări tradiționale, cum ar fi lipsa sau infrastructura slabă, eșecurile de interoperabilitate și alte probleme tehnologice. Deși tendința acum este de a încerca o implementare bazată pe blockchain a proceselor tradiționale, în cele mai multe cazuri, aceasta adaugă cheltuieli generale inutile și nu aduce niciun beneficiu tangibil. Acesta oferă un proces de tranzacție transparent, descentralizat și sigur și poate reduce costurile de tranzacție. Acest lucru ne aduce la întrebarea principală – ce procese din domeniul agriculturii, care suferă de lipsă de transparență și sunt acum afectate de procese de tranzacție nesecurizate, ar beneficia de descentralizare.

În lumina celor expuse vom expune funcțiile contractelor electronice în domeniul agricol, și anume: mijloace de comunicare/transmisii sigure care oferă participanților transparență în acțiunile luate; înlocuitor de încredere: „Încredere fără încredere”; executarea promisiunilor sau a condițiilor spre exemplu precum în contractele de asigurare în domeniul agricol; prevenire a oportunistului.

Astfel încheierea contractelor electronice în domeniul agricol oferă avantaje părților și terților implicați, precum:

- a) Eliminarea nevoii de intermediari, cum ar fi băncile centrale, instanțele și alte organisme guvernamentale;
- b) Costuri de tranzacție mai mici;
- c) Performanță;
- d) Soluționare a litigiilor.

În domeniul agriculturii, contractele inteligente cu autoexecuție împreună cu plățile automate ar putea schimba vectorul de utilizare practică al acestuia, în special în domeniul asigurărilor în domeniul agricol.

În privința propunerilor, considerăm oportună exceptarea contractului de arendă de la interdicțiile prevăzute de legislația în vigoare, fiind recomandată elaborarea unui ghid de către Ministerul de resort în colaborare cu Agenția Guvernare Electronică care ar explica pas cu pas modul de încheiere al contractului de arendă în formă electronică.

³³ Martin Adolph et. a. ibidem.

CADRUL JURIDICO-PROCEDURAL DE REZOLUȚIE BANCARĂ

*Conf. univ. dr. Alexandru ARMEANIC,
Prof. Andrei NASTAS*

Abstract: *The financial insolvencies have highlighted the fragility of the banking system, which has led to the implementation of a legal rule to protect the stability of the banking system at EU Member State level, by Directive 2014/59/EU establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms. Taking into account the economic and financial situation, as well as the pressure to which the authorities of the Republic of Moldova are subject, the Law No 232/2016 on the recovery and resolution of banks was promoted and adopted. Thus, bank resolution is a procedure designed to save all or part of the business of certain banking entities. Bank resolution avoids and bypasses insolvency court proceedings. There is a certain difference between bank resolution and normal insolvency proceedings, namely: the overall objective of the resolution regime is to ensure the rapid resolution of a bank with minimal risk to financial stability. The objectives of resolution are much broader than the objectives of normal insolvency proceedings, which usually focus on the interests of creditors. The resolution regime aims to ensure global financial stability. In such context, the resolution authority would also seek to ensure that no creditor would be disadvantaged in the resolution process, which is not the case in insolvency proceedings.*

Keywords: *bank, creditor, banking system, bank resolution, insolvency, credit institution, financial stability*

Insolențele financiare în ultimii 20 de ani au evidențiat instabilitatea sistemului bancar, fapt ce a dus la implementarea unui norme juridice în vederea protejării stabilității sistemului bancar la nivel național, internațional și european. Respectiv, elaborarea cadrului legal privind stabilitatea financiară a reprezentat una din principalele acțiuni în vederea fortificării și reformării sferei bancare din Republica Moldova.

La baza elaborării noii reglementări au stat prevederile Directivei 2014/59/UE de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții. Ca urmare, autoritățile moldave au acționat în primăvara anului 2016, prin demararea procesul de elaborare a Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.

Astfel, *rezoluția bancară* este o procedură menită să salveze, în totalitate sau în parte, afacerile unor entități din domeniul bancar, entități care, prin amplitudinea efectelor activităților lor în economie, prin efectul de contagiune pe care l-ar antrena eventualul lor faliment și prin fricile distructive pe care le-ar declanșa un astfel de

focar de infecție economică și juridică, sunt considerate prea mari pentru a fi lăsate să falimenteze. Procedurile de rezoluție evită și ocolesc procedurile judiciare de insolvență, sunt proceduri extrajudiciare, netransparente, care ignoră, aproape fără excepție, drepturile creditorilor.

Astfel, din punct de vedere juridic, rezoluția bancară este o procedură care permite băncilor sistemice și autorității de rezoluție evitarea procedurilor normale de insolvență comercială. Prin urmare, scopul rezoluției bancare este, nu de a salva banca în sine, ci de a asigura continuitatea funcțiilor critice ale acesteia.

Există o anumită diferență între rezoluția bancară și procedura normală de insolvență, și anume: obiectivul general al regimului de rezoluție constă în asigurarea rezoluției rapide a unei bănci, cu risc minim pentru stabilitatea financiară. El ar trebui atins fără un impact negativ asupra economiei reale și fără a fi nevoie să se cheltuiască bani publici pentru stabilizarea unei bănci în curs de a intra în dificultate.

Obiectivele rezoluției sunt mult mai ample decât obiectivele procedurii normale de insolvență, care, de regulă, se axează pe interesele creditorilor și pe maximizarea valorii activului insolvenței. Regimul de rezoluție vizează asigurarea stabilității financiare globale. În acest context, autoritatea de rezoluție ar căuta, de asemenea, să se asigure că niciun creditor nu ar fi dezavantajat în procesul de rezoluție, ceea ce nu se regăsește la procedura de insolvență.

Comitetul unic de rezoluție (autoritate de rezoluție la nivelul Uniunii Europene) definește rezoluția¹ ca fiind restructurarea unei bănci de către o autoritate de rezoluție, prin utilizarea instrumentelor de rezoluție, în scopul garantării interesului public, inclusiv a continuității funcțiilor critice ale băncii, a stabilității financiare și a unor costuri minime pentru contribuabili.

Datorită acestui rol vital pe care îl joacă băncile și în lipsa unor regimuri eficiente în materie de rezoluție, în trecut, autoritățile au considerat deseori necesar să folosească banii contribuabililor (banii publici) pentru a restabili încrederea în sistemul bancar și a evita daune sistemice mai ample.

O măsură de rezoluție trebuie luată doar atunci când acest lucru este considerat necesar în interes public și doar atunci când lichidarea băncii prin procedura normală de insolvență nu ar îndeplini în aceeași măsură obiectivele rezoluției enunțate în Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor. În astfel de cazuri se utilizează instrumente de rezoluție pentru a interveni în situația unei bănci în curs de a intra în dificultate, cu scopul de a asigura continuitatea funcțiilor financiare și economice critice ale acesteia, reducând la minimum impactul intrării

¹ Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului Text cu relevanță pentru SEE.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0059>.

în dificultate a băncii asupra economiei și a sistemului financiar. Regimul de rezoluție garantează faptul că pierderile unei bănci în curs de a intra în dificultate vor fi suportate de acționarii și creditorii acesteia, nu de către contribuabili.

În acest context, Banca Națională a Moldovei este autoritatea de rezoluție în domeniul bancar în Republica Moldova, conform Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei. Aceeași instituție, care este și autoritate de reglementare, control și supraveghere în domeniu este, în această materie specială, autoritatea administrativă, care înlocuiește instanța judiciară, numește și controlează gestionarul situației de criză (echivalentul administratorului judiciar și al lichidatorului), decide modul în care se realizează rezoluția, ce creditori, inclusiv depozenți, vor fi afectați de măsura reducerii sau a conversiei creanței lor în acțiuni, în ce quantum, cu ce ordine de prioritate, cum se separă activele, cum se constituie și ce activitate are instituția-punte, totul derulându-se confidențial și din postura unei autorități de rezoluție, supraveghere și control, care, pe lângă atribuțiile de politică monetară și de emisiune a monedei, are și delegare de putere legislativă, putând emite regulamente, circulare și alte norme obligatorii pentru operatorii din sistem. Tot Banca Națională a Moldovei este și conclavul care elaborează planul de rezoluție a entităților bancare aflate în dificultate, așa cum rezultă din Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.

Conform Legii nr. 232/2016, *rezoluția* presupune aplicarea unui instrument de rezoluție pentru scopul atingerii unuia sau mai multora dintre obiectivele rezoluției.

Termenul de „rezoluție bancară”², în contextul Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, descrie procesul de restructurare a unei instituții bancare de către o autoritate de rezoluție, prin utilizarea de instrumente și competențe de rezoluție, pentru asigurarea continuității funcțiilor esențiale ale acestei instituții (de ex. depozite, operațiuni de plată), restaurarea viabilității sale, în totalitatea sau în parte și lichidarea părții reziduale a acesteia.

Printre principalele elemente novatoare ale Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor putem menționa:

1. În textul legii sunt transpuse prevederile Directivei 2014/59/UE a Parlamentului european și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții³;

² Legea Republicii Moldova nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, <https://www.bnm.md/ro/content/legea-privind-redresarea-si-rezolutia-bancilor-nr-232-din-03102016>.

³ Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului Text cu relevanță pentru SEE,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32014L0059>.

2. Sunt prevăzute mai multe acțiuni ce se încadrează la compartimentul „Pregătirea”. Acestea sunt: planificarea redresării și a rezoluției și posibilitatea de soluționare;

3. Intervenția timpurie include: măsurile de intervenție timpurie; înlocuirea organului de conducere; desemnarea administratorului temporar;

4. Rezoluția instituită de Legea nr. 232/2016 include: stabilirea obiectivelor rezoluției; condițiile de declanșare a procedurii de rezoluție; administratorul special; evaluarea; instrumentele de rezoluție, dintre care: *instrumentul de vânzare a afacerii*, *instrumentul băncii-punte*, *instrumentul de separare a activelor*, *instrumentul de recapitalizare internă*; instrumentele publice de stabilizare financiară; reducerea valorii instrumentelor de capital; competențele de rezoluție; mecanismele de siguranță; obligațiile procedurale; dreptul la contestare și excluderea altor măsuri; mecanismele de finanțare a rezoluției.

În ceea ce privește Directiva 2014/59/UE, ea are în vedere introducerea unui set minim armonizat de instrumente și competențe de rezoluție, în toate statele membre ale Uniunii Europene, precum și instituționalizarea și încurajarea cooperării între autoritățile naționale de rezoluție în rezolvarea crizelor grupurilor bancare și financiare transfrontaliere. Implementarea prevederilor directivei oferă autorităților naționale posibilitatea de a interveni rapid în cazul băncilor problemă, pentru a asigura continuitatea serviciilor critice ale acestora, în paralel cu reducerea posibilului impact al dificultăților băncii asupra economiei și sistemului financiar. Totodată, se asigură protecția deponenților acoperiți, care intră sub incidența legislației privind garantarea depozitelor și este apărută integritatea finanțelor publice.

Principalele elemente ale Directivei 2014/59/UE sunt:

- prevenirea (planuri și standarde; fondul de rezoluție);
- intervenția timpurie (în scopul asigurării continuării activităților esențiale ale băncii și redresarea rapidă a acesteia, autoritățile naționale de rezoluție au competența de a interveni înainte ca situația unei bănci să se deterioreze în mod ireparabil, recurgându-se la acțiuni precum: solicitarea de punerea în aplicare a unor reforme urgente; solicitarea băncii să elaboreze, împreună cu creditorii săi, un plan pentru restructurarea datoriilor; efectuarea de schimbări la nivelul conducerii băncii și numirea administratorilor speciali sau temporari);

- rezoluția (autoritățile naționale de rezoluție au competența: să vândă o parte a instituției; să creeze o bancă-punte care să continue activitățile cele mai importante (transferul temporar al activelor bancare bune către o entitate gestionată de stat); să separe activele bune de cele toxice (acestea din urmă ar urma să fie transferate către o entitate de gestionare a activelor); să aplice măsuri de recapitalizare internă: de exemplu, convertirea datoriilor în acțiuni sau reducerea acestora, astfel, pierderile sunt impuse acționarilor și creditorilor băncii, conform unei ordini stabilite, și nu contribuabililor).

Așadar, în 2014, Uniunea Europeană a adoptat un cadru juridic care să fie utilizat pentru băncile în curs de a intra în dificultate, sub forma mecanismului unic de rezoluție, al doilea pilon al uniunii bancare europene. Acesta se aplică băncilor din statele membre din zona euro. Mecanismul unic de rezoluție reunește Comitetul Unic de Rezoluție - autoritatea de rezoluție responsabilă de băncile semnificative și de băncile transfrontaliere, indiferent de importanța lor, și autoritățile naționale de rezoluție, care sunt responsabile de băncile mai puțin semnificative din jurisdicțiile lor. Mecanismul unic de rezoluție asigură un cadru pentru lichidarea ordonată a băncilor. Scopul său este de a evita producerea unor efecte negative asupra stabilității financiare, de a asigura protecția deponenților care beneficiază de acoperire și de a proteja fondurile publice prin reducerea la minimum a dependenței de sprijinul financiar public extraordinar.

În ultimii ani, Uniunea Europeană a elaborat un ansamblu de norme armonizate pentru supravegherea și rezoluția băncilor. Acestea sunt cunoscute, pe plan conceptual, sub denumirea de „cadru unic de reglementare”. Referitor la rezoluție, cadrul unic de reglementare cuprinde, în principal, Directiva, Regulamentul privind mecanismul unic de rezoluție, o serie de regulamente delegate sau de punere în aplicare ale Comisiei și standarde, și ghiduri ale Autorității Bancare Europene. În plus, pentru pregătirea rezoluțiilor, autoritățile de rezoluție elaborează manuale și note de orientare, care stabilesc politicile ce trebuie aplicate.

Astfel, Republica Moldova a avut nevoie de o criză bancară de proporții pentru a avea, în sfârșit, o legislație în domeniul rezoluției și redresării bancare. Din punct de vedere formal, aceasta este complet aliniată la cele mai bune practici internaționale și la mecanismelor europene. Din punct de vedere substanțial, ea vine să răspundă în special provocărilor ridicate de fraudarea mai multor bănci autohtone, dar și riscurilor înregistrate după ultima criză financiară internațională.

În cazul în care o instituție nu prezintă un plan de redresare adecvat, autoritatea de supraveghere trebuie să aibă competența de a solicita acesteia luarea măsurilor necesare în remedierea deficiențelor majore ale planului. În procesul transpunerii Directivei în legislația națională, mai multe state europene s-au confruntat cu faptul că cerința dată ar putea afecta libertatea de a desfășura o activitate comercială, garantată prin articolul 16 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Totuși, limitarea acestui drept fundamental este necesară pentru atingerea obiectivelor de stabilitate financiară. Mai precis, această limitare este imperioasă pentru consolidarea activității instituțiilor și pentru a evita o creștere excesivă a activităților instituțiilor sau a riscurilor asumate de către acestea, fără a avea capacitatea de a depăși dificultățile, de a acoperi pierderile și de a-și restabili baza de capital.

Planificarea rezoluției este efectuată de Banca Națională a Moldovei și apare ca o măsură de prevenire a rezoluției, deoarece aceasta nu înseamnă că rezoluția va fi declanșată efectiv, ea nu duce la instalarea automată a procedurii de rezoluție. Dar totodată, planificarea rezoluției ar putea fi, în sine, startul drumului către starea de

dificultate majoră, care poate duce banca în stare de rezoluție sau, dup caz, faliment. Având în vedere cele menționate mai sus, Banca Națională a Moldovei:

- a) elaborează un plan de rezoluție pentru fiecare bancă;
- b) se asigură că structura care exercită funcția de rezoluție elaborează planul de rezoluție după consultarea structurii care exercită funcția de supraveghere;
- c) identifică în planul de rezoluție obstacolele majore în calea posibilității de soluționare și, dacă este necesar, identifică și măsurile relevante pentru eliminarea obstacolelor;
- d) reevaluează și, dacă este cazul, actualizează planurile de rezoluție, cel puțin anual și după orice modificare semnificativă a structurii organizatorice sau juridice, a activității sau a poziției financiare a băncii care ar putea avea, în opinia Băncii Naționale a Moldovei, un impact semnificativ asupra eficacității planurilor de rezoluție sau care ar impune o modificare a acestora.

În aplicarea prevederilor legale, băncile informează prompt Banca Națională asupra oricărei modificări care ar putea impune o reevaluare sau o actualizare a planurilor. Așadar, banca centrală se asigură că structura care exercită funcția de supraveghere informează în timp util structura care exercită funcția de rezoluție asupra oricărei modificări care ar putea impune o reevaluare sau o actualizare a planurilor, pentru a lua în considerare scenarii relevante, inclusiv posibilitatea ca situația de dificultate majoră a băncii să se datoreze unor circumstanțe individuale sau să survină pe fondul unei instabilități financiare extinse sau al unor evenimente sistemice.

Conform Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția bancară, BNM este împuternicită să aplice următoarele instrumente de rezoluție:

- *vânzarea afacerii*: acest instrument permite cedarea totală sau parțială a activității unei bănci către participanții de pe piață, în cadrul unui proces determinat și structurat;
- *bancă-punte*: o parte sau totalitatea unei bănci este transferată către o entitate temporară, care este deținută total sau parțial de stat;
- *separarea activelor*: activele, drepturile sau pasivele pot fi transferate unui vehicul de administrare a activelor, care este deținut integral sau parțial de stat;
- *recapitalizarea internă*: capitalurile proprii sau datoriile pot face obiectul reducerii valorii lor contabile sau al conversiei, astfel încât, sarcina să fie suportată mai degrabă de acționari și de creditorii, decât de contribuabili.

În cazul în care o bancă comercială întrunește toate condițiile de rezoluție, Banca Națională a Moldovei poate aplica instrumentele de rezoluție individual sau în orice altă combinație, cu excepția instrumentului de separare a activelor, care se aplică numai împreună cu un alt instrument de rezoluție.

De remarcat că Legea nr. 232/2016 nu prevede expres circumstanțele utilizării unui instrument sau altul, totuși, în situația în care se aplică instrumente de rezoluție, Banca Națională a Moldovei are în vedere obiectivele rezoluției și alege

acele instrumente care permit realizarea în cel mai înalt grad a obiectivelor considerate de aceasta ca fiind relevante pentru fiecare situație în parte. În situația în care sunt utilizate doar instrumentele de rezoluție: vânzarea afacerii și banca-punte și ele sunt utilizate pentru a transfera doar parțial active, drepturi sau obligații ale băncii supuse rezoluției, banca reziduală de la care au fost transferate activele, drepturile sau obligațiile este lichidată, conform procedurii de lichidare silită a băncii.

În cazul în care o bancă încalcă sau, din cauza unei deteriorări rapide a situației financiare, este susceptibilă de a încălca, în viitorul apropiat, cerințele prevăzute de Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor și/sau reglementările emise de Banca Națională a Moldovei în aplicarea acestora, sau în cazul în care capitalul băncii este deținut, în proporție de cel puțin 50%, de persoane care nu dispun de permisiunea Băncii Naționale, dacă aceasta este obligatorie conform legii, Banca Națională poate lua, după caz, cel puțin următoarele măsuri de intervenție timpurie:

a) să solicite organului de conducere al băncii să implementeze unul sau mai multe aranjamente, ori măsuri stabilite în planul de redresare sau să actualizeze un astfel de plan de redresare atunci când circumstanțele care au condus la intervenția timpurie diferă de ipotezele stabilite în planul inițial de redresare și să implementeze unul sau mai multe dintre aranjamentele sau măsurile stabilite în planul actualizat într-un anumit interval de timp, pentru a se asigura că nu mai există condițiile menționate în partea introductivă a prezentului articol;

b) să solicite organului de conducere al băncii să examineze situația, să identifice măsurile vizând soluționarea oricăror probleme constatate și să elaboreze un program de acțiune pentru soluționarea acelor probleme, dar și a unui calendar de implementare a acestuia;

c) să solicite organului de conducere al băncii convocarea unei adunări generale a acționarilor băncii sau, în cazul în care organul de conducere nu reușește să respecte această cerință, să convoace în mod direct adunarea respectivă și, în ambele cazuri, să stabilească ordinea de zi și să solicite ca anumite decizii să fie avute în vedere pentru a fi adoptate de către acționari;

d) să solicite înlocuirea unuia sau mai multor membri ai organului de conducere a băncii, în cazul în care aceste persoane se dovedesc necorespunzătoare pentru exercitarea atribuțiilor lor în sensul Legii nr. 202/2017⁴ privind activitatea băncilor și a reglementărilor emise de Banca Națională a Moldovei în aplicarea acesteia;

e) să solicite organului de conducere al băncii să elaboreze un plan de negociere a restructurării datoriilor cu o parte sau cu toți creditorii băncii, în conformitate cu planul de redresare, după caz;

f) să solicite efectuarea de modificări în strategia de afaceri a băncii;

⁴ Legea privind activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017 (în vigoare din 01.01.2018) Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 434-439 art. 727 din 15.12.2017, <https://www.bnm.md/ro/content/legea-privind-activitatea-bancilor-nr202-din-06-octombrie-2017>.

g) să solicite efectuarea de modificări în structura juridică sau în structura operațională a băncii;

h) să obțină, inclusiv prin controale la fața locului, și să furnizeze Băncii Naționale a Moldovei toate informațiile necesare pentru actualizarea planului de rezoluție

și pentru pregătirea unei posibile rezoluții a băncii, precum și pentru efectuarea unei evaluări a activelor și pasivelor băncii.

Deteriorarea rapidă a situației financiare a unei bănci este evaluată în baza unui set de indicatori stabiliți prin reglementări ale Băncii Naționale a Moldovei și include, printre altele, o deteriorare a situației lichidității, o creștere a nivelului de îndatorare, a creditelor neperformante sau a concentrării expunerilor.

În cazul deteriorării semnificative a situației financiare a unei bănci sau atunci când se produc încălcări grave ale legislației, reglementărilor sau actelor constitutive ale băncii, ori se înregistrează grave nereguli administrative și dacă măsurile de intervenție timpurie, sus-menționate, nu sunt suficiente pentru a pune capăt acestei deteriorări, sau în cazul în care capitalul băncii este deținut în proporție de cel puțin 50% de persoane care nu dispun de permisiunea Băncii Naționale a Moldovei, dacă aceasta este obligatorie conform legii, se solicită *înlocuirea organului de conducere al băncii*, în ansamblul său, sau a unor membri ai acestuia.

Desemnarea membrilor este efectuată în conformitate cu prevederile Legii nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni și cu cele ale Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor și face obiectul aprobării Băncii Naționale a Moldovei, în calitate de autoritate competentă.

În cazul în care se consideră că înlocuirea organului de conducere este o metodă insuficientă pentru remedierea situației sau în cazul în care capitalul băncii este deținut în proporție de cel puțin 50% de persoane care nu dispun de permisiunea Băncii Naționale a Moldovei, dacă aceasta este obligatorie conform legii, Banca Națională *poate desemna unul sau mai mulți administratori temporari ai băncii, printre care poate fi și Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar*. Banca Națională a Moldovei poate desemna orice administrator temporar, proporțional circumstanțelor date, fie pentru a înlocui temporar organul de conducere a băncii, fie pentru a conlucra temporar cu organul de conducere a băncii și specifică acest lucru în decizia sa, la momentul desemnării ⁵.

În cazul în care se desemnează un administrator temporar pentru a conlucra cu organul de conducere a băncii, se specifică, de asemenea, la momentul desemnării, rolul, atribuțiile și competențele administratorului temporar, precum și cerințele către organul de conducere al băncii: de a se consulta cu administratorul temporar, de a obține acordul acestuia înainte de a lua anumite decizii sau de a întreprinde anumite acțiuni.

⁵ A. Nastas, S. Cernomoreț, O. Cebotari, *Răspunderea penală pentru declarațiile cu rea-voință în statele aparținând sistemului de drept anglo-saxon*. În: Revista științifico-practică „Relații Internaționale Plus”, nr. 1 (17), Chișinău, 2020, p. 102.

Banca Națională a Moldovei face publică pe pagina oficială web desemnarea oricărui administrator temporar, cu excepția cazului în care administratorul temporar nu deține competența de a reprezenta banca. La numirea administratorului temporar se ia în calcul ca acesta să dețină calificările, cunoștințele și capacitățile necesare pentru exercitarea funcțiilor și să nu fie implicat în nici un conflict de interese.

La momentul desemnării administratorului temporar, acestuia i se atribuie competențele care îi revin, în funcție de circumstanțele date. Competențele pot include unele dintre sau chiar toate funcțiile organului de conducere a băncii, în conformitate cu actele constitutive ale băncii și cu legislația națională aplicabilă, inclusiv competența de a exercita unele dintre sau toate funcțiile administrative ale organului de conducere a băncii. Competențele administratorului temporar respectă, în relație cu banca, prevederile legislației în vigoare.

Remunerația administratorului temporar, după caz, a administratorilor temporari, se suportă de către bancă și este stabilită de Banca Națională a Moldovei, ținând seama de politica de remunerare a băncii, elaborată cu respectarea dispozițiilor legale aplicabile, nivelul total al acestor remunerații neputând depăși nivelul cumulativ al remunerațiilor acordate membrilor organului de conducere a băncii, pe o perioadă echivalentă de timp.

Rolul și funcțiile administratorului temporar sunt stabilite la momentul desemnării acestuia și pot include evaluarea poziției financiare a băncii, conducerea activității sau a unei părți a activității băncii, în vederea menținerii sau restabilirii poziției financiare a băncii și adoptarea de măsuri în vederea restabilirii conducerii sănătoase și prudente a activității băncii, cu specificarea eventualelor limite ale rolului și funcțiilor acestuia.

Banca Națională a Moldovei deține competența exclusivă de a desemna, de a înlocui și, după caz, de a revoca orice administrator temporar. Totodată, se poate înlocui un administrator temporar în orice moment și din orice motiv și se pot modifica în orice moment termenii mandatului conferit administratorului temporar.

Banca Națională a Moldovei poate solicita ca anumite acte ale unui administrator temporar să facă obiectul aprobării sale prealabile, stabilind astfel de cerințe la momentul desemnării unui administrator temporar sau la momentul oricărei modificări a termenilor mandatului conferit unui administrator temporar. Administratorul temporar poate exercita, în orice situație, competența de a convoca adunarea generală a acționarilor băncii și de a stabili ordinea de zi a acestei adunări, dar numai cu aprobarea prealabilă a Băncii Naționale a Moldovei. Concomitent, Banca Națională poate solicita administratorului temporar să întocmească rapoarte privind poziția financiară a băncii și actele întreprinse pe parcursul mandatului său, la intervale stabilite de aceasta, precum și la sfârșitul mandatului administratorului temporar ⁶.

⁶ A. Armeanic, V. Cojocaru, *Drept bancar și valutar*. Ch: SEP ASEM, 2023. p. 167. ISBN 978-9975-147-98-9.

Perioada de desemnare a unui administrator temporar nu trebuie să depășească un an. Perioada de desemnare poate fi prelungită, în mod excepțional, ori de câte ori este necesar, în cazul în care condițiile privind desemnarea administratorului temporar continuă să fie îndeplinite. Banca Națională a Moldovei este responsabilă pentru a determina în ce măsură sunt îndeplinite condițiile pentru menținerea unui administrator temporar și pentru o eventuală justificare a deciziei în fața acționarilor.

Bibliografie:

1. Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului Text cu relevanță pentru SEE.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0059>

2. Legea Republicii Moldova nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, <https://www.bnm.md/en/content/law-banks-recovery-and-resolution-no-232-03102016>.

3. Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului Text cu relevanță pentru SEE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0059>.

4. Legea privind activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017 (în vigoare din 01.01.2018) Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 434-439 art. 727 din 15.12.2017, <https://www.bnm.md/ro/content/legea-privind-activitatea-bancilor-nr202-din-06-octombrie-2017>.

5. Nastas A., Cernomoreț S., Cebotari O. Răspunderea penală pentru declarațiile cu rea-voință în statele aparținând sistemului de drept anglo-saxon. În: Revista științifico-practică „Relații Internaționale Plus”, nr.1 (17), Chișinău, 2020, p. 102.

6. ARMEANIC A., COJOCARU V., Drept bancar, Ch: Tipografia Print, 2023, p. 141, ISBN 978-9975-3594-0-5.

ASPECTELE DE GEN ÎN ALEGERI

Drd. Igor SOROCEANU,

*Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8719-0454>

Abstract: *In the current political context, where democracy and equal opportunities are fundamental values, the analysis of participation and gender representation in elections becomes essential. The fair representation of women and men in the electoral process is not only a fundamental rights issue, but also influences the quality of governance and public policies. In many countries, women have long been excluded from the political life, and the struggle for gender equality in elections has been and continues to be a difficult and complex process.*

Keywords: *non-discrimination, democracy, rule of law, gender equality, proportional representation, domestic policies, specific funding, mentoring, training*

Introducere

Acest demers științific explorează aspectele de gen în alegeri, concentrându-se pe evoluția istorică a participării femeilor în politică, barierele și provocările actuale, precum și impactul reprezentării de gen asupra procesului decizional. Vom analiza diverse studii de caz pentru a ilustra modul în care diferite țări au abordat problema reprezentării de gen și vom discuta strategiile care au avut succes în promovarea egalității de șanse.

Prin această analiză, dorim să evidențiem importanța unei reprezentări echitabile de gen în alegeri și să încurajăm măsuri concrete pentru a reduce disparitățile existente. Este crucial să înțelegem că o democrație funcțională și incluzivă trebuie să reflecte diversitatea societății pe care o reprezintă, iar acest lucru nu poate fi realizat fără participarea egală a femeilor și bărbaților în toate aspectele vieții politice¹.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării

La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific, apare din intenția autorului de a releva în prim-plan unele repere

¹ Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78 din 29.03.2016.

doctrinare și legislative în domeniul rolului și locului femeilor în alegeri și politică. Totodată este și necesitatea stringentă de efectuare a unei analize ample referitor la esența subiectului cercetării.

Materiale utilizate și metode aplicate

În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare științifică care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului titlative, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, precum și metoda comparativă.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu, precum Legea Supremă a țării și rapoartele de activitate ale instituțiilor cheie cu atribuții în domeniul electoral – care direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate. Participarea femeilor în politică

Participarea femeilor în politică este un indicator important al egalității de gen și al progresului democratic. Deși s-au înregistrat progrese semnificative în ultimele decenii, femeile continuă să fie subreprezentate în multe structuri de decizie politică. Această secțiune analizează statisticile globale privind participarea femeilor în politică, factorii determinanți care influențează această participare și măsurile adoptate pentru a crește reprezentarea de gen.

Statistici globale

La nivel mondial, proporția femeilor în parlamentele naționale a crescut constant, dar rămâne sub nivelul parității. Conform datelor de la Uniunea Interparlamentară (IPU), la începutul anului 2024, femeile reprezentau aproximativ 26% din membrii parlamentelor naționale. Deși unele țări au atins sau chiar depășit paritatea de gen, altele rămân mult în urmă², spre exemplu în Europa: țările nordice se află în frunte, cu Suedia și Finlanda având peste 40% femei în parlamentele lor. Alte țări europene, cum ar fi Franța și Spania, au înregistrat, de asemenea, progrese semnificative datorită implementării cotelor de gen; în Africa, Rwanda este lider mondial, cu peste 60% din locurile parlamentare ocupate de femei. Alte țări africane, cum ar fi Senegal și Africa de Sud, au înregistrat progrese notabile; în America

² World Economic Forum, Global Gender Gap Report, 2023, ISBN 978-2-940631-97-1.

Latină: țări precum Bolivia și Cuba au o reprezentare semnificativă a femeilor în parlamentele lor, Bolivia având chiar peste 50% femei parlamentare; în Asia, proporția femeilor variază considerabil, cu țări precum Filipine și Nepal având reprezentări mai mari, în timp ce altele, precum Japonia și India, rămân la niveluri mai scăzute.

Factori determinanți

Mai mulți factori influențează participarea femeilor în politică, iar înțelegerea acestora este crucială pentru a promova egalitatea de gen.

Sistemele de reprezentare proporțională (PR) tind să favorizeze o reprezentare mai echitabilă a femeilor comparativ cu sistemele majoritare, deoarece partidele au un interes mai mare în prezentarea unor liste diversificate de candidați.

Implementarea cotelor de gen, fie la nivel de partid, fie la nivel național, a avut un impact semnificativ în creșterea numărului de femei alese. Țări precum Argentina și Senegal au introdus cote de gen obligatorii, ceea ce a dus la creșteri semnificative ale reprezentării feminine.

Angajamentul și politicile interne ale partidelor politice pot juca un rol crucial. Partidele care adoptă măsuri pro-active pentru promovarea femeilor, inclusiv prin formare și suport financiar, contribuie la creșterea participării femeilor.

Culturile politice și sociale ale unei țări influențează, de asemenea, participarea femeilor. Țările cu o cultură politică mai egalitară și cu o sensibilizare crescută privind egalitatea de gen tind să aibă o reprezentare mai bună a femeilor.

Măsuri adoptate pentru creșterea reprezentării de gen

Pentru a contracara subreprezentarea femeilor, au fost adoptate diverse măsuri și politici³:

- cotele de gen: după cum am menționat anterior, cotele de gen sunt una dintre cele mai eficiente măsuri. Acestea pot fi voluntare (impuse de partide) sau obligatorii (impuse de legislația națională);
- finanțare specifică: unele țări și partide oferă finanțare suplimentară pentru campaniile electorale ale candidatelor femei, pentru a combate dezavantajele economice;
- programe de mentorat și formare: programele care oferă mentorat și formare pentru femeile care aspiră la cariere politice pot ajuta la dezvoltarea abilităților necesare și la construirea unor rețele de sprijin;

³ Oficiul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), Manual pentru promovarea participării femeilor în activitatea partidelor politice, Polonia, ISBN 978-92-9234-888-5.

- campanii de sensibilizare: inițiativele care urmăresc schimbarea atitudinilor și stereotipurilor de gen pot crea un mediu mai favorabil pentru participarea politică a femeilor.

Barierile în calea reprezentării egale

Reprezentarea echitabilă a femeilor în politică este esențială pentru o democrație sănătoasă și inclusivă. Cu toate acestea, există numeroase bariere care împiedică atingerea acestui obiectiv. Aceste bariere pot fi clasificate în trei categorii principale: culturale și sociale, politice și structurale.

Din categoria barierelor culturale și sociale, pot fi enunțate următoarele:

- stereotipuri de gen: stereotipurile de gen și prejudecățile culturale descurajează adesea femeile să se implice în politică. Acestea pot include percepțiile că politica este un domeniu rezervat bărbaților sau că femeile nu au competențele necesare pentru a ocupa funcții politice de conducere;

- norme tradiționale: în multe societăți, normele tradiționale și rolurile de gen influențează așteptările privind comportamentul femeilor și bărbaților. Femeile sunt adesea văzute ca fiind responsabile cu treburile casnice și îngrijirea copiilor, ceea ce poate limita timpul și resursele pe care le pot dedica carierelor politice;

- educație și oportunități economice: accesul limitat la educație și oportunități economice poate constitui o barieră semnificativă. Femeile care nu au acces la educație și resurse financiare au mai puține șanse să participe activ în politică și să candideze pentru funcții publice.

Din categoria barierelor politice, pot fi specificate cele mai importante în ordinea care succed:

- lipsa sprijinului de partid: partidele politice joacă un rol crucial în promovarea candidaturilor femeilor. Fără sprijinul partidelor, inclusiv sprijin financiar și logistic, femeile pot întâmpina dificultăți în a-și lansa și susține campaniile electorale;

- finanțarea campaniilor electorale: finanțarea inadecvată este una dintre cele mai mari provocări pentru femeile candidate. Resursele financiare necesare pentru a conduce o campanie eficientă sunt adesea greu de obținut pentru femei, în special în contexte unde există discriminare de gen în accesul la resurse;

- violența politică împotriva femeilor: violența politică de gen, care include hărțuirea, intimidarea și violența fizică, este o barieră semnificativă. Aceasta nu doar că descurajează femeile să se implice în politică, dar poate avea și consecințe severe asupra siguranței și bunăstării lor.

Din categoria barierelor structurale, pot fi enumerate următoarele:

- sistemele electorale: sistemele electorale pot favoriza sau defavoriza reprezentarea femeilor. Sistemele majoritare tind să dezavantajeze femeile, deoarece competiția pentru locuri uninominale poate fi mai intensă și mai costisitoare. În

schimb, sistemele de reprezentare proporțională au demonstrat că favorizează o reprezentare mai echitabilă a femeilor;

- accesul la rețele politice și resurse: femeile adesea nu au acces la aceleași rețele politice și de influență ca bărbații. Aceste rețele sunt esențiale pentru obținerea sprijinului politic și financiar necesar pentru a câștiga alegeri;

- lipsa de măsuri afirmative: în absența cotelor de gen sau a altor măsuri afirmative, femeile rămân subreprezentate în politică. Măsurile afirmative sunt esențiale pentru a asigura o participare echitabilă și pentru a combate discriminarea sistemică.

Impactul reprezentării de gen în politică

Reprezentarea echitabilă a genurilor în politică nu doar că îmbunătățește principiile democratice, dar are și un impact semnificativ asupra procesului decizional și al politicilor publice. Femeile aduc perspective și experiențe diverse, influențând pozitiv agenda politică și rezultatele legislative. Această secțiune explorează impactul reprezentării de gen în politică, evidențiind diferențele în priorități și politici între legiuitorii femei și bărbați și oferind exemple de politici de succes inițiate de femei.

Diferențele în priorități și politici pot fi următoarele⁴:

- sănătate și educație: studiile au arătat că femeile politicieni tind să acorde o atenție deosebită problemelor de sănătate și educație. De exemplu, în țările cu o reprezentare mai mare a femeilor în parlamente, s-au înregistrat investiții crescute în sănătatea maternală și infantilă, precum și în accesul la educație de calitate;

- drepturile femeilor și egalitatea de gen: femeile politicieni sunt mai înclinate să promoveze legislația care sprijină drepturile femeilor și egalitatea de gen. Acest lucru include legi împotriva violenței domestice, hărțuirii sexuale și discriminării la locul de muncă;

- protecția socială și familii: politicile de protecție socială și sprijin pentru familii sunt adesea susținute și promovate de femei. Aceste politici includ concediul de maternitate și paternitate, sprijin pentru îngrijirea copiilor și alocații familiale.

În continuare, ne propunem să exemplificăm unele modele de politici de succes, și anume:

- în Norvegia, femeile au jucat un rol crucial în promovarea cotelor de gen în consiliile de administrație ale companiilor. Legea adoptată în 2003 impune ca 40% din locurile din consiliile de administrație ale companiilor cotate la bursă să fie ocupate de femei. Această politică a dus la o creștere semnificativă a reprezentării femeilor în poziții de conducere și a fost adoptată ca model de bune practici la nivel internațional;

⁴ World Economic Forum, Global Gender Gap Report, 2023, ISBN 978-2-940631-97-1.

- după genocidul din 1994, Rwanda a implementat politici ambițioase pentru a asigura egalitatea de gen în toate domeniile, inclusiv în politică. Femeile reprezintă acum peste 60% din membrii parlamentului rwandan, iar acest lucru a dus la adoptarea unor legi progresiste în domeniul egalității de gen, educației și sănătății;

- în 2015, guvernul canadian condus de Justin Trudeau a format un cabinet paritar, cu un număr egal de bărbați și femei. Această decizie a fost un semnal puternic privind angajamentul față de egalitatea de gen și a contribuit la adoptarea unor politici favorabile familiilor și egalității de gen.

Impactul asupra procesului decizional poate avea următoarele forme:

- diversitate și incluziune: prezența femeilor în politică contribuie la diversificarea perspectivelor și la o mai bună reflectare a nevoilor și intereselor întregii populații. Deciziile politice devin astfel mai incluzive și mai echitabile;

- transparență și responsabilitate: studiile sugerează că guvernele cu o reprezentare mai mare a femeilor tind să fie mai transparente și mai responsabile. Femeile politicieni adesea promovează politici de guvernare deschisă și de combatere a corupției;

- pace și securitate: femeile au jucat un rol crucial în procesele de pace și reconstrucție post-conflict. În negocierile de pace, prezența femeilor a fost asociată cu acorduri de pace mai durabile și mai incluzive.

Concluzii

Egalitatea de gen în politică este esențială pentru o democrație sănătoasă și incluzivă. Această cercetare a explorat aspectele de gen în alegeri, evidențiind progresul realizat, barierele persistente și impactul semnificativ al reprezentării echitabile asupra politicilor publice și procesului decizional.

În ultimele decenii, s-au înregistrat progrese remarcabile în ceea ce privește participarea femeilor în politică. Proporția femeilor în parlamentele naționale a crescut constant, iar măsuri precum cotele de gen au avut un impact pozitiv în multe țări. Studiile de caz din Norvegia, Rwanda și Canada demonstrează că politici și strategii bine gândite pot conduce la rezultate semnificative în promovarea egalității de gen.

Cu toate acestea, există încă multe bariere care împiedică reprezentarea egală a femeilor în politică. Stereotipurile de gen, normele tradiționale, lipsa sprijinului de partid și finanțarea inadecvată sunt doar câteva dintre provocările cu care se confruntă femeile candidate. Violența politică de gen și sistemele electorale defavorabile sunt, de asemenea, obstacole majore care trebuie abordate.

Reprezentarea echitabilă a femeilor în politică are un impact profund și pozitiv asupra societății. Femeile aduc perspective diverse și promovează politici care adresează probleme critice precum sănătatea, educația, drepturile femeilor și protecția

socială. Prezența lor contribuie la procese decizionale mai incluzive și transparente, la guverne mai responsabile și la acorduri de pace mai durabile.

Pentru a continua progresul și a elimina barierele rămase, sunt necesare măsuri concrete și susținute:

- implementarea cotelor de gen: extinderea și consolidarea cotelor de gen în parlamentele naționale și locale pentru a asigura o reprezentare echitabilă;
- sprijin financiar și logistic: oferirea de resurse financiare și sprijin logistic pentru campaniile electorale ale femeilor, pentru a nivela terenul de joc;
- programe de formare și mentorat: dezvoltarea de programe de formare și mentorat pentru femeile care aspiră la cariere politice, pentru a le pregăti și sprijini în această direcție;
- combaterea violenței politice de gen: implementarea de măsuri stricte pentru prevenirea și sancționarea violenței politice de gen, asigurând astfel un mediu sigur și incluziv pentru toate candidatele;
- schimbarea normelor culturale: promovarea unei culturi politice care valorizează egalitatea de gen și combaterea stereotipurilor și prejudecăților de gen prin campanii de sensibilizare și educație publică.

Eforturile pentru promovarea egalității de gen în politică sunt esențiale pentru construirea unei societăți mai juste și mai democratice. Reprezentarea echitabilă a femeilor nu doar că îmbunătățește calitatea democrației, dar aduce și beneficii tangibile pentru societate în ansamblu. Prin angajament continuu și măsuri pro-active, putem asigura că vocile femeilor sunt auzite și reprezentate în mod egal în toate aspectele vieții politice.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78 din 29.03.2016;
2. Oficiul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), Manual pentru promovarea participării femeilor în activitatea partidelor politice, Polonia, ISBN 978-92-9234-888-5;
3. World Economic Forum, Global Gender Gap Report, 2023, ISBN 978-2-940631-97-1;
4. Progress on the Sustainable Development Goals: The gender snapshot 2024. UN Women Annual Report 2023. Poate fi accesat la următorul link: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2024/09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2024>, vizualizat la 25.08.2024.

IV. ACTUALITATE LEGISLATIVĂ

• ABSTRACT

In October 2024, several legislative acts were published in the Official Journal, among which the following: Decision of the Central Electoral Bureau (HBEC) no. 3H/2024 on the interpretation of the provisions of art. 16 para. (4) and (6) of Law no. 370/2004 for the election of the President of Romania, republished, as subsequently amended and supplemented; Instructions of the Deputy Prime Minister, Minister of Internal Affairs no. 152/2024 for the application in the Ministry of Internal Affairs of G.O. no. 121/1998 on the material liability of military personnel; Order of the President of the National House of Public Pensions (OPCNPP) no. 1579/2024 for the approval of some forms for the application of the provisions of Law no. 360/2023 on the public pension system.

Moreover, in October, several legislative acts were amended, among which: Government Decision (G.D.) no. 246/2024 for the amendment and supplementation of G.D. no. 419/2023 on the establishment of the maximum number of posts for the High Court of Cassation and Justice, for the establishment of the maximum number of posts for the Superior Council of Magistracy, and for the amendment of G.D. no. 652/2009 on the organization and functioning of the Ministry of Justice; Tax Code; G.O. no. 41/1994 on the authorization for the payment of contributions to international intergovernmental organizations to which Romania is a party; Law no. 200/2004 on the recognition of professional diplomas and qualifications for regulated professions in Romania; Order of the Minister of Health (OMS) no. 4.169/2023 for the approval of the List of preparations containing narcotic and psychotropic substances referred to under art. 10 para. (2) of Law no. 339/2005 on the legal regime of narcotic and psychotropic plants, substances and preparations.

Last but not least, in the Official Gazette of October was published also Order of the National Anti-Doping Agency (ANAD) no. 308/2024 on the approval of the Prohibited List for 2025.

**INTERPRETAREA ART. 16 ALIN. (4) ȘI (6)
DIN LEGEA NR. 370/2004 PENTRU ALEGEREA
PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI (HBEC NR. 3H/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Preambul	Sumar
Hotărârea Biroului Electoral Central (HBEC) nr. 3H/2024 privind interpretarea prevederilor art. 16 alin. (4) și (6) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată, cu modificările și completările ulterioare (M. Of. nr. 1021 din 11 octombrie 2024)	<i>Având în vedere:</i> – art. 16 alin. (4) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată, cu modificările și completările ulterioare, conform cărora, în prima etapă, în componența BEC intră președintele, vicepreședinții Autorității Electorale Permanente și câte un reprezentant al fiecărui partid politic parlamentar; <i>Văzând:</i> – art. 2 alin. (1) lit. e) și art. 16 alin. (6) din Legea nr. 370/2004, rep., reconfigurată prin Decizia CCR nr. 418/2020, stabilind că prin partid politic parlamentar se înțelege partidul sau altă formațiune politică care a obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau de senatori pentru candidații înscrși pe listele	<i>Prin sintagma „formațiuni politice neparlamentare care au propus candidați” și prin sintagma „formațiune politică care nu este reprezentată în Parlament și a propus candidat” se înțelege partidul sau altă formațiune politică care nu a obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau de senatori pentru candidații înscrși pe listele acestuia/acesteia ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care a făcut parte partidul ori formațiunea politică respectivă și a propus un candidat a cărui candidatură a rămas definitivă.</i>

	<i>acestuia/acesteia ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care a făcut parte partidul ori formațiunea politică respectivă;</i> În temeiul: – art. 16 alin. (8) și al art. 17 alin. (4) din Legea nr. 370/2004, rep..	
--	--	--

În M. Of. nr. 1021 din data de 11 octombrie 2024 s-a publicat **Hotărârea Biroului Electoral Central (HBEC) nr. 3H/2024 privind interpretarea prevederilor art. 16 alin. (4) și (6) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată, cu modificările și completările ulterioare.**

Redăm, în continuare, principalele prevederi ale hotărârii:

Art. 1

Prin sintagma „formațiuni politice neparlamentare care au propus candidați” prevăzută la art. 16 alin. (4) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și prin sintagma „formațiune politică care nu este reprezentată în Parlament și a propus candidat” prevăzută la art. 16 alin. (6) din aceeași lege se înțelege partidul sau altă formațiune politică care nu a obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau de senatori pentru candidații înscrși pe listele acestuia/acesteia ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care a făcut parte partidul ori formațiunea politică respectivă și a propus un candidat a cărui candidatură a rămas definitivă.

**H.G. NR. 246/2024 PENTRU MODIFICAREA H.G. NR. 419/2023
PRIVIND STABILIREA NUMĂRULUI MAXIM DE POSTURI
PENTRU ÎCCJ ȘI CSM - MODIFICĂRI (H.G. NR. 1211/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. nr. 246/2024 pentru modificarea și completarea H.G. nr. 419/2023 privind stabilirea numărului maxim de posturi pentru Înalta Curte de Casație și Justiție, pentru stabilirea numărului maxim de posturi pentru Consiliul Superior al Magistraturii, precum și pentru modificarea H.G. nr. 652/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției (M. Of. nr. 251 din 25 martie 2024)	H.G. nr. 1211/2024 privind modificarea art. II alin. (2) din H.G. nr. 246/2024 pentru modificarea și completarea H.G. nr. 419/2023 privind stabilirea numărului maxim de posturi pentru Înalta Curte de Casație și Justiție, pentru stabilirea numărului maxim de posturi pentru Consiliul Superior al Magistraturii, precum și pentru modificarea H.G. nr. 652/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției (M. Of. nr. 989 din 2 octombrie 2024)	- <i>modifică: art. II alin. (2).</i>

În M. Of. nr. 989 din data de 2 octombrie 2024 s-a publicat **Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 1211/2024** privind modificarea art. II alin. (2) din H.G. nr. 246/2024 pentru modificarea și completarea H.G. nr. 419/2023 privind stabilirea numărului maxim de posturi pentru Înalta Curte de Casație și Justiție, pentru stabilirea numărului maxim de posturi pentru Consiliul Superior al

Magistraturii, precum și pentru modificarea H.G. nr. 652/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției.

Redăm, în continuare, modificarea adusă actului normativ.:

Art. II alin. (2)**Vechea reglementare**

„Art. II

(1) Numărul de posturi din structura Consiliului Superior al Magistraturii se reduce în mod corespunzător cu numărul de posturi de experți juriști prevăzut de art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 127/2022 privind înființarea unor posturi de personal contractual în schema de personal a Consiliului Superior al Magistraturii, aprobată prin Legea nr. 384/2022.

(2) Ca urmare a reducerii numărului de posturi prevăzut la alin. (1), Consiliul Superior al Magistraturii funcționează cu un număr maxim de 304 posturi”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul II alineatul (2) se modifică** și va avea următorul cuprins:

„(2) Consiliul Superior al Magistraturii funcționează cu un număr maxim de 258 de posturi”.

APLICAREA ÎN MAI A O.G. NR. 121/1998
PRIVIND RĂSPUNDEREA MATERIALĂ A MILITARILOR
(INSTRUCȚIUNI NR. 152/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Preambul	Sumar
Instrucțiuni ale viceprim-ministrului, ministrului afacerilor interne nr. 152/2024 pentru aplicarea în Ministerul Afacerilor Interne a O.G. nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor (M. Of. nr. 230 din 29 martie 2016)	Având în vedere: – art. 8 alin. (2), art. 16, art. 20 alin. (3) și (5) și ale art. 21 alin. (6) lit. c) din O.G. nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor, rep.; – art. III din Legea nr. 279/2023 pentru modificarea și completarea O.G. nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor; În temeiul: – art. 28 alin. (1) din O.G. nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor, rep.; – art. 911 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare; – art. 7 alin. (5) din O.U.G. nr. 30/2007 privind organizarea și funcționarea MAI, aprobată cu modificări prin Legea nr. 15/2008.	– modifică: titlul, art. 1, art. 2 alin. (1).

În M. Of. nr. 473 din 12 mai 2022 s-au publicat **Instrucțiuni ale viceprim-ministrului, ministrului afacerilor interne nr. 152/2024 pentru aplicarea în Ministerul Afacerilor Interne a O.G. nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor.**

Redăm, în cele ce urmează, modificările aduse respectivului act normativ.

Structură

CAPITOLUL I: Dispoziții generale

CAPITOLUL II: Răspunderea materială

SECȚIUNEA 1: Tipurile și condițiile răspunderii materiale

SECȚIUNEA 2: Cauze exoneratoare

SECȚIUNEA 3: Răspunderea materială a M.A.I. față de personal – art. 19 din ordonanța Guvernului

CAPITOLUL III: Cazuri particulare de răspundere materială

SECȚIUNEA 1: Răspunderea materială pentru pagubele produse terților – art. 5 din ordonanța Guvernului

SECȚIUNEA 2: Răspunderea materială pentru sumele primite și necuvenite – art. 18 din ordonanța Guvernului

SECȚIUNEA 3: Răspunderea materială a M.A.I. față de personal – art. 19 din ordonanța Guvernului

SECȚIUNEA 4: Răspunderea materială a gestionarilor din M.A.I. și a comandanților/șefilor unităților în legătură cu aceștia – art. 12 lit. A-C din ordonanța Guvernului

SECȚIUNEA 5: Răspunderea materială în caz de insolvabilitate – art. 17 din ordonanța Guvernului

CAPITOLUL IV: Constatarea, evaluarea și stabilirea pagubelor

SECȚIUNEA 1: Competența de constatare a pagubei

SECȚIUNEA 2: Evaluarea pagubelor

SECȚIUNEA 3: Stabilirea pagubelor prin cercetare administrativă

SECȚIUNEA 4: Rezultatul cercetării administrative

SECȚIUNEA 5: Hotărârea asupra rezultatului cercetării administrative

SECȚIUNEA 6: Angajamentul de plată

CAPITOLUL V: Cercetarea administrativă specială

SECȚIUNEA 1: Structurile cu atribuții de control

SECȚIUNEA 2: Structuri de audit public intern și structuri de specialitate

CAPITOLUL VI: Sesizarea instanței de judecată/organelor de urmărire penală

SECȚIUNEA 1: Sesizarea instanței de contencios administrativ competente

SECȚIUNEA 2: Sesizarea organelor de urmărire penală

CAPITOLUL VII: Scăderea din evidența contabilă

CAPITOLUL VIII: Punerea în executare a hotărârii instanței de judecată

CAPITOLUL IX: Dispoziții finale

Art. 2

(1) Prevederile prezentelor instrucțiuni se aplică:

- a) cadrelor militare în activitate;
- b) soldaților și gradaților profesioniști;
- c) elevilor și studenților din cadrul instituțiilor de învățământ din subordinea M.A.I.;
- d) demnitarilor;
- e) funcționarilor publici;
- f) personalului contractual.

(2) Prevederile prezentelor instrucțiuni se aplică și cadrelor militare sau soldaților și gradaților profesioniști aflați în misiune în afara granițelor țării, precum și rezerviștilor voluntari ori rezerviștilor concentrați sau mobilizați, pe durata participării acestora la instruire sau la îndeplinirea unor misiuni.

(3) Persoanele prevăzute la alin. (1) și (2) răspund material, potrivit prezentelor instrucțiuni, indiferent dacă, după producerea pagubei, mai au sau nu calitatea pe care o aveau la momentul producerii acesteia.

(4) Persoanele prevăzute la alin. (1)-(3) sunt denumite în cuprinsul prezentelor instrucțiuni personal.

Art. 3

(1) În aplicarea art. 1 din ordonanța Guvernului, personalul este obligat să apere patrimoniul M.A.I.

(2) Comandatul/Șeful unității stabilește pagubele pe baza cercetării administrative efectuate de către o comisie anume desemnată și este responsabil pentru recuperarea lor.

(3) Personalul care recunoaște paguba stabilită potrivit alin. (2) o poate acoperi de bunăvoie prin angajament de plată.

(4) În situația în care personalul nu recunoaște paguba sau, deși o recunoaște, nu o acoperă integral, comandantul/șeful unității sesizează instanța de contencios administrativ competentă pentru stabilirea răspunderii materiale a personalului.

Art. 4

(1) Coordonarea activităților de efectuare a cercetării administrative la nivelul M.A.I. se face de către Corpul de control al ministrului.

(2) Nerespectarea prevederilor prezentelor instrucțiuni atrage răspunderea juridică a celor vinovați.

(3) Controlul modului de efectuare a cercetărilor administrative se realizează de către Corpul de control al ministrului, pentru toate structurile M.A.I., precum și de către structurile de control sau persoanele nominalizate de conducătorii instituțiilor M.A.I., pentru cele ce vizează patrimoniul acestora și al structurilor din subordine.

(4) Cu ocazia executării misiunilor specifice, structurile de audit public intern verifică modul de efectuare a cercetărilor administrative în unitățile auditate, potrivit competențelor proprii.

(...)

Art. 6

(1) Răspunderea materială a personalului este:

a) integrală, în condițiile art. 12 din ordonanța Guvernului și ale art. 911 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările și completările ulterioare, precum și în condițiile art. 70 din Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului, cu modificările și completările ulterioare, în integralitatea pagubei produse;

b) limitată, în condițiile art. 13 din ordonanța Guvernului, în limita a trei solde lunare nete/salarii lunare nete/indemnizații lunare nete, calculate la data constatării pagubei.

(2) Modul de calcul al cuantumului imputabil în raport cu solda lunară netă/salariul lunar net/indemnizația lunară netă, în cazul angajării răspunderii individuale limitate, este prevăzut în anexa nr. 1.

(3) Personalul restituie integral sumele primite și nedatorate, contravaloarea bunurilor care nu i se datorau și care nu mai pot fi restituite în natură, precum și a serviciilor care i-au fost prestate și pentru care nu era îndreptățit, în condițiile art. 18 din ordonanța Guvernului.

Art. 7

(1) Răspunderea materială a personalului când paguba a fost cauzată de mai multe persoane se angajează în condițiile art. 14 din ordonanța Guvernului.

(2) Modul de calcul al cuantumului imputabil în raport cu solda lunară netă/salariul lunar net/indemnizația lunară netă, în cazul angajării răspunderii în comun, este prevăzut în anexa nr. 1.

(...)

Art. 44

Sunt competenți să constate existența pagubelor:

a) ministrul afacerilor interne sau persoana delegată de acesta, pentru orice pagubă adusă patrimoniului M.A.I.;

b) secretarii de stat și secretarul general, după caz, în funcție de competențele de coordonare a structurilor aparatului central al M.A.I., pentru pagubele produse în cadrul structurilor respective;

c) comandanții/șefii unităților care au calitatea de ordonator secundar de credite, pentru orice pagubă adusă patrimoniului propriu sau patrimoniului ordonatorilor terțiari de credite din subordinea acestora;

d) comandanții/șefii unităților care au calitatea de ordonator terțiar de credite, pentru pagubele produse în unitățile pe care le comandă sau pe care le asigură din punct de vedere logistic și/sau financiar;

e) șefii direcțiilor generale/direcțiilor din aparatul central al M.A.I. și șefii structurilor de audit public intern, pentru pagubele pe care le constată pe timpul executării misiunilor specifice în unitățile controlate/auditare.

(...)

Art. 89

(1) Prelucrarea datelor cu caracter personal în temeiul prezentelor instrucțiuni se realizează în condițiile și cu respectarea prevederilor Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor), ale Legii nr. 190/2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor), cu modificările ulterioare, și ale Legii nr. 363/2018 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, descoperirii, cercetării, urmăririi penale și combaterii infracțiunilor sau al executării pedepselor, măsurilor educative și de siguranță, precum și privind libera circulație a acestor date, în funcție de scopul în care sunt prelucrate datele.

(2) În aplicarea prezentelor instrucțiuni, toate structurile M.A.I. au obligația să păstreze secretul profesional, precum și confidențialitatea datelor personale și a informațiilor dobândite în timpul desfășurării acestor activități, cu excepția cazurilor în care îndeplinirea sarcinilor de serviciu, nevoile justiției sau legea impun dezvăluirea acestora.

Art. 90

Recuperarea cheltuielilor prevăzute la art. 911 alin. (5) din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările și completările ulterioare, se realizează de către unitatea din care cadrul militar a fost trecut în rezervă, după efectuarea cercetării administrative, sau, în cazul elevului și studentului, prin instituția de învățământ în cadrul căreia a încheiat angajamentele prevăzute la art. 911 din Legea nr. 80/1995, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 91

Anexele nr. 1-6 fac parte integrantă din prezentele instrucțiuni.

Art. 92

(1) Prezentele instrucțiuni intră în vigoare în termen de 3 zile de la publicare.

(2) La data intrării în vigoare a prezentelor instrucțiuni, Instrucțiunile ministrului afacerilor interne nr. 114/2013 privind răspunderea materială a personalului pentru pagubele produse Ministerului Afacerilor Interne, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 469 din 29 iulie 2013, se abrogă.

Anexă**ANEXA nr. 1: Modalitatea de calcul al cuantumului imputabil**

**COD FISCAL – MODIFICĂRI
(LEGEA NR. 254/2024)**

De Redacția Pro Lege

Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015, cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 254/2024 pentru modificarea art. 291 alin. (2) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 1006 din 8 octombrie 2024)	– modifică: art. 291 alin. (2) lit. e) și pct. 3.
---	--	---

În M. Of. nr. 1006 din data de 8 octombrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 254/2024 pentru modificarea art. 291 alin. (2) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.**

Vă prezentăm, în continuare, modificările aduse respectivului act normativ.

Art. 291 alin. (2) lit. e) și pct. 3

Vechea reglementare

„(2) Cota redusă de 9% se aplică asupra bazei de impozitare pentru următoarele prestări de servicii și/sau livrări de bunuri:

e) livrarea următoarelor bunuri: alimente, inclusiv băuturi, destinate consumului uman și animal, animale și păsări vii din specii domestice, semințe, plante și ingrediente utilizate în prepararea alimentelor, produse utilizate pentru a completa sau înlocui alimentele, ale căror coduri NC se stabilesc prin normele metodologice, cu excepția:

1. băuturilor alcoolice;
2. băuturilor nealcoolice care se încadrează la codul NC 2202;
3. alimentelor cu zahăr adăugat, al căror conținut total de zahăr este de minimum 10 g/100 g produs, altele decât cozonacul și biscuiții;”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul articolul 291 alineatul (2) partea introductivă a literei e) și punctul 3 se modifică** și vor avea următorul cuprins:

„e) livrarea următoarelor bunuri: alimente, inclusiv băuturi, destinate consumului uman și animal, animale și păsări vii din specii domestice, semințe, hrana

pentru albine, plante și ingrediente utilizate în prepararea alimentelor, produse utilizate pentru a completa sau înlocui alimentele, ale căror coduri NC se stabilesc prin normele metodologice, cu excepția:

(...)

3. alimentelor cu zahăr adăugat, al căror conținut total de zahăr este de minimum 10 g/100 g produs, altele decât laptele praf pentru nou-născuți, sugari și copii de vârstă mică, cozonacul, biscuiții și hrana pentru albine”.

CODUL FISCAL – MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 123/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 1688 din 10 septembrie 2015; cu modif. și compl. ult.)	O.U.G. nr. 123/2024 pentru modificarea și completarea titlului VIII „Accize și alte taxe speciale” din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 1070 din 24 octombrie 2024)	– <i>modifică</i>: art. 345 alin. (3⁴), (4) și (5), art. 364 alin. (4), art. 448¹, – <i>introduce</i>: art. 342 alin. (1⁸), art. 345 alin. (3⁵).

În M. Of. nr. 1070 din 24 octombrie 2024 s-a publicat **O.U.G. nr. 123/2024 pentru modificarea și completarea titlului VIII „Accize și alte taxe speciale” din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.**

Redăm, mai jos, cele mai importante modificări și completări aduse **Codului fiscal**.

Art. 345 alin. (3⁴), (4) și (5)

Vechea reglementare

„(3⁴) În situațiile prevăzute la alin. (3¹) și (3³), deplasarea produselor accizabile de la antrepozitul fiscal ori din locația în care acestea au fost recepționate de către destinatarul înregistrat către alte locuri de depozitare este însoțită de avizul de însoțire, în care se înscrie mențiunea accize plătite.

(4) Plata accizelor prevăzute la alin. (3) și (3²) se efectuează de către furnizor ori de către cumpărător. În situația în care plata este efectuată de către cumpărător în numele furnizorului, aceasta trebuie efectuată în contul, aparținând furnizorului, deschis la unitățile Trezoreriei Statului.

(5) Livrarea produselor prevăzute la alin. (3) din antrepozitele fiscale sau din locurile în care au fost recepționate de către destinatarii înregistrați și livrarea produselor prevăzute la alin. (3²) din locurile în care au fost recepționate de către destinatarii înregistrați se fac numai pe baza comenzii cumpărătorului.”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **art. 345 alin. (3⁴), (4) și (5) se modifică** și vor avea următorul conținut:

„(3⁴) În situațiile prevăzute la alin. (3¹), (3³) și (3⁵), deplasarea produselor accizabile de la antrepozitul fiscal ori din locația în care acestea au fost recepționate de către destinatarul înregistrat către alte locuri de depozitare este însoțită de avizul de însoțire, în care se înscrie mențiunea accize plătite.

(4) Plata accizelor prevăzute la alin. (3), (3²) și (3⁵) se efectuează de către furnizor ori de către cumpărător. În situația în care plata este efectuată de către cumpărător în numele furnizorului, aceasta trebuie efectuată în contul al cărui titular este furnizorul, deschis la unitățile Trezoreriei Statului.

(5) Livrarea produselor prevăzute la alin. (3) și (3⁵) din antrepozitele fiscale sau din locurile în care au fost recepționate de către destinatarii înregistrați și livrarea produselor prevăzute la alin. (3²) din locurile în care au fost recepționate de către destinatarii înregistrați se fac numai pe baza comenzii cumpărătorului.”

Art. 364 alin. (4)**Vechea reglementare**

„(4) Locurile aferente rezervei de stat și rezervei de mobilizare, precum și locurile aferente operatorilor economici în care constituie și mențin exclusiv stocurile de urgență conform Legii nr. 360/2013 privind constituirea și menținerea unui nivel minim de rezerve de țiței și de produse petroliere se asimilează antrepozitelor fiscale de depozitare, potrivit prevederilor din normele metodologice.”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **art. 364 alin. (4) se modifică** și va avea următorul conținut:

„(4) Locurile aferente rezervei de stat și rezervei de mobilizare, locurile în care se constituie și se mențin stocurile de urgență/stocurile specifice, precum și capacitățile de stocare destinate entității centrale de stocare, conform Legii nr. 85/2018 privind constituirea și menținerea unor rezerve minime de țiței și/sau de produse petroliere, cu modificările și completările ulterioare, se asimilează antrepozitelor fiscale de depozitare, potrivit prevederilor din normele metodologice.”

Art. 448¹**Vechea reglementare**

„Excepție de la regimul accizelor nearmonizate.

Prin excepție de la prezentul capitol, pentru produsele prevăzute la art. 439 alin. (2) lit. a), fabricate în antrepozite fiscale de producție din România, se aplică în mod corespunzător prevederile art. 339-341 și ale secțiunilor a 3-a, a 9-a și a 16-a de la capitolul I – Regimul accizelor armonizate, titlul VIII – Accize și alte taxe speciale.”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **art. 448^{^1} se modifică** și va avea următorul conținut:

„Art. 448^{^1}: *Excepție de la regimul accizelor nearmonizate*

(1) *Prin excepție de la prezentul capitol, pentru produsele prevăzute la art. 439 alin. (2) lit. a), fabricate în antrepozite fiscale de producție din România, se aplică în mod corespunzător prevederile art. 339-341 și ale secțiunilor a 3-a, a 9-a și a 16-a de la capitolul I – Regimul accizelor armonizate din prezentul titlu.*

(2) *În sensul alin. (1), prin antrepozite fiscale de producție se înțeleg și locurile în care au/are loc producția și/sau transformarea de produse prevăzute la art. 439 alin. (2) lit. a).*

(3) *În antrepozitele fiscale de producție prevăzute la alin. (2) pot fi desfășurate și alte activități de producție care au legătură cu activitatea principală desfășurată.*

(4) *Prevederile referitoare la tutunul prelucrat de la art. 339-341, art. 344, art. 345 alin. (1) și (2), art. 346-348, secțiunile a 8-a, a 9-a, a 12¹-a și a 16-a de la capitolul I – Regimul accizelor armonizate din prezentul titlu, se aplică în mod corespunzător și antrepozitelor fiscale de producție prevăzute la alin. (2).*

(5) *În situația în care operatorul economic deține autorizație de antrepozit fiscal pentru producția de tutun prelucrat, în cadrul căruia produce și produsele prevăzute la art. 439 alin. (2) lit. a), și dorește să renunțe la producția de tutun prelucrat, are obligația să anunțe la autoritatea vamală teritorială intenția sa de modificare asupra datelor inițiale în baza cărora a fost emisă autorizația de antrepozitar, cu minimum 5 zile anterior producerii acesteia.”*

Art. 342 alin. (1^{^8})**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, **la art. 342, după alin. (1^{^7}) se introduce** un nou alineat, **alin. (1^{^8})**, cu următorul cuprins:

„(1^{^8}) *Prin excepție de la alin. (1), pentru bere, nivelul accizelor este cel prevăzut în anexa nr. 1.”*

Art. 345 alin. (3^{^5})**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, **la art. 345, după alin. (3^{^4}) se introduce** un nou alineat, **alin. (3^{^5})**, cu următorul cuprins:

„(3^{^5}) *În cazul antrepozitarilor autorizați începând cu data de 1 ianuarie 2024, în primele 36 de luni de valabilitate a autorizației:*

a) livrarea produselor prevăzute la art. 350 alin. (1) lit. b), art. 351 alin. (1), cu excepția produselor care se încadrează la pozițiile 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3 și 3.2.1 din anexa nr. 1, art. 352, art. 353 alin. (1), art. 354 alin. (1) și a produselor energetice prevăzute la art. 355 alin. (3) lit. a)-e), din antrepozite fiscale se efectuează numai în momentul în care furnizorul deține documentul de plată care atestă virarea la bugetul de stat a valorii accizelor aferente cantității ce urmează a fi facturată. Cu ocazia depunerii declarației lunare de accize se regularizează

eventualele diferențe dintre valoarea accizelor virate la bugetul de stat de către beneficiarii produselor, în numele antrepozitului fiscal, și valoarea accizelor aferente cantităților de produse accizabile efectiv livrate de aceștia, în decursul lunii precedente;

b) deplasarea produselor prevăzute la art. 350 alin. (1) lit. b), art. 351 alin. (1), cu excepția produselor care se încadrează la pozițiile 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3 și 3.2.1 din anexa nr. 1, art. 352, art. 353 alin. (1), art. 354 alin. (1) și a produselor energetice prevăzute la art. 355 alin. (3) lit. a)-e), din antrepozite fiscale către alte locuri de depozitare se efectuează numai în momentul în care antrepozitarul autorizat face dovada plății la bugetul de stat a valorii accizelor aferente cantității ce urmează a fi deplasată fără a avea loc livrarea produselor către cumpărător. Deplasarea produselor accizabile de la antrepozitul fiscal către alte locuri de depozitare este însoțită de avizul de însoțire, în care se înscrie mențiunea accize plătite.”

**LISTA INTERZISĂ PENTRU ANUL 2025 (ANTIDOPING) –
APROBARE (ORDIN ANAD NR. 308/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul public în Monitorul Oficial	Preambul	Sumar
Ordinul Agenției Naționale Anti-Doping (ANAD) nr. 308/2024 privind aprobarea Listei interzise pentru anul 2025 (M. Of. nr. 1063 din 23 octombrie 2024)	<i>Având în vedere:</i> – art. 4 pct. 30, art. 7 lit. p) și art. 27 alin. (3) și (4) din Legea nr. 310/2021 privind prevenirea și combaterea dopajului în sport; – Referatul de aprobare nr. 3.933/ANAD din 14.10.2024 a proiectului de ordin al președintelui Agenției Naționale Anti-Doping privind aprobarea Listei interzise pentru anul 2025 În temeiul: – art. 12 alin. (5) și (6) din Legea nr. 310/2021 privind prevenirea și combaterea dopajului în sport.	<i>Se aprobă Lista interzisă pentru anul 2025.</i> <i>Prezentul ordin intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2025.</i>

În M. Of. nr. 1063 din 23 octombrie 2024 s-a publicat **Ordinul Agenției Naționale Anti-Doping (ANAD) nr. 308/2024 privind aprobarea Listei interzise pentru anul 2025.**

La data intrării în vigoare a prezentului ordin se abrogă Ordinul președintelui Agenției Naționale Anti-Doping nr. 185/2023 privind aprobarea Listei interzise pentru anul 2024, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 990 din 31 octombrie 2023.

Vă prezentăm, în continuare, cele mai importante dispoziții ale **Listei interzise pentru anul 2025**.

ANEXĂ: LISTA INTERZISĂ pentru anul 2024

Substanțe și metode interzise permanent

S0 Substanțe neaprobate

S1 Agenți anabolici

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul hipogonadismului la bărbați, de exemplu.

S2 Hormoni peptidici, factori de creștere, substanțe înrudite și mimetice

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul anemiei, al hipogonadismului la bărbați sau al deficienței de hormon de creștere, de exemplu.

S3 Beta-2 agonști

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul astmului și al altor afecțiuni respiratorii, de exemplu.

S4 Hormoni și modulatori metabolici

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul cancerului la sân, al diabetului, al infertilității (la femei) sau al sindromului ovarian polichistic, de exemplu.

S5 Diuretice și agenți mascatori

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul infarctului sau al hipertensiunii, de exemplu.

M1 – M2 – M3 Metode interzise

Substanțe și metode interzise în competiție

S6 Stimulente

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul anafilaxiei, al ADHD sau al simptomelor de răceală și gripă, de exemplu.

S7 Narcotice

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul durerilor, inclusiv al accidentărilor musculo-scheletale, de exemplu.

S8 Canabinoide

S9 Glucocorticoizi

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul alergiei, al anafilaxiei, al astmului sau al afecțiunii intestinului inflamă, de exemplu.

Substanțe interzise în anumite sporturi

P1 Beta-blocante

Unele dintre aceste substanțe pot fi găsite, fără limitare, în medicamentele folosite în tratamentul infarctului sau al hipertensiunii, de exemplu.

(...)

S0. Substanțe neaprobată

Interzise permanent (în competiție și în afara competiției)

Toate substanțele interzise din această clasă sunt substanțe specifice.

Orice substanță farmacologică care nu este cuprinsă în una dintre următoarele secțiuni ale listei și nu este aprobată de nicio autoritate guvernamentală de reglementare în domeniul sănătății pentru uzul terapeutic uman (de exemplu, substanțe aflate în curs de dezvoltare preclinică sau clinică sau retrase, substanțe „designer”, substanțe aprobate doar pentru uz veterinar) este interzisă permanent.

Această clasă cuprinde multe substanțe diferite, incluzând, dar nelimitându-se la BPC-157, 2,4-dinitrofenol (DNP), stabilizatori ai complexului receptorului 1-calstabină al rianodinei [de exemplu, S-107, S48168 (ARM210)] și activatorii troponinei (de exemplu, reldesemtiv și tirasemtiv).

(...)

METODE INTERZISE

Interzise permanent (în competiție și în afara competiției)

Toate metodele interzise din această clasă sunt metode nespecifice, cu excepția metodelor de la secțiunea M2.2, care sunt metode specifice.

– M1. Manipularea sângelui și a componentelor sângelui

Sunt interzise următoarele:

– M1.1. administrarea sau reintroducerea în sistemul circulator a oricărei cantități de sânge autolog, alogenic (homolog) sau heterolog sau de produse hematologice din celule roșii de orice origine;

Observație

Donarea de sânge sau de componente sanguine, inclusiv prin afereză, nu este interzisă atunci când este efectuată într-un centru de recoltare acreditat de autoritatea de reglementare relevantă din țara în care își desfășoară activitatea.

– M1.2. creșterea artificială a absorbției, transportului sau eliberării de oxigen, incluzând, dar fără a se limita la: perfluorochimicale, efaproxiral (RSR13), voxelotor și produsele pe bază de hemoglobină modificată, de exemplu înlocuitorii de sânge pe bază de hemoglobină și produșii de hemoglobină microîncapsulată, cu excepția oxigenului suplimentar prin inhalare;

– M1.3. orice formă de manipulare intravasculară a sângelui sau a componentelor sângelui, prin mijloace fizice sau chimice.

– M2. Manipularea chimică și fizică

Sunt interzise următoarele:

– M2.1. falsificarea sau tentativa de falsificare cu scopul de a altera integritatea și validitatea probelor prelevate în timpul controlului doping.

Include, dar nu se limitează la substituția și/sau alterarea probei, de exemplu, adăugarea de proteaze în probă;

– M2.2. perfuziile și/sau injecțiile intravenoase cu mai mult de 100 mL în total, pe o perioadă de 12 ore, cu excepția celor efectuate în mod legitim pe parcursul

tratamentelor spitalicești, al procedurilor chirurgicale sau al investigațiilor clinice pentru stabilirea diagnosticului.

– **M3. Dopajul genetic și celular**

Sunt interzise următoarele metode, care au capacitatea de a spori performanța sportivă:

– M3.1. utilizarea de acizi nucleici sau analogi ai acizilor nucleici care pot altera secvențele de genom și/sau expresia genetică prin orice mecanism. Aceasta include, dar nu se limitează la tehnologiile de editare, inactivare și transfer genetic;

– M3.2. utilizarea de celule normale sau celule modificate genetic.

– **S6. Stimulente**

Interzise în competiție

Toate substanțele interzise din această clasă sunt substanțe specifice, cu excepția celor din secțiunea S6.A, care sunt substanțe nespecifice.

Substanțele de abuz din această secțiune: cocaina și metilendioximetamfetamina (MDMA/ecstasy)

Toate stimulentele, inclusiv toți izomerii optici, de exemplu d- și l-, acolo unde este cazul, sunt interzise.

Excepții:

– clonidina, guanfacina;

– derivații de imidazolină pentru uz dermatologic, nazal, oftalmic sau otic (de exemplu, brimonidina, clonazolina, fenoxazolina, indanazolina, nafazolina, oximetazolina, tetrizolina, tramazolina, xilometazolina) și acele stimulente incluse în Programul de monitorizare pentru 2025.

FORMULARE ÎN VEDEREA APLICĂRII LEGII NR. 360/2023
PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(OPCNPP NR. 1579/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul public în Monitorul Oficial	Preambul	Sumar
Ordinul președintelui Casei Naționale de Pensii Publice (OPCNPP) nr. 1579/2024 pentru aprobarea unor formulare în vederea aplicării prevederilor Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii (M. Of. nr. 1031 din 15 octombrie 2024)	<i>Având în vedere:</i> – Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii; – art. 124 din Normele de aplicare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, aprobate prin H.G. nr. 181/2024;– Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, publicat în JOUE, seria L, nr. 166 din 30 aprilie 2004; – Regulamentul (CE) nr. 987/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, publicat	<i>Se aprobă unele formulare în vederea aplicării prevederilor Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii.</i>

	în JOUE, seria L, nr. 284 din 30 octombrie 2009; – Acordul comercial și de cooperare dintre UE și CEEA, pe de o parte, și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, pe de altă parte, publicat în JOUE, seria L, nr. 149 din 30 aprilie 2021; – acordurile bilaterale de securitate socială la care România este parte; În baza: – art. 9 din Statutul Casei Naționale de Pensii Publice, aprobat prin H.G. nr. 118/2012.	
--	---	--

În M. Of. nr. 1031 din data de 15 octombrie 2024 s-a publicat **Ordinul președintelui Casei Naționale de Pensii Publice (OPCNPP) nr. 1579/2024 pentru aprobarea unor formulare în vederea aplicării prevederilor Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii.**

Vă prezentăm, în cele ce urmează, cele mai importante dispoziții din respectivul act normativ:

Art. 1

În vederea aplicării prevederilor Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, se aprobă formularele: „Decizie privind acordarea pensiei pentru limită de vârstă”, „Decizie privind acordarea pensiei anticipate”, „Decizie privind acordarea pensiei de invaliditate”, „Decizie privind acordarea pensiei de urmaș”, „Decizie privind suspendarea plății pensiei și/sau a indemnizației pentru însoțitor”, „Decizie privind încetarea plății pensiei și/sau a indemnizației pentru însoțitor”, „Decizie privind anularea deciziei de pensie”, „Decizie privind reluarea plății pensiei și/sau a indemnizației pentru însoțitor”, „Decizie privind recuperarea sumelor încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale/alte drepturi prevăzute de legi speciale”, „Decizie privind acordarea pensiei internaționale/comunitare pentru limită de vârstă”, „Decizie privind acordarea pensiei internaționale/comunitare anticipate”, „Decizie privind acordarea pensiei internaționale/comunitare pentru invaliditate”, precum și „Decizie privind acordarea pensiei internaționale/comunitare pentru urmaș”, prevăzute în anexele nr. 1-13.

Art. 2

Deciziile prevăzute la art. 1 se emit în două exemplare care cuprind în clar numele și prenumele directorului executiv sau, după caz, ale directorului executiv adjunct al Direcției stabiliri și plăți prestații sau ale șefului casei locale, din care un exemplar va fi comunicat solicitantului, iar cel de al doilea va fi arhivat la dosarul beneficiarului.

Art. 3

Semnarea deciziei de către directorul executiv adjunct al Direcției stabiliri și plăți prestații sau de către șeful casei locale se face după obținerea delegării competenței, aprobată de președintele Casei Naționale de Pensii Publice.

Art. 4

Direcțiile de specialitate din cadrul Casei Naționale de Pensii Publice care au vizat prezentul ordin și conducerea caselor teritoriale de pensii vor duce la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 5

Anexele nr. 1-13 fac parte integrantă din prezentul ordin.

Anexa nr. 3^{A1}

CASA TERITORIALĂ DE PENSII

(- Anexa la Decizia nr. din privind acordarea pensiei de invaliditate

F) Stagiul total de cotizare realizat

1. Stagiul total de cotizare contributiv realizat în sistemul public de pensii, din care: |___| ani |___| luni |___| zile

1.1. condiții normale de muncă |___| ani |___| luni |___| zile

1.2. gr. I (Legea nr. 3/1977) |___| ani |___| luni |___| zile

1.3. gr. II (Legea nr. 3/1977) |___| ani |___| luni |___| zile

1.4. condiții deosebite de muncă |___| ani |___| luni |___| zile

1.5. condiții speciale de muncă, din care: |___| ani |___| luni |___| zile

(1) 1.5.1. unități miniere (subteran) |___| ani |___| luni |___| zile

(2) 1.5.2. zona I de radiații |___| ani |___| luni |___| zile

(3) 1.5.3. zona II de radiații |___| ani |___| luni |___| zile

(4) 1.5.4. aviația civilă |___| ani |___| luni |___| zile

(5) 1.5.5. conform anexelor nr. 2 și 3 la Legea nr. 360/2023 |___| ani |___| luni |___| zile

(6) 1.5.6. activități artistice |___| ani |___| luni |___| zile

(7) 1.5.7. activități din industria de armament |___| ani |___| luni |___| zile

(8) 1.5.8. sectorul construcții nave |___| ani |___| luni |___| zile

- (9) 1.5.9. activități din unitățile de producție a energiei electrice în termocentrale | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- (10) 1.5.10. sectorul construcții mașini | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- (11) 1.5.11. activități de producție din minele de minereuri | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- (12) 1.5.12. activități de exploatare forestiere, sortare și transport material lemnos | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- (13) 1.5.13. activități care vizează siguranța circulației feroviare | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- (14) 1.5.14. activități din silvicultură - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- (15) 1.5.15. conform art. 30 alin. (1) lit. l) din Legea nr. 263/2010 (S.C. ArcelorMittal Roman - anterior 1.09.2024) | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 1.6. stagiul de cotizare realizat în sistemul agricol, din care: | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- stagiu suprapunere cu sistemul public | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
2. Stagiul de cotizare contributiv realizat în condiții de handicap/ deficiență vizuală gravă | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
3. Perioade asimilate stagiului de cotizare, din care: | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 3.1. studii universitare - cursuri de zi | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 3.2. serviciu militar (armată) | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 3.3. indemnizații de asigurări sociale 1.04.2001-1.01.2006 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 3.4. ITM începând cu 1.01.2005 pentru accident de muncă, boală profesională | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 3.5. concediu pentru creșterea copilului începând cu 1.01.2006 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 3.6. alte perioade asimilate valorificate conform legislației anterioare datei de 1.09.2024 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
4. Perioade necontributive, din care: | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 4.1. Decret-lege nr. 118/1990
- strămutare | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- prizonierat/deportare/privare de libertate | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 4.2. stagiul suplimentar aferent Decretului-lege nr. 118/1990 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 4.3. spor aferent Decretului nr. 112/1965 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 4.4. perioadă șomaj realizată anterior 1.04.2001 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile
- 4.5. perioadă Decret-lege nr. 51/1990 | ____ | ani | ____ | luni | ____ | zile

- 4.6. perioadă exil |___| ani |___| luni |___| zile
- 4.7. perioadă venit în completare (condiții normale) |___| ani |___| luni |___| zile
- 4.8. spor aferent grupe/condiții de muncă |___| ani |___| luni |___| zile
- 4.9. alte perioade pentru care nu s-a datorat CAS |___| ani |___| luni |___| zile
5. Stagiul sistem neintegrat, din care: |___| ani |___| luni |___| zile
stagiul suprapunere cu sistemul public |___| ani |___| luni |___| zile
6. Stagiul/vechime în serviciul militar (între 2011-2016), din care: |___| ani |___| luni |___| zile
- 6.1. condiții normale de muncă |___| ani |___| luni |___| zile
- 6.2. condiții deosebite de muncă |___| ani |___| luni |___| zile
- 6.3. condiții speciale de muncă |___| ani |___| luni |___| zile
- 6.4. alte condiții de muncă |___| ani |___| luni |___| zile
- 6.5. perioade asimilate |___| ani |___| luni |___| zile
- 6.6. spor aferent condițiilor de muncă |___| ani |___| luni |___| zile
7. Stagiul de cotizare contributiv pentru puncte de stabilitate |___| ani |___| luni |___| zile
8. Stagiul potențial |___| ani |___| luni |___| zile
9. Stagiul de cotizare contributiv care se valorifică la deschiderea dreptului de pensie pentru limită de vârstă |___| ani |___| luni |___| zile
- I) Numărul total de puncte realizat
- Număr total puncte realizat xx.xxxxx, din care:
- 1.- nr. puncte realizate în sistemul public – condiții normale de muncă xx.xxxxx
- 2.- nr. puncte realizate în sistemul public – condiții speciale/grupa I de muncă xx.xxxxx
- 3.- nr. puncte realizate în sistemul public – condiții deosebite de muncă xx.xxxxx
- 4.- nr. puncte realizate aferente stagiului de cotizare din sistemul agricol xx.xxxxx
- 5.- nr. puncte corespunzătoare pensiei suplimentare xx.xxxxx
- 6.- nr. puncte suplimentare pentru grupe/condiții de muncă xx.xxxxx
- 7.- nr. puncte realizate în sistemul militar corespunzător stagiului de la lit. F pct. 6 din prezenta anexă xx.xxxxx
- 8.- nr. puncte stabilitate xx.xxxxx
- 9.- nr. puncte aferente stagiului potențial xx.xxxxx
- Procent majorare art. 11 alin. (3) din Legea nr. 80/1995 %

Anexa nr. 9¹

(- ANEXĂ la Decizia de recuperare a sumelor încasate necuvenit nr.
..... din)

CASA TERITORIALĂ DE PENSII

BULETIN DE CALCUL al sumelor încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale/alte drepturi prevăzute de legi speciale

Luna plăți	Cuantum cuvenit prestații de asigurări sociale					Cuantum încasat prestații de asigurări sociale					Diferență prestații de asigurări sociale							
	Tipul pensiei	Punctaj/Nu-măr puncte	Brut	Impozit	Net	Indemnizație socială	Indemnizație însoțitor	Tipul pensiei	Punctaj/Nu-măr puncte	Brut	Impozit	Net	Indemnizație socială	Indemnizație însoțitor	Cuantum brut	Cuantum net	Indemnizație socială	Indemnizație însoțitor
1	2	3	4	5	6 = 4-5	7	8	9	10	11	12	13 = 11-12	14	15	16	17	18	19
*																		
**																		
TOTAL																		

Dosar nr.

Total sumă încasată necuvenit: lei (col.17 + col.18 + col.19)

	Total brut	Total impozit	Total net	Total indemnizație socială	Total indemnizație de însoțitor
Cuvenit					
Încasat					
Diferență					

— *Se înscriu prima lună și anul în care sumele cu titlu de prestații de asigurări sociale au fost plătite eronat.

**Se înscriu ultima lună și anul în care sumele cu titlu de prestații de asigurări sociale au fost plătite eronat.

În coloana 1 se înscriu lunile și anii în care sumele cu titlu de prestații de asigurări sociale au fost plătite eronat, în ordine cronologică.

În coloanele 4-8 se înscriu cuantumulurile cuvenite în fiecare lună, conform calculului corect al drepturilor.

În coloanele 11-15 se înscriu cuantumulurile cuvenite efectiv încasate în fiecare lună.

În coloanele 16-19 se înscriu diferențele dintre cuantumulurile încasate și cele legal cuvenite.

O.G. NR. 41/1994 PRIVIND AUTORIZAREA PLĂȚII
COTIZAȚIILOR LA ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE
INTERGUVERNAMENTALE LA CARE ROMÂNIA ESTE PARTE
- MODIFICĂRI (LEGEA NR. 258/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
O.G. nr. 41/1994 privind autorizarea plății cotizațiilor la organizațiile internaționale interguvernamentale la care România este parte (M. Of. nr. 241 din 29 august 1994, aprobată prin Legea nr. 126/1994, cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 258/2024 pentru modificarea și completarea O.G. nr. 41/1994 privind autorizarea plății cotizațiilor la organizațiile internaționale interguvernamentale la care România este parte (M. Of. nr. 1028 din 14 octombrie 2024)	- <i>introduce</i> : la anexa nr 1: pct. I nr. 22 ¹ , pct. II nr. 102 și 103; - <i>modifică</i> : la anexa nr 1: pct. I nr. 8, 9 și 22, anexa nr. 2.1. și 2.2..

În M. Of. nr. 1028 din data de 14 octombrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 258/2024 pentru modificarea și completarea O.G. nr. 41/1994 privind autorizarea plății cotizațiilor la organizațiile internaționale interguvernamentale la care România este parte.**

Vă prezentăm, în continuare, modificările aduse respectivului act normativ.

Anexa nr. 1
Pct. I nr. 8, 9 și 22

Vechea reglementare

8.	Uniunea Poștală Universală (U.P.U.)	Berna	1874	1874	Ministerul Comunicațiilor
9.	Uniunea Internațională de Telecomunicații (U.I.T.)	Geneva	1865	1865	Ministerul Comunicațiilor

22.	Conferința Europeană a Administrațiilor de Poștă și Telecomunicații (C.E.P.T.)	Bonn	1959	1990	Ministerul Comunicațiilor
-----	--	------	------	------	---------------------------

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la anexa nr. 1 – Lista organizațiilor internaționale interguvernamentale la care România este membră, **la punctul I – Organizații internaționale guvernamentale la care România a aderat în baza unor legi, decrete, hotărâri ale Guvernului, numerele curente 8, 9 și 22 se modifică** și vor avea următorul cuprins:

8.	Uniunea Poștală Universală (U.P.U.)	Berna	1874	1874	Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării și Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
9.	Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor (U.I.T.)	Geneva	1865	1865	Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării și Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
.....					
22.	Conferința Europeană a Administrațiilor de Poștă și Telecomunicații (C.E.P.T.)	Copenhaga	1959	1990	Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării și Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații

Pct. I nr. 22^{^1}

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la anexa nr. 1 – Lista organizațiilor internaționale interguvernamentale la care România este membră, **la punctul I – Organizații internaționale guvernamentale la care România a aderat în baza unor legi, decrete, hotărâri ale Guvernului, după numărul curent 22 se introduce un nou număr curent, numărul curent 22^{^1}, cu următorul cuprins:**

22 ^{^1} .	Biroul European al Comunicațiilor (E.C.O.)	Copenhaga	2002	2003	Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării și Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
--------------------	--	-----------	------	------	--

Pct. II nr. 102 și 103

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la anexa nr. 1 – Lista organizațiilor internaționale interguvernamentale la care România este membră, **la punctul II – Organizațiile**

internaționale guvernamentale la care România a aderat în baza aprobărilor date de conducerea ministerelor și a altor instituții centrale, **după numărul curent 101 se introduc două noi numere curente, numerele curente 102 și 103**, cu următorul cuprins:

102.	Grupul Reglementatorilor Independenți (I.R.G.)	Bruxelles	1997	2004	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
103.	Institutul Internațional de Comunicații (I.I.C.)	Londra	1969	2024	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații

Alte reglementări

Se aprobă plata de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, denumită în continuare ANCOM, a contribuției anuale a României la bugetul C.E.P.T. și E.C.O. pentru anul 2024, la o unitate contributivă, efectuată din bugetul propriu de venituri și cheltuieli.

Pentru anul 2024, plata prevăzută la alin. (1) se efectuează în termen de 5 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Se aprobă plata de către ANCOM a penalităților ce vor fi calculate de către C.E.P.T. și E.C.O. ca urmare a plății cu întârziere a sumei datorate pentru anul 2024.

**LEGEA NR. 200/2004 PRIVIND RECUNOAȘTEREA
DIPLOMELOR ȘI CALIFICĂRILOR PROFESIONALE
PENTRU PROFESIILE REGLEMENTATE DIN ROMÂNIA -
COMPLETARE (LEGEA NR. 257/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România (M. Of. nr. 500 din 3 iunie 2004, cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 257/2024 pentru completarea art. 38 din Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România (M. Of. nr. 1023 din 11 octombrie 2024)	- introduce: art. 38 alin. (2).

În M. Of. nr. 1023 din data de 11 octombrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 257/2024 pentru completarea art. 38 din Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România.**

Vă prezentăm, în continuare, completarea adusă respectivului act normativ.

Art. 38 alin. (2)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **la articolul 38, se introduce un nou alineat, alin. (2),** cu următorul cuprins:

„(2) Pentru profesiile prevăzute în anexa nr. 4, cunoașterea dreptului român se face prin examen de admitere în fiecare dintre profesiile cuprinse în anexă”.

„Anexa nr. 4

LISTA profesiilor reglementate în România care necesită cunoașterea dreptului român

1. *auditor financiar;*
2. *consultant fiscal;*
3. *avocat;*
4. *expert contabil și contabil autorizat;*
5. *consilier juridic;*
6. *consilier în proprietate industrială;*
7. *consilier de probațiune”.*

**LISTA PREPARATELOR CARE CONȚIN SUBSTANȚE
STUPEFIANTE ȘI PSIHOTROPE PREVĂZUTE LA ART. 10
ALIN. (2) DIN LEGEA NR. 339/2005 – MODIFICĂRI
(OMS NR. 4965/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Ordinul ministrului sănătății (OMS) nr. 4.169/2023 pentru aprobarea Listei preparatelor care conțin substanțe stupefiante și psihotrope prevăzute la art. 10 alin. (2) din Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope (M. Of. nr. 1146 din 19 decembrie 2023)	OMS nr. 4965/2024 privind modificarea anexei la OMS nr. 4.169/2023 pentru aprobarea Listei preparatelor care conțin substanțe stupefiante și psihotrope prevăzute la art. 10 alin. (2) din Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope (M. Of. nr. 1032 din 15 octombrie 2024)	<i>- modifică: Anexa: Lista preparatelor care conțin substanțe stupefiante și psihotrope.</i>

În M. Of. nr. 1032 din data de 15 octombrie 2024 s-a publicat OMS nr. 4965/2024 privind modificarea anexei la OMS nr. 4.169/2023 pentru aprobarea Listei preparatelor care conțin substanțe stupefiante și psihotrope prevăzute la art. 10 alin. (2) din Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope.

Redăm, în cele ce urmează, cele mai importante modificări aduse respectivului act normativ.

Anexă

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, anexa la OMS nr. 4.169/2023 *se modifică și se înlocuiește* cu anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

ANEXA: LISTA preparatelor care conțin substanțe stupefiante și psihotrope

(- Anexa la Ordinul nr. 4.169/2023)

1. Preparate/Denumiri comerciale a căror denumire comună internațională se regăsește în tabelul II din anexa la Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope, cu modificările și completările ulterioare

Denumirea comună internațională	Denumirea comercială	Concentrația	Forma farmaceutică	Firma deținătoare	Țara deținătoare	Codul ATC	Tip prescripție
COMBINAȚII (OXICODONUM +NALOXONUM)	DOLNADA 10 mg/5 mg	10 mg/5 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AA55	PS
	DOLNADA 20 mg/10 mg	20 mg/10 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AA55	PS
	DOLNADA 40 mg/20 mg	40 mg/20 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AA55	PS
ESKETAMINUM	SPRAVATO 28 mg	28 mg	SPRAY NAZ., SOL.	JANSEN CILAG INTERNATIONAL NV	BELGIA	N06AX27	PS/PR
FENTANYLUM	FENTANIL KALCEKS 50 micrograme/ml	50 micrograme/ml	SOL. INJ.	AKCIJU SABIEDRIBA KALCEKS	LETONIA	N01AH01	PS
	FENTANYL ACTAVIS 100 micrograme/h	100 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	TEVA B.V.	OLANDA	N02AB03	PS
	FENTANYL ACTAVIS 25 micrograme/h	25 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	TEVA B.V.	OLANDA	N02AB03	PS
	FENTANYL ACTAVIS 50 micrograme/h	50 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	TEVA B.V.	OLANDA	N02AB03	PS
	FENTANYL LAVIPHARM 100 micrograme/h	100 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	LAVIPHARM – S.A.	GRECIA	N02AB03	PS
	FENTANYL LAVIPHARM 12 micrograme/h	12 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	LAVIPHARM – S.A.	GRECIA	N02AB03	PS
	FENTANYL LAVIPHARM 25 micrograme/h	25 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	LAVIPHARM – S.A.	GRECIA	N02AB03	PS

FENTANYL LAVIPHARM 50 micrograme/h	50 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	LAVIPHARM – S.A.	GRECIA	N02AB03	PS
FENTANYL LAVIPHARM 75 micrograme/h	75 micrograme/h	PLASTURE TRANSDERMIC	LAVIPHARM – S.A.	GRECIA	N02AB03	PS
FENTANYL TORREX 0,05 mg/ml	0,05 mg/ml	SOL. INJ.	CHIESI PHARMACEUTICALS GMBH	AUSTRIA	N01AH01	PS
FENTANYL TTS SANDOZ 100 micrograme /h	100 micrograme /h	PLASTURE TRANSDERMIC	SANDOZ PHARMACEUTICALS – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
FENTANYL TTS SANDOZ 25 micrograme /h	25 micrograme /h	PLASTURE TRANSDERMIC	SANDOZ PHARMACEUTICALS – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
FENTANYL TTS SANDOZ 50 micrograme /h	50 micrograme /h	PLASTURE TRANSDERMIC	SANDOZ PHARMACEUTICALS – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
FENTANYL TTS SANDOZ 75 micrograme /h	75 micrograme /h	PLASTURE TRANSDERMIC	SANDOZ PHARMACEUTICALS – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
LUNALDIN 100 micrograme	100 micrograme	COMPR. SUBLING.	GEDEON RICHTER PLC.	UNGARIA	N02AB03	PS
LUNALDIN 200 micrograme	200 micrograme	COMPR. SUBLING.	GEDEON RICHTER PLC.	UNGARIA	N02AB03	PS
LUNALDIN 300 micrograme	300 micrograme	COMPR. SUBLING.	GEDEON RICHTER PLC.	UNGARIA	N02AB03	PS
LUNALDIN 400 micrograme	400 micrograme	COMPR. SUBLING.	GEDEON RICHTER PLC.	UNGARIA	N02AB03	PS
LUNALDIN 600 micrograme	600 micrograme	COMPR. SUBLING.	GEDEON RICHTER PLC.	UNGARIA	N02AB03	PS
LUNALDIN 800 micrograme	800 micrograme	COMPR. SUBLING.	GEDEON RICHTER PLC.	UNGARIA	N02AB03	PS
PECFENT 100 micrograme	100 micrograme/pulveizare	SPRAY NAZAL, SOL.	KYOWA KIRIN HOLDINGS B.V.	OLANDA	N02AB03	PS/PR
PECFENT 400 micrograme	400 micrograme/pulveizare	SPRAY NAZAL, SOL.	KYOWA KIRIN HOLDINGS B.V.	OLANDA	N02AB03	PS/PR
TABFYL 100 micrograme	100 micrograme	COMPR. SUBLING.	SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS

	TABFYL 200 micrograme	200 micrograme	COMPR. SUBLING.		SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
	TABFYL 300 micrograme	300 micrograme	COMPR. SUBLING.		SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
	TABFYL 600 micrograme	600 micrograme	COMPR. SUBLING.		SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
	TABFYL 800 micrograme	800 micrograme	COMPR. SUBLING.		SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AB03	PS
KETAMINUM	CALYPSOL 50 mg/ml	50 mg/ml	SOL. INJ.		GEDEON RICHTER ROMANIA – S.A.	ROMÂNIA	N01AX03	PS
	KETAMINA PANPHARMA 50 mg/ml	50 mg/ml	SOL. INJ.		PANPHARMA	FRANȚA	N01AX03	PS
LISDEXAMFETAMINUM	LISDEXAMFETAMINA STADA 20 mg	20 mg	CAPS.		STADA M&D – S.R.L.	ROMÂNIA	N06BA12	PS
	LISDEXAMFETAMINA STADA 30 mg	30 mg	CAPS.		STADA M&D – S.R.L.	ROMÂNIA	N06BA12	PS
	LISDEXAMFETAMINA STADA 40 mg	40 mg	CAPS.		STADA M&D – S.R.L.	ROMÂNIA	N06BA12	PS
	LISDEXAMFETAMINA STADA 50 mg	50 mg	CAPS.		STADA M&D – S.R.L.	ROMÂNIA	N06BA12	PS
	LISDEXAMFETAMINA STADA 60 mg	60 mg	CAPS.		STADA M&D – S.R.L.	ROMÂNIA	N06BA12	PS
	LISDEXAMFETAMINA STADA 70 mg	70 mg	CAPS.		STADA M&D – S.R.L.	ROMÂNIA	N06BA12	PS
LEVOMETHADONUM	LEFISYO 5 mg/ml	5 mg/ml	SOL. ORALĂ		ALKALOID-INT D.O.O.	SLOVENIA	N07BC05	PS
METHADONUM	METADON BIOEEL 20 mg	20 mg	COMPR.		BIOEEL MANUFACTURING – S.R.L.	ROMÂNIA	N07BC02	PS
	METADON BIOEEL 20 mg	20 mg	COMPR.		BIOEEL MANUFACTURING – S.R.L.	ROMÂNIA	N07BC02	PS
	METADON BIOEEL 5 mg	5 mg	COMPR.		BIOEEL MANUFACTURING – S.R.L.	ROMÂNIA	N07BC02	PS

	METADONA BIOEEL 10 mg	10 mg	COMPR.	BIOEEL MANUFACTURING – S.R.L.	ROMÂNIA	N07BC02	PS
	METADONA BIOEEL 40 mg	40 mg	COMPR.	BIOEEL MANUFACTURING – S.R.L.	ROMÂNIA	N07BC02	PS
	METHASAN 10 mg/ml	10 mg/ml	CONC. PT. SOL. ORALĂ	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N07BC02	PS
	MISYO 10 mg/ml	10 mg/ml	CONC. PT. SOL. ORALĂ	INN-FARM D.O.O.	SLOVENIA	N07BC02	PS
	SINTALGON 2,5 mg	2,5 mg	COMPR.	ZENTIVA – S.A.	ROMÂNIA	N07BC02	PS
	CONCERTA 18 mg	18 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	JANSEN PHARMACEUTICA N.V.	BELGIA	N06BA04	PS
METHYLEN- DATUM	CONCERTA 36 mg	36 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	JANSEN PHARMACEUTICA N.V.	BELGIA	N06BA04	PS
	CONCERTA 54 mg	54 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	JANSEN PHARMACEUTICA N.V.	BELGIA	N06BA04	PS
	MORFINA ZENTIVA 20 mg/ml	20 mg/ml	SOL. INJ.	ZENTIVA – S.A.	ROMÂNIA	N02AA01	PS
MORPHYNUM	SEVREDOL 10 mg	10 mg	COMPR. FILM.	MUNDIPharma GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA01	PS
	SEVREDOL 20 mg	20 mg	COMPR. FILM.	MUNDIPharma GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA01	PS
	VENDAL RETARD 100 mg	100 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA01	PS
	VENDAL RETARD 30 mg	30 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA01	PS
	VENDAL RETARD 60 mg	60 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA01	PS
	DROPIZOL 10 mg/ml	10 mg/ml	PIC. ORALE. SOL.	PHARMANOVIA A/S	DANEMARCA	A07DA02	PS
OXYCODONUM	OXICODONA SANDOZ 40 mg	40 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AA05	PS
	OXICODONA SANDOZ 60 mg	60 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AA05	PS
	OXICODONA SANDOZ 80 mg	80 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	SANDOZ – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AA05	PS
	OXIDOLOR 20 mg	20 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA05	PS
	OXIDOLOR 40 mg	40 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA05	PS

	OXIDOLOR 80 mg	80 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N02AA05	PS
PETHIDINUM	MIALGIN 100 mg/2 ml	50 mg/ml	SOL. INJ.	ZENTIVA – S.A.	ROMÂNIA	N02AB02	PS
REMIFENTANILUM	REMIFENTANIL KABI 1 mg	1 mg	PULB. PT. CONC. PT. SOL. INJ./PERF.	FRESENIUS KABI ROMANIA – S.R.L.	ROMÂNIA	N01AH06	PS
SUFENTANILUM	SOFENTIL 5 micrograme/ml	5 micrograme/ml	SOL. INJ./PERF.	MEDOCHIEME LTD.	CIPRU	N01AH03	PS
CITRATUM	SOFENTIL 50 micrograme/ml	50 micrograme/ml	SOL. INJ./PERF.	MEDOCHIEME LTD.	CIPRU	N01AH03	PS
	DOLTEN 100 mg	100 mg	COMPR. FILM.	MEDOCHIEME LTD.	CIPRU	N02AX06	PS
TAPENTADOLUM	DOLTEN 50 mg	50 mg	COMPR. FILM.	MEDOCHIEME LTD.	CIPRU	N02AX06	PS
	DOLTEN 75 mg	75 mg	COMPR. FILM.	MEDOCHIEME LTD.	CIPRU	N02AX06	PS

2. Preparate/Denumiri comerciale a căror denumire comună internațională se regăsește în tabelul III din anexa Legii nr. 339/2005

Denumirea comună internațională	Denumirea comercială	Concentrația	Forma farmaceutică	Firma deținătoare	Țara deținătoare	Codul ATC	Tip prescripție
ALPRAZOLAMUM	ALPRAZOLAM ATB 0,25 mg	0,25 mg	COMPR.	ANTIBIOTICE – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	ALPRAZOLAM ATB 0,5 mg	0,5 mg	COMPR.	ANTIBIOTICE – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	ALPRAZOLAM ATB 1 mg	1 mg	COMPR.	ANTIBIOTICE – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	ALPRAZOLAM LPH 0,25 mg	0,25 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	ALPRAZOLAM LPH 0,5 mg	0,5 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	ALPRAZOLAM LPH 1 mg	1 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	FRONTIN 0,25 mg	0,25 mg	COMPR.	EGIS PHARMACEUTICALS PLC	UNGARIA	N05BA12	PS
	FRONTIN 0,5 mg	0,5 mg	COMPR.	EGIS PHARMACEUTICALS PLC	UNGARIA	N05BA12	PS
	FRONTIN 1 mg	1 mg	COMPR.	EGIS PHARMACEUTICALS PLC	UNGARIA	N05BA12	PS
	PRAZOLEX 0,25 mg	0,25 mg	COMPR.	GEDEON RICHTER ROMANIA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	PRAZOLEX 0,5 mg	0,5 mg	COMPR.	GEDEON RICHTER ROMANIA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS

	PRAZOLEX 1 mg	1 mg	COMPR.	GEDEON RICHTER ROMANIA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA12	PS
	XANAX 0,25 mg	0,25 mg	COMPR.	UPJOHN EESV	OLANDA	N05BA12	PS
	XANAX 0,5 mg	0,5 mg	COMPR.	UPJOHN EESV	OLANDA	N05BA12	PS
	XANAX 1 mg	1 mg	COMPR.	UPJOHN EESV	OLANDA	N05BA12	PS
	XANAX 2 mg	2 mg	COMPR.	UPJOHN EESV	OLANDA	N05BA12	PS
	BROMAZEPAM ARENA 3 mg	3 mg	COMPR.	ARENA GROUP – S.A.	ROMÂNIA	N05BA08	PS
	BROMAZEPAM LPH 1,5 mg	1,5 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA08	PS
	BROMAZEPAM LPH 3 mg	3 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA08	PS
	BROMAZEPAM SLAVIA 3 mg	3 mg	COMPR.	SLAVIA PHARM – S.R.L.	ROMÂNIA	N05BA08	PS
	SIXMO 74,2 mg	74,2 mg	IMPLANT	L. MOLteni & C. DEIF.LLI ALITTI SOC.ES.S.P.A	ITALIA	N07BC01	PS/PR
	SUBOXONE 2 mg/0,5 mg	2 mg/0,5 mg	COMPR. SUBLING.	INDIVIOR EUROPE LIMITED	IRLANDA	N07BC51	PS/PR
	SUBOXONE 8 mg/2 mg	8 mg/2 mg	COMPR. SUBLING.	INDIVIOR EUROPE LIMITED	IRLANDA	N07BC51	PS/PR
	ZUBSOLV 1,4 mg/0,36 mg	1,4 mg/0,36 mg	COMPR. SUBLING.	ACCORD HEALTHCARE S.L.U.	SPANIA	N07BC51	PS/PR
	ZUBSOLV 5,7 mg/1,4 mg	5,7 mg/1,4 mg	COMPR. SUBLING.	ACCORD HEALTHCARE S.L.U.	SPANIA	N07BC51	PS/PR
	FRISIUM 10 mg	10 mg	COMPR.	BIOEEL – S.R.L.	ROMÂNIA	N05BA09	PS
	RIVOTRIL 0,5 mg	0,5 mg	COMPR.	CHEPLAPHARM ARZNEIMITTEL GmbH	GERMANIA	N03AE01	PS
	RIVOTRIL 2 mg	2 mg	COMPR.	CHEPLAPHARM ARZNEIMITTEL GMBH	GERMANIA	N03AE01	PS
	CODEINA FOSFAT LPH 15 mg	15 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	R05DA04	PS
	CODEINA FOSFAT MCC 15 mg	15 mg	COMPR.	MAGISTRA C&C – S.R.L.	ROMÂNIA	R05DA04	PS
	CODEINA SLAVIA 15 mg	15 mg	COMPR.	SLAVIA PHARM – S.R.L.	ROMÂNIA	R05DA04	PS
	FOSFAT DE CODEINA BIOEEL 15 mg	15 mg	COMPR.	BIOEEL MANUFACTURING – S.R.L.	ROMÂNIA	R05DA04	PS
	FOSFAT DE CODEINA SINTOFARM 15 mg	15 mg	COMPR.	SINTOFARM – S.A.	ROMÂNIA	R05DA04	PS

COMBINAȚII (IBUPROFENUM + CODEINUM)	BRUFEN PLUS 400 mg/30 mg	400 mg/30 mg	COMPR. FILM.	VIATRIS HEALTHCARE LIMITED	IRLANDA	N02AJ08	PS
(PARACETAMOLUM + CODEINUM)	PARADOREN 500 mg/30 mg	500 mg/30 mg	COMPR.	ARENA GROUP – S.A.	ROMÂNIA	N02AA59	PS
	PARADOREN 500 mg/60 mg	500 mg/60 mg	COMPR.	ARENA GROUP – S.A.	ROMÂNIA	N02AA59	PS
	ULTRACOD 500 mg/30 mg	500 mg/30 mg	COMPR.	ZENTIVA K.S.	REPUBLICA CEHĂ	N02AA59	PS
	EXTRAVERAL 80 mg/20 mg	80 mg/20 mg	COMPR.	ZENTIVA – S.A.	ROMÂNIA	N05CB02	PS
COMBINAȚII (VALERIANAE EXTRACTUM SICCUM + PHENOBARBITALUM)	DHC CONTINUS 120 mg	120 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	MUNDIPHARMA GES.M.B.H	AUSTRIA	N02AA08	PS
DIHYDROCODEINUM	DHC CONTINUS 60 mg	60 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT M.B.H	AUSTRIA	N02AA08	PS
	DHC CONTINUS 90 mg	90 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT M.B.H	AUSTRIA	N02AA08	PS
	DIAZEPAM DESITIN 10 mg/2,5 ml	10 mg/2,5 ml	SOL. RECTALĂ	DESTIN ARZNEIMITTEL GMBH	GERMANIA	N05BA01	PS
DIAZEPAMUM	DIAZEPAM DESITIN 5 mg/2,5 ml	5 mg/2,5 ml	SOL. RECTALĂ	DESTIN ARZNEIMITTEL GMBH	GERMANIA	N05BA01	PS
	DIAZEPAM LAROPHARM 10 mg	10 mg	COMPR.	LAROPHARM – S.R.L.	ROMÂNIA	N05BA01	PS
	DIAZEPAM TERAPIA 10 mg	10 mg	COMPR.	TERAPIA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA01	PS
	DIAZEPAM TERAPIA 5 mg/ml	5 mg/ml	SOL. INJ.	TERAPIA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA01	PS
	DIAZEPAM-RICHTER 10 mg	10 mg	COMPR.	GEDEON RICHTER ROMANIA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA01	PS
	FENOBARBITAL ARENA 100 mg	100 mg	COMPR.	ARENA GROUP – S.A.	ROMÂNIA	N03AA02	PS
PHENOBARBITALUM	FENOBARBITAL ZENTIVA 100 mg	100 mg	COMPR.	ZENTIVA – S.A.	ROMÂNIA	N03AA02	PS
	FENOBARBITAL ZENTIVA 100 mg/ml	100 mg/ml	SOL. INJ.	ZENTIVA – S.A.	ROMÂNIA	N03AA02	PS
	LUMINAL 219 mg/ml	219 mg/ml	SOL. INJ.	PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N03AA02	PS
LOFLAZEPAT DE ETIL	VICTAN 2 mg	2 mg	COMPR. FILM.	SINTOFARM – S.A.	ROMÂNIA	N05BA18	PS

LORAZEPAMUM	ANXIAR 1 mg	1 mg	COMPR.	GEDEON RICHTER ROMANIA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA06	PS
	TEMELOR 4 mg	4 mg/ml	SOL. INJ.	MEDOCHEMIE LTD.	CIPRU	N05BA06	PS
	MEDAZEPAM ARENA 10 mg	10 mg	COMPR.	ARENA GROUP – S.A.	ROMÂNIA	N05BA03	PS
	MEDAZEPAM LAROPHARM 10 mg	10 mg	COMPR.	LAROPHARM – S.R.L.	ROMÂNIA	N05BA03	PS
MEDAZEPAMUM	MEDAZEPAM LPH 10 mg	10 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05BA03	PS
	BUCCOLAM 10 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	LABORATORIOS LESVI, S.L.	SPANIA	N05CD08	PS/PR
	BUCCOLAM 2,5 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	LABORATORIOS LESVI, S.L.	SPANIA	N05CD08	PS/PR
	BUCCOLAM 5 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	LABORATORIOS LESVI, S.L.	SPANIA	N05CD08	PS/PR
	BUCCOLAM 7,5 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	LABORATORIOS LESVI, S.L.	SPANIA	N05CD08	PS/PR
	MIDAZOLAM DESITIN 10 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	DESITIN ARZNEIMITTEL GMBH	GERMANIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM DESITIN 2,5 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	DESITIN ARZNEIMITTEL GMBH	GERMANIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM DESITIN 5 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	DESITIN ARZNEIMITTEL GMBH	GERMANIA	N05CD08	PS
MIDAZOLAMUM	MIDAZOLAM DESITIN 7,5 mg	5 mg/ml	SOL. BUCOFARINGIANĂ	DESITIN ARZNEIMITTEL GMBH	GERMANIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM HAMELN 1 mg/ml	1 mg/ml	SOL. INJ./PERF.	HAMELN PHARMA GMBH	GERMANIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM HAMELN 2 mg/ml	2 mg/ml	SOL. INJ./PERF.	HAMELN PHARMA GMBH	GERMANIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM HAMELN 5 mg/ml	5 mg/ml	SOL. INJ./PERF.	HAMELN PHARMA GMBH	GERMANIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM HYPERICUM 5 mg/ml	5 mg/ml	SOL. INJ./PERF.	HYPERICUM – S.R.L.	ROMÂNIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM KALCEKS 1 mg/ml	1 mg/ml	SOL. INJ./PERF.	PHARMINET PLUS – S.R.L.	ROMÂNIA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM SUN 1 mg/ml	1 mg/ml	SOL. INJ./PERF. ÎN SERINGĂ PREUMPLUTĂ	SUN PHARMACEUTICAL INDUSTRIES EUROPE B.V.	OLANDA	N05CD08	PS
	MIDAZOLAM SUN 2 mg/ml	2 mg/ml	SOL. INJ./PERF. ÎN SERINGĂ PREUMPLUTĂ	SUN PHARMACEUTICAL INDUSTRIES EUROPE B.V.	OLANDA	N05CD08	PS
	NITRAZEPAM – RICHTER 5 mg	5 mg	COMPR.	GEDEON RICHTER ROMANIA – S.A.	ROMÂNIA	N05CD02	PS
	NITRAZEPAM LPH 2,5 mg	2,5 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05CD02	PS
NITRAZEPAMUM	NITRAZEPAM LPH 5 mg	5 mg	COMPR.	LABORMED PHARMA – S.A.	ROMÂNIA	N05CD02	PS

ZOLPIDEMUM	EDLUAR 10 mg	10 mg	COMPR. SUBLING.	VIATRIS HEALTHCARE LIMITED	IRLANDA	N05CF02	PS
	EDLUAR 5 mg	5 mg	COMPR. SUBLING.	VIATRIS HEALTHCARE LIMITED	IRLANDA	N05CF02	PS
	STILNOX 10 mg	10 mg	COMPR. FILM.	SANOFI ROMANIA – S.R.L.	ROMÂNIA	N05CF02	PS
	ZADOBRA 10 mg	10 mg	COMPR. FILM.	ALKALOID-INT D.O.O.	SLOVENIA	N05CF02	PS
	ZADOBRA 5 mg	5 mg	COMPR. FILM.	ALKALOID-INT D.O.O.	SLOVENIA	N05CF02	PS
	ZOLPIDEM ATB 10 mg	10 mg	COMPR. FILM.	ANTIBIOTICE – S.A.	ROMÂNIA	N05CF02	PS
	ZOLSANA 10 mg	10 mg	COMPR. FILM.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N05CF02	PS
	CLORHIDRAT DE TRAMADOL BIOEEL 50 mg	50 mg	COMPR.	BIOEEL MANUFACTURING – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AX02	PS
	MABRON 100 mg/2 ml	100 mg/2 ml	SOL. INJ.	MEDOCHÉMIE LTD.	CIPRU	N02AX02	PS/PR
	MABRON 50 mg	50 mg	CAPS.	MEDOCHÉMIE LTD.	CIPRU	N02AX02	PS
TRAMADOLUM	MABRON RETARD 100 mg	100 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	MEDOCHÉMIE LTD.	CIPRU	N02AX02	PS
	MABRON RETARD 150 mg	150 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	MEDOCHÉMIE LTD.	CIPRU	N02AX02	PS
	MABRON RETARD 200 mg	200 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	MEDOCHÉMIE LTD.	CIPRU	N02AX02	PS
	TRAMACALM 50 mg	50 mg	CAPS.	A.C. HELCOR PHARMA – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL 100 mg/2 ml	100 mg/2 ml	SOL. INJ.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL 50 mg/1 ml	50 mg/1 ml	SOL. INJ.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL 50 mg	50 mg	CAPS.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL ARENA 50 mg	50 mg	CAPS.	ARENA GROUP – S.A.	ROMÂNIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL KALCEKS 50 mg/ml	50 mg/ml	SOL. INJ./PERF.	AS KALCEKS	LETONIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL RETARD 100 mg	100 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL RETARD 150 mg	150 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AX02	PS
	TRAMADOL RETARD 200 mg	200 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AX02	PS
	TRAMAG 50 mg	50 mg	COMPR.	MAGISTRA C&C – S.R.L.	ROMÂNIA	N02AX02	PS
	TRAMAL RETARD 100 mg	100 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	STADA ARZNEIMITTEL AG	GERMANIA	N02AX02	PS
	TRAMAL RETARD 150 mg	150 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	STADA ARZNEIMITTEL AG	GERMANIA	N02AX02	PS
	TRAMAL RETARD 200 mg	200 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	STADA ARZNEIMITTEL AG	GERMANIA	N02AX02	PS

COMBINAȚII (TRAMADOLUM + DEXKETOPROFENUM)	SKUDEXA 75 mg/25 mg	75 mg/25 mg	COMPR. FILM.	MENARINI INTERNATIONAL OPERATION LUXEMBOURG - S.A.	LUXEMBURG	N02AJ14	PS
	SKUDEXA 75 mg/25 mg	75 mg/25 mg	GRANULE PT. SOL. ORALĂ ÎN PLIC	MENARINI INTERNATIONAL OPERATION LUXEMBOURG - S.A.	LUXEMBURG	N02AJ14	PS
COMBINAȚII (TRAMADOLUM + PARACETAMOLUM)	DORETA 37,5 mg/325 mg	37,5 mg/325 mg	COMPR. FILM.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AJ13	PS
	DORETA 75 mg/650 mg	75 mg/650 mg	COMPR. FILM.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AJ13	PS
	DORETA EP 75 mg/650 mg	75 mg/650 mg	COMPR. CU ELIB. PREL.	KRKA, D.D., NOVO MESTO	SLOVENIA	N02AJ13	PS
	TRAMADOL/PARACETAMOL GEMAX PHARMA 37,5 mg/325 mg	37,5 mg/325 mg	COMPR. FILM.	GEMAX PHARMA S.R.O.	REPUBLICA CEHĂ	N02AJ13	PS
	ZALDIAR 37,5 mg/325 mg	37,5 mg/325 mg	COMPR. FILM.	STADA ARZNEIMITTEL AG	GERMANIA	N02AJ13	PS
CINOLAZEPAMUM	GERODORM 40 mg	40 mg	COMPR.	LANNACHER HEILMITTEL GES.M.B.H.	AUSTRIA	N05CD13	PS
ZOPICLONUM	IMOVANE 7,5 mg	7,5 mg	COMPR. FILM.	SANOFI ROMANIA – S.R.L.	ROMÂNIA	N05CF01	PS
	SONLAX 7,5 mg	7,5 mg	COMPR. FILM.	AS GRINDEKS	LETONIA	N05CF01	PS

V. JURISPRUDENȚĂ ÎCCJ

• ABSTRACT

RIL

Regarding the activity of the High Court of Cassation and Justice (Judge Panel on the appeal in the interest of the law), three decisions of acceptance were issued regarding: Law no. 85/2014 on insolvency prevention and insolvency proceedings; Labor Code, G.D. no. 250/1992, G. O. no. 6/2007, approved with amendments by Law no. 232/2007, G.O. no. 10/2008, approved with amendments by Law no. 177/2008; Criminal Code, Criminal Procedure Code.

HP

In relation to the activity of the High Court of Cassation and Justice (the Panel regarding the settlement of certain legal matters), six decisions were published regarding: Law no. 50/1991 on the authorization of the execution of construction works, Framework Law no. 153/2017 on the salaries of staff paid from public funds, Code of Civil Procedure; Law on pre-university education no. 198/2023, National Education Law no. 1/2011, Methodological Norms (...) approved by OME no. 4.050/2021; Criminal Code, Tax Code and Fiscal Procedure Code.

RIL

**DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 14/2024
(M. OF. NR. 1040/16.10.2024): ART. 57 ALIN. (2) ȘI (3)
DIN LEGEA NR. 85/2014 PRIVIND PROCEDURILE
DE PREVENIRE A INSOLVENȚEI ȘI DE INSOLVENȚĂ**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 14/2024 (M. Of. nr. 1040 din 16 octombrie 2024)	Complet RIL	Art. 57 alin. (3), coroborat cu art. 57 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență	<i>Prerogativa creditorului majoritar de desemnare a administratorului judiciar ori a lichidatorului judiciar poate fi exercitată cel mai târziu la data primei ședințe a adunării creditorilor, având ca ordine de zi confirmarea/desemnarea administratorului/lichidatorului judiciar.</i>

În M. Of. nr. 1040 din data de 16 octombrie 2024, s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 14/2024** pentru admiterea recursului în interesul legii privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 57 alin. (3), coroborate cu dispozițiile art. 57 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență.

Obiectul recursului în interesul legii

Art. 57 alin. (3), coroborat cu art. 57 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență

„Art. 57

(2) În cadrul primei ședințe a adunării creditorilor, creditorii care dețin mai mult de 50% din valoarea totală a creanțelor cu drept de vot pot decide desemnarea unui administrator judiciar, stabilindu-i și onorariul. În cazul în care onorariul se va achita din fondul constituit potrivit prevederilor art. 39 alin. (4), acesta va fi stabilit pe baza criteriilor prevăzute în

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 86/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Creditorii pot decide să confirme administratorul judiciar sau lichidatorul judiciar desemnat provizoriu, stabilindu-i onorariul. În această din urmă situație nu va mai fi necesară confirmarea judecătorului-sindic. Prima ședință a adunării creditorilor va avea în mod obligatoriu pe ordinea de zi atât confirmarea/desemnarea administratorului judiciar/lichidatorului judiciar, cât și stabilirea onorariului acestuia.

(3) Creditorul care deține mai mult de 50% din valoarea totală a creanțelor poate să decidă, fără consultarea adunării creditorilor, desemnarea unui administrator judiciar ori lichidator judiciar în locul administratorului judiciar sau lichidatorului judiciar provizoriu ori să confirme administratorul judiciar provizoriu/lichidatorul judiciar provizoriu și să îi stabilească onorariul”.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 14/2024

Prin Decizia nr. 14/2024, ÎCCJ (Complet RIL) *a admis* recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța și, în consecință, a stabilit că: **„În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 57 alin. (3), coroborate cu dispozițiile art. 57 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, prerogativa creditorului majoritar de desemnare a administratorului judiciar ori a lichidatorului judiciar poate fi exercitată cel mai târziu la data primei ședințe a adunării creditorilor, având ca ordine de zi confirmarea/desemnarea administratorului/lichidatorului judiciar”.**

**DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 13/2024
(M. OF. NR. 1052/21.10.2024): NEINCLUDEREA INDEMNIZAȚIEI
DE HRANĂ ÎN BAZA DE CALCUL AL INDEMNIZAȚIEI
DE CONCEDIU DE ODIHNĂ**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 13/2024 (M. Of. nr. 1052 din 21 octombrie 2024)	Complet RIL	Art. 150 din Codul muncii, Art. 7 din H.G. nr. 250/1992 Art. 22 din O.G. nr. 6/2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 232/2007 Art. 23 din O.G. nr. 10/2008, aprobată cu modificări prin Legea nr. 177/2008	<i>Indemnizația de hrană reglementată de art. 18 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, nu intră în baza de calcul al indemnizației de concediu de odihnă cuvenite personalului contractual plătit din fonduri publice și funcționarilor publici.</i>

În M. Of. nr. 1052 din data de 21 octombrie 2024, s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 13/2024 pentru admiterea recursului în interesul legii privind neinclusiunea indemnizației de hrană reglementată de art. 18 din Legea-cadru nr. 153/2017 în baza de calcul al indemnizației de concediu de odihnă cuvenite personalului contractual plătit din fonduri publice și funcționarilor publici.**

Obiectul recursului în interesul legii

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 150 din Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Codul muncii), art. 7 din Hotărârea Guvernului nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare, republicată, cu modificările ulterioare (Hotărârea

Guvernului nr. 250/1992), art. 22 din Ordonanța Guvernului nr. 6/2007 privind unele măsuri de reglementare a drepturilor salariale și a altor drepturi ale funcționarilor publici până la intrarea în vigoare a legii privind sistemul unitar de salarizare și alte drepturi ale funcționarilor publici, precum și creșterile salariale care se acordă funcționarilor publici în anul 2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 232/2007, cu modificările ulterioare (Ordonanța Guvernului nr. 6/2007), art. 23 din Ordonanța Guvernului nr. 10/2008 privind nivelul salariilor de bază și al altor drepturi ale personalului bugetar salarizat potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2000 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază pentru personalul contractual din sectorul bugetar și personalului salarizat potrivit anexelor nr. II și III la Legea nr. 154/1998 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază în sectorul bugetar și a indemnizațiilor pentru persoane care ocupă funcții de demnitate publică, precum și unele măsuri de reglementare a drepturilor salariale și a altor drepturi ale personalului contractual salarizat prin legi speciale, aprobată cu modificări prin Legea nr. 177/2008, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța Guvernului nr. 10/2008), indemnizația de hrană reglementată de art. 18 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare (Legea-cadru nr. 153/2017), intră în baza de calcul al indemnizației de concediu de odihnă cuvenite personalului contractual plătit din fonduri publice și funcționarilor publici?

Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare

„Art. 150

(1) Pentru perioada concediului de odihnă salariatul beneficiază de o indemnizație de concediu, care nu poate fi mai mică decât salariul de bază, indemnizațiile și sporurile cu caracter permanent cuvenite pentru perioada respectivă, prevăzute în contractul individual de muncă.

(2) Indemnizația de concediu de odihnă reprezintă media zilnică a drepturilor salariale prevăzute la alin. (1) din ultimele 3 luni anterioare celei în care este efectuat concediul, multiplicată cu numărul de zile de concediu.

(3) Indemnizația de concediu de odihnă se plătește de către angajator cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de plecarea în concediu”.

H.G. nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare, republicată, cu modificările ulterioare

„Art. 7

(1) Pe durata concediului de odihnă, salariații au dreptul la o indemnizație calculată în raport cu numărul de zile de concediu înmulțite cu media zilnică a salariului de bază, sporului de vechime și, după caz, indemnizației pentru funcția de conducere, luate împreună, corespunzătoare fiecărei luni calendaristice în care se efectuează zilele de concediu de odihnă.

(2) Media zilnică a veniturilor prevăzute la alin. (1) se stabilește în raport cu numărul zilelor lucrătoare din fiecare lună în care se efectuează zilele de concediu.

(3) Pentru salariații încadrați cu fracțiuni de normă, indemnizația de concediu de odihnă se calculează avându-se în vedere veniturile prevăzute la alin. (1), cuvenite pentru fracțiunea sau fracțiunile de normă care se iau în calcul.

(4) Prevederile alin. (1)-(3) se aplică și în cazul efectuării concediului restant din anul 1991.

(5) Indemnizația de concediu de odihnă se plătește cu cel puțin 5 zile înaintea plecării în concediu”.

O.G. nr. 6/2007 privind unele măsuri de reglementare a drepturilor salariale și a altor drepturi ale funcționarilor publici până la intrarea în vigoare a legii privind sistemul unitar de salarizare și alte drepturi ale funcționarilor publici, precum și creșterile salariale care se acordă funcționarilor publici în anul 2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 232/2007, cu modificările ulterioare

„Art. 22

(1) Funcționarii publici au dreptul anual la un concediu de odihnă plătit, în raport cu vechimea lor în muncă, după cum urmează:

Vechimea în muncă	Durata concediului de odihnă
până la 10 ani	21 de zile lucrătoare
peste 10 ani	25 de zile lucrătoare

(2) Concediul de odihnă se efectuează în fiecare an calendaristic, integral sau fracționat. În cazul în care programarea concediului se face fracționat, conducătorul autorității sau instituției publice este obligat să stabilească programarea astfel încât una dintre fracțiuni să fie de cel puțin 15 zile lucrătoare, neîntreruptă. La solicitarea motivată a funcționarului public, se pot acorda fracțiuni neîntrerupte mai mici de 15 zile lucrătoare.

(3) «abrogat»

(4) Compensarea în bani a concediului de odihnă neefectuat este permisă în cazul încetării raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici.

(5) Funcționarii publici beneficiază, pe perioada efectuării concediului anual de odihnă la care sunt îndreptățiți conform legii, de o indemnizație pentru concediul de odihnă. La determinarea indemnizației de concediu de odihnă se vor lua în calcul, pe lângă salariul de bază, și sporurile de care beneficiază, potrivit legii.

(6) La cererea funcționarului public, indemnizația de concediu de odihnă se plătește de către autoritatea sau instituția publică cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de plecarea în concediu.

(7) Celelalte prevederi ale Hotărârii Guvernului nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare, republicată, cu modificările ulterioare, rămân în vigoare”.

O.G. nr. 10/2008 privind nivelul salariilor de bază și al altor drepturi ale personalului bugetar salarizat potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2000 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază pentru personalul contractual din sectorul bugetar și personalului salarizat potrivit anexelor nr. II și III la Legea nr. 154/1998 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază în

sectorul bugetar și a indemnizațiilor pentru persoane care ocupă funcții de demnitate publică, precum și unele măsuri de reglementare a drepturilor salariale și a altor drepturi ale personalului contractual salarizat prin legi speciale, aprobată cu modificări prin Legea nr. 177/2008, cu modificările și completările ulterioare

„Art. 23

(1) Personalul contractual din sectorul bugetar are dreptul în fiecare an calendaristic la un concediu de odihnă și la alte concedii, în condițiile legii.

(2) Durata minimă a concediului de odihnă este de 21 de zile lucrătoare pe an.

(3) La determinarea indemnizației de concediu de odihnă se vor lua în calcul, pe lângă salariul de bază, și sporurile de care beneficiază, potrivit legii.

(4) «abrogat»

(5) Compensarea în bani a concediului de odihnă neefectuat este permisă numai în cazul încetării raporturilor juridice de muncă.

(6) Celelalte prevederi din Hotărârea Guvernului nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare, republicată, cu modificările ulterioare, rămân în vigoare.

(7) Indemnizația de concediu de odihnă se plătește de către angajator cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de plecarea în concediu”.

Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare

„Indemnizația de hrană

Art. 18

(1) Începând cu 1 octombrie 2023, ordonatorii de credite acordă obligatoriu, lunar, pentru personalul încadrat ale cărui salarii lunare nete sunt de până la 8.000 lei inclusiv, indemnizații de hrană la nivelul anual a două salarii minime pe economie în vigoare la data de 1 ianuarie 2019, actualizat anual cu indicele prețului de consum comunicat anual de Institutul Național de Statistică, începând cu 2025, cu excepția personalului Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Justiției, Administrației Naționale a Penitenciarelor, Serviciului Român de Informații, Serviciului de Informații Externe, Serviciului de Protecție și Pază, Serviciului de Telecomunicații Speciale, Administrației Naționale a Rezervelor de Stat și Probleme Speciale, precum și a personalului poliției locale care, potrivit legii, beneficiază de drepturi de hrană în temeiul Ordonanței Guvernului nr. 26/1994 privind drepturile de hrană, în timp de pace, ale personalului din sectorul de apărare națională, ordine publică și siguranță națională, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(11) Prevederile alin. (1) sunt aplicabile și personalului Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară și instituțiilor sale subordonate, care beneficiază în continuare de drepturi de hrană, în conformitate cu dispozițiile art. 36 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, aprobată cu completări prin Legea nr. 80/2018, cu modificările și completările ulterioare.

(12) Pentru personalul din sistemul de învățământ acordarea indemnizației de hrană prevăzute la alin. (1) se stabilește prin raportare la salariul net cuvenit funcției de bază.

(2) Indemnizațiile de hrană prevăzute la alin. (1) se acordă proporțional cu timpul efectiv lucrat în luna anterioară, cu încadrarea în prevederile art. 25 alin. (1).

(3) Personalul care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, beneficiază de drepturi de hrană potrivit Ordonanței Guvernului nr. 26/1994, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și nu este angajat/încadrat în instituțiile și autoritățile publice prevăzute la art. 1 din Ordonanța Guvernului nr. 26/1994, republicată, cu modificările și completările ulterioare, respectiv în cadrul poliției locale, beneficiază exclusiv de indemnizația de hrană prevăzută la alin. (1).

(4) Indemnizația de hrană nu se acordă persoanelor care ocupă funcții de demnitate publică, alese și numite.

(5) Pentru personalul din sistemul sanitar care a beneficiat în anul 2017 de tichete de masă, indemnizația de hrană se acordă începând cu 1 ianuarie 2018, în cuantumul lunar stabilit la alin. (1).

(6) Indemnizația de hrană acordată potrivit alin. (5) nu va fi inclusă în anul 2018 la stabilirea limitei de sporuri prevăzute la art. 25 alin. (2).

(7) Începând cu luna mai 2018 și până la data de 30 noiembrie 2018 personalul din învățământul superior de stat poate beneficia de indemnizația de hrană, în cuantumul lunar stabilit la alin. (1), care se acordă în exclusivitate din venituri proprii ale universităților de stat.

(8) Indemnizația de hrană acordată potrivit alin. (7) nu va fi inclusă în anul 2018 la stabilirea limitei de sporuri prevăzute la art. 25 alin. (1)".

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 13/2024

Prin Decizia nr. 13/2024, ÎCCJ (Complet RIL) *a admis* recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și, în consecință, a stabilit că: „În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 150 din Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, art. 7 din Hotărârea Guvernului nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare, republicată, cu modificările ulterioare, art. 22 din Ordonanța Guvernului nr. 6/2007 privind unele măsuri de reglementare a drepturilor salariale și a altor drepturi ale funcționarilor publici până la intrarea în vigoare a legii privind sistemul unitar de salarizare și alte drepturi ale funcționarilor publici, precum și creșterile salariale care se acordă funcționarilor publici în anul 2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 232/2007, cu modificările ulterioare, art. 23 din Ordonanța Guvernului nr. 10/2008 privind nivelul salariilor de bază și al altor drepturi ale personalului bugetar salarizat potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2000 privind sistemul de stabilire a

salariilor de bază pentru personalul contractual din sectorul bugetar și personalului salarizat potrivit anexelor nr. II și III la Legea nr. 154/1998 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază în sectorul bugetar și a indemnizațiilor pentru persoane care ocupă funcții de demnitate publică, precum și unele măsuri de reglementare a drepturilor salariale și a altor drepturi ale personalului contractual salarizat prin legi speciale, aprobată cu modificări prin Legea nr. 177/2008, cu modificările și completările ulterioare:

Indemnizația de hrană reglementată de art. 18 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, nu intră în baza de calcul al indemnizației de concediu de odihnă cuvenite personalului contractual plătit din fonduri publice și funcționarilor publici”.

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 15/2024
(M. OF. NR. 1058/22.10.2024): ART. 295 ALIN. (1)
DIN CODUL PENAL

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 15/2024 (M. Of. nr. 1058 din 22 octombrie 2024)	Complet RIL	Art. 295 alin. (1) și art. 308 alin. (1) din Codul penal Art. 139 alin. (2) și art. 152 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală	<i>Infracțiunea de delapidare prevăzută de art. 295 alin. (1) cu aplicarea art. 308 alin. (1) din Codul penal nu poate fi încadrată în noțiunea de infracțiune contra patrimoniului.</i>

În M. Of. nr. 1058 din data de 22 octombrie 2024, s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 15/2024** pentru admiterea recursului în interesul legii privind imposibilitatea încadrării infracțiunii de delapidare prevăzută de art. 295 alin. (1) cu aplicarea art. 308 alin. (1) din Codul penal nu în noțiunea de infracțiune contra patrimoniului.

Obiectul recursului în interesul legii

Dacă infracțiunea de delapidare în formă atenuată, prevăzută de art. 295 alin. (1) raportat la art. 308 alin. (1) din Codul penal, poate fi încadrată în noțiunea de infracțiune contra patrimoniului la care se referă art. 139 alin. (2) și art. 152 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală?

Codul penal

„Art. 295: Delapidarea

(1) Însușirea, folosirea sau traficarea de către un funcționar public, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează se

pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică”.

„Art. 308: Infrațiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane”

(1) Dispozițiile art. 289-292, 295, 297-300 și art. 304 privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prevăzute la art. 175 alin. (2) ori în cadrul oricărei persoane juridice”.

Codul de procedură penală

„Art. 139: Supravegherea tehnică

(2) Supravegherea tehnică se poate dispune în cazul infracțiunilor contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de droguri, infracțiunilor la regimul privind substanțele dopante, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracțiunilor privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, de trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede, timbre sau de alte valori, de falsificare de instrumente de plată electronică, în cazul infracțiunilor care se săvârșesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, contra patrimoniului, de șantaj, de viol, de lipsire de libertate în mod ilegal, de evaziune fiscală, în cazul infracțiunilor de corupție și al infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare”.

„Art. 152: Obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului

(1) Organele de urmărire penală, cu autorizarea prealabilă a judecătorului de drepturi și libertăți, pot solicita date de trafic și localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului dacă sunt îndeplinite, cumulativ, următoarele condiții:

a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 139 alin. (2) sau a unei infracțiuni de concurență neloială, de evadare, de fals în înscrisuri, infracțiuni privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, a unei infracțiuni privind nerespectarea dispozițiilor privind introducerea în țară de deșeuri și reziduuri, a unei infracțiuni privind organizarea și exploatarea jocurilor de noroc ori a unei infracțiuni privind regimul juridic al precursorilor de droguri și infracțiuni referitoare la operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive asemănătoare celor determinate de substanțele și produsele stupefiante sau psihotrope;”.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 15/2024

Prin Decizia nr. 15/2024, ÎCCJ (Complet RIL) *a admis* recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, a stabilit că: **„În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 152 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală raportat la art. 139 alin. (2) din Codul de procedură penală stabilește că infracțiunea de delapidare prevăzută de art. 295 alin. (1) cu aplicarea art. 308 alin. (1) din Codul penal nu poate fi încadrată în noțiunea de infracțiune contra patrimoniului”**.

HP

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 46/2024
(M. OF. NR. 1007/08.10.2024): ART. 24 LIT. B)
DIN LEGEA NR. 50/1991 PRIVIND AUTORIZAREA
EXECUTĂRII LUCRĂRILOR DE CONSTRUCȚII**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 46/2024 (M. Of. nr. 1007 din 8 octombrie 2024)	Complet DCD	Art. 24 lit. b) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții	<i>Infrațiunea prevăzută în art. 24 lit. b) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, constând în continuarea executării lucrărilor după dispunerea opririi acestora de către organele de control competente potrivit legii, nu vizează și situația în care lucrările continuă după dispunerea opririi acestora de către organele de urmărire penală.</i>

În M. Of. nr. 1007 din data de 8 octombrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 46/2024** referitoare la pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept: „Dacă infrațiunea prevăzută în art. 24 lit. b) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, constând în continuarea executării lucrărilor, după dispunerea opririi acestora de către organele de control competente potrivit legii, vizează deopotrivă aceeași conduită

interzisă, incriminată ca infracțiune și în cazul în care lucrările nu se opresc, dar sistarea lor este dispusă de către organele de urmărire penală?”.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

„Dacă infracțiunea prevăzută în art. 24 lit. b) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții constând în continuarea executării lucrărilor, după dispunerea opririi acestora de către organele de control competente potrivit legii, vizează deopotrivă aceeași conduită interzisă, incriminată ca infracțiune și în cazul în care lucrările nu se opresc, dar sistarea lor este dispusă de către organele de urmărire penală?”

Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții

„Art. 24

Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă următoarele fapte:

a) executarea fără autorizație de construire sau de desființare ori cu nerespectarea prevederilor acesteia a lucrărilor prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b), cu excepțiile prevăzute de lege;

b) continuarea executării lucrărilor după dispunerea opririi acestora de către organele de control competente, potrivit legii;

c) întocmirea ori semnarea documentațiilor tehnice – D.T. necesare pentru autorizarea executării lucrărilor de construcții, precum și a proiectelor tehnice și a documentațiilor de execuție, pentru alte specialități decât cele certificate prin diplomă universitară, în condițiile prevăzute la art. 9”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 46/2024

Prin **Decizia nr. 46/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis* sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov – Secția penală în Dosarul nr. 7.387/197/2021 și, în consecință, a stabilit că: **„Infracțiunea prevăzută în art. 24 lit. b) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, constând în continuarea executării lucrărilor după dispunerea opririi acestora de către organele de control competente potrivit legii, nu vizează și situația în care lucrările continuă după dispunerea opririi acestora de către organele de urmărire penală”.**

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 40/2024
(M. OF. NR. 1017/11.10.2024): ART. 39 ALIN. (1) ȘI (4)
RAPORTAT LA ART. 6 LIT. A), B) ȘI C) DIN LEGEA-CADRU
NR. 153/2017 PRIVIND SALARIZAREA PERSONALULUI
PLĂTIT DIN FONDURI PUBLICE**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 40/2024 (M. Of. nr. 1017 din 11 octombrie 2024)	Complet DCD	Art. 39 alin. (1) și (4) raportat la art. 6 lit. a), b) și c) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice	<i>La stabilirea nivelului maxim de salarizare aflat în plată pentru funcții similare nu se poate ține seama de drepturile salariale recunoscute altor salariați prin hotărâri judecătorești definitive prin care au fost interpretate și aplicate norme legale cu aplicabilitate generală, dacă respectiva interpretare a fost ulterior invalidată printr-o decizie obligatorie a ÎCCJ pronunțată în dezlegarea unei chestiuni de drept.</i>

În M. Of. nr. 1017 din data de 11 octombrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 40/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 39 alin. (1) și (4) raportat la art. 6 lit. a), b) și c) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Art. 39 alin. (1) și (4) raportat la art. 6 lit. a), b) și c) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice

„Art. 6: Principii

Sistemul de salarizare reglementat prin prezenta lege are la bază următoarele principii:

a) principiul legalității, în sensul că drepturile de natură salarială se stabilesc prin norme juridice de forță legii, cu excepția hotărârilor prevăzute la art. 11 alin. (1), conform principiilor enunțate de art. 120 din Constituția României, republicată, dar cu încadrare între limitele minime și maxime prevăzute prin prezenta lege;

b) principiul nediscriminării, în sensul eliminării oricăror forme de discriminare și instituirii unui tratament egal cu privire la personalul din sectorul bugetar care prestează aceeași activitate și are aceeași vechime în muncă și în funcție;

c) principiul egalității, prin asigurarea de salarii de bază egale pentru muncă cu valoare egală;”

„Art. 39: Aplicarea tranzitorie

(1) Până la aplicarea integrală a prevederilor prezentei legi, pentru personalul nou-încadrat, pentru personalul numit/încadrat în aceeași instituție/autoritate publică pe funcții de același fel, inclusiv pentru personalul promovat în funcții sau în grade/trepte profesionale, salarizarea se face la nivelul de salarizare pentru funcții similare din cadrul instituției/autorității publice în care acesta este numit/încadrat sau din instituțiile subordonate acestora, în cazul în care nu există o funcție similară în plată.

(4) În aplicarea prevederilor alin. (1), în cazul instituțiilor sau autorităților publice aflate în subordinea aceluiași ordonator de credite, având același scop, îndeplinind aceleași funcții și atribuții, aflate la același nivel de subordonare din punct de vedere financiar, nivelul salariului de bază/îndemnizației de încadrare se va stabili la nivelul maxim aflat în plată din cadrul tuturor acestor instituții sau autorități publice subordonate”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 40/2024

Prin **Decizia nr. 40/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a **admis** sesizarea formulată de Curtea de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal în Dosarul nr. 6.533/3/2022 și, în consecință, a stabilit că: **„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 39 alin. (1) și (4) raportat la art. 6 lit. a), b) și c) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, la stabilirea nivelului maxim de salarizare aflat în plată pentru funcții similare nu se poate ține seama de drepturile salariale recunoscute altor salariați prin hotărâri judecătorești definitive prin care au fost interpretate și aplicate norme legale cu aplicabilitate generală, dacă respectiva interpretare a fost ulterior invalidată printr-o decizie obligatorie a Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în dezlegarea unei chestiuni de drept”.**

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 39/2024
(M. OF. NR. 1047/18.10.2024): UTILIZAREA ÎNREGISTRĂRILOR
CONVORBIRILOR TELEFONICE REALIZATE FĂRĂ ACORDUL
INTERLOCUTORULUI ÎN LITIGIILE DE MUNCĂ**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 39/2024 (M. Of. nr. 1047 din 18 octombrie 2024)	Complet DCD	Art. 341 alin. (2) din Codul de procedură civilă	<i>Proba cu înregistrarea unei convorbiri telefonice între un salariat și un alt salariat sau reprezentant al angajatorului, solicitată într-un litigiu împotriva angajatorului, este admisibilă, chiar dacă înregistrarea a fost efectuată fără acordul și/sau informarea prealabilă a interlocutorului, cu condiția asigurării unui just echilibru între dreptul la probă, pe de o parte, și dreptul la viața privată, pe de altă parte, în sensul că încuviințarea probei trebuie să fie indispensabilă exercițiului dreptului la probă și strict proporțională cu acest scop.</i>

În M. Of. nr. 1047 din data de 18 octombrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 39/2024** pentru admiterea unei hotărâri prealabile privind condițiile utilizării înregistrărilor convorbirilor telefonice realizate fără acordul interlocutorului în litigiile de muncă.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

„Dacă înregistrările audio ale unor convorbiri telefonice ale salariatului cu alți salariați sau alți reprezentanți identificabili ai angajatorului, pe care salariatul le solicită ca probe în cadrul judecății în contradictoriu cu angajatorul, pot fi considerate mijloace de probă, indiferent dacă persoana cu care salariatul a purtat conversația a fost sau nu încunostințată și și-a exprimat acordul pentru înregistrarea respectivei convorbiri?”.

Codul de procedură civilă

„Art. 341: Lucrurile ca mijloace de probă

(2) Sunt, de asemenea, mijloace materiale de probă și fotografiile, fotocopiile, filmele, discurile, benzile de înregistrare a sunetului, precum și alte asemenea mijloace tehnice, dacă nu au fost obținute prin încălcarea legii ori a bunelor moravuri”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 39/2024

Prin **Decizia nr. 39/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a **admis** sesizarea formulată de Curtea de Apel București – Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale și, în consecință, a stabilit că: **„În interpretarea și aplicarea art. 341 alin. (2) din Codul de procedură civilă și prin raportare la dispozițiile art. 74 și 75 din Codul civil, proba cu înregistrarea unei convorbiri telefonice între un salariat și un alt salariat sau reprezentant al angajatorului, solicitată într-un litigiu împotriva angajatorului, este admisibilă, chiar dacă înregistrarea a fost efectuată fără acordul și/sau informarea prealabilă a interlocutorului, cu condiția asigurării unui just echilibru între dreptul la probă, pe de o parte, și dreptul la viața privată, pe de altă parte, în sensul că încuviințarea probei trebuie să fie indispensabilă exercițiului dreptului la probă și strict proporțională cu acest scop”.**

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 41/2024
(M. OF. NR. 1056/18.10.2024): CONCEDIUL DE ODIHNĂ
PLĂTIT AL PERSONALULUI DIDACTIC**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 41/2024 (M. Of. nr. 1056 din 21 octombrie 2024)	Complet DCD	Art. 106 alin. (1) și art. 144 din Codul muncii Art. 220 alin. (1) și (5) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 Art. 267 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011 Art. 5 alin. (1) din Normele metodologice (...) aprobate prin OME nr. 4.050/2021	<i>Cadrele didactice în activitate care desfășoară și activitate în regim de plată cu ora prin cumul de contracte individuale de muncă la aceeași unitate de învățământ preuniversitar nu beneficiază de concediu de odihnă plătit și pentru timpul efectiv lucrat în regim de plată cu ora, respectiv de indemnizația aferentă zilelor de concediu de odihnă cuvenite și neefectuate la încetarea contractului individual de muncă pe perioadă determinată.</i>

În M. Of. nr. 1056 din data de 21 octombrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 41/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la concediul de odihnă plătit și pentru timpul efectiv lucrat în regim de plată cu ora, respectiv de indemnizația aferentă la încetarea contractului individual de muncă pe perioadă determinată de cadrele didactice care desfășoară și activitate în regim de plată cu ora prin cumul de contracte individuale de muncă la aceeași unitate de învățământ preuniversitar.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Dacă, în interpretarea art. 106 alin. (1) și art. 144 din Codul muncii, art. 220 alin. (1) și (5) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, respectiv art. 267 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 5 alin. (1) din Normele metodologice privind efectuarea concediului de odihnă al personalului didactic de predare, de conducere, de îndrumare și control și al personalului de cercetare din învățământul de stat, aprobate prin Ordinul ministrului educației nr. 4.050/2021, cadrele didactice în activitate care desfășoară și activitate în regim de plată cu ora prin cumul de contracte individuale de muncă la aceeași unitate de învățământ preuniversitar (de exemplu, au un contract individual de muncă pe durată nedeterminată pentru funcția de bază cu norma întreagă, precum și un contract individual de muncă pe perioadă determinată pentru activitatea prestată în regim de plată cu ora) pot beneficia de concediu de odihnă plătit și pentru timpul efectiv lucrat în regim de plată cu ora, respectiv de indemnizația aferentă zilelor de concediu de odihnă cuvenite și neefectuate, la încetarea contractului individual de muncă pe durată determinată, conform art. 146 alin. (3) din Codul muncii?

Codul muncii

„Art. 106 – (1) Salariatul încadrat cu contract de muncă cu timp parțial se bucură de drepturile salariaților cu normă întreagă, în condițiile prevăzute de lege și de contractele colective de muncă aplicabile”.

„Art. 144

(1) Dreptul la concediu de odihnă anual plătit este garantat tuturor salariaților.

(2) Dreptul la concediu de odihnă anual nu poate forma obiectul vreunei cesiuni, renunțări sau limitări”.

„Art. 146 – (3) Compensarea în bani a concediului de odihnă neefectuat este permisă numai în cazul încetării contractului individual de muncă”.

Legea educației naționale nr. 1/2011

„Art. 267 – (1) Cadrele didactice beneficiază de concediu anual cu plată, în perioada vacanțelor școlare, cu o durată de 62 de zile lucrătoare; în cazuri bine justificate, conducerea unității de învățământ poate întrerupe concediul legal, persoanele în cauză urmând a fi remunerate pentru munca depusă”.

„Art. 270 – Normele metodologice referitoare la efectuarea concediului legal vor fi elaborate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului împreună cu reprezentanții organizațiilor sindicale reprezentative la nivel de ramură a învățământului”.

Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023

„Art. 220 – (1) Cadrele didactice din unitățile de învățământ de stat beneficiază de concediu de odihnă, anual, cu plată, în perioada vacanțelor școlare, cu o durată de 62 de zile lucrătoare. În cazuri bine justificate, conducerea unității de învățământ poate întrerupe concediul legal, persoanele în cauză urmând a fi remunerate pentru munca depusă.

(5) Normele metodologice referitoare la efectuarea concediului de odihnă anual sunt aprobate prin ordin al ministrului educației după consultarea cu reprezentanții federațiilor sindicale reprezentative la nivel de sector de negociere colectivă învățământ preuniversitar”.

Normele metodologice privind efectuarea concediului de odihnă al personalului didactic din învățământ, aprobate prin OMECTS nr. 5.559/2011

„Art. 5

(1) Cadrele didactice în activitate care desfășoară și activitate în regim de plată cu ora au dreptul la concediul de odihnă plătit numai pentru funcția de bază, pentru care s-a încheiat contractul de muncă”.

Normele metodologice privind efectuarea concediului de odihnă al personalului didactic de predare, de conducere, de îndrumare și control și al personalului de cercetare din învățământul de stat, aprobate prin OME nr. 4.050/2021

„Art. 5 – (1) Cadrele didactice în activitate care desfășoară și activitate în regim de plată cu ora au dreptul la concediu de odihnă plătit numai pentru funcția de bază pentru care s-a încheiat contractul individual de muncă”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 41/2024

Prin **Decizia nr. 41/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis* sesizarea formulată de Tribunalul Covasna – Secția civilă în Dosarul nr. 582/119/2024 și, în consecință, a stabilit că: „În interpretarea și aplicarea prevederilor art. 106 alin. (1), art. 144 și art. 146 alin. (3) din Codul muncii, art. 220 alin. (1) și (5) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, respectiv art. 267 alin. (1) și art. 270 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 5 alin. (1) din Normele metodologice privind efectuarea concediului de odihnă al personalului didactic de predare, de conducere, de îndrumare și control și al personalului de cercetare din învățământul de stat, aprobate prin Ordinul ministrului educației nr. 4.050/2021, cadrele didactice în activitate care desfășoară și activitate în regim de plată cu ora prin cumul de contracte individuale de muncă la aceeași unitate de învățământ preuniversitar nu beneficiază de concediu de odihnă plătit și pentru timpul efectiv lucrat în regim de plată cu ora, respectiv de indemnizația aferentă zilelor de concediu de odihnă cuvenite și neefectuate la încetarea contractului individual de muncă pe perioadă determinată”.

**DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 45/2024
(M. OF. NR. 1062/23.10.2024): ART. 246 DIN CODUL PENAL**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 45/2024 (M. Of. nr. 1062 din 23 octombrie 2024)	Complet DCD	Art. 246 din Codul penal	<i>În cazul infracțiunii de deturnare a licitațiilor publice prevăzute de art. 246 din Codul penal, elementul material constând în modalitatea normativă a îndepărtării nu se realizează și atunci când, prin corupere, se retrage de la o licitație publică chiar autorul faptei.</i>

În M. Of. nr. 1062 din 23 octombrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 45/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „Dacă, în cazul infracțiunii de deturnare a licitațiilor publice prevăzute de art. 246 din Codul penal, elementul material constând în modalitatea normativă a îndepărtării se realizează și atunci când, prin corupere, se retrage de la o licitație publică chiar autorul faptei, respectiv subiectul activ al infracțiunii”.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Dacă, în cazul infracțiunii de deturnare a licitațiilor publice prevăzute de art. 246 din Codul penal, elementul material constând în modalitatea normativă a îndepărtării se realizează și atunci când, prin corupere, se retrage de la o licitație publică chiar autorul faptei, respectiv subiectul activ al infracțiunii.

Codul penal

Art. 246

„Fapta de a îndepărta, prin constrângere sau corupere, un participant de la o licitație publică ori înțelegerea între participanți pentru a denatura prețul de adjudecare se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 45/2024

Prin **Decizia nr. 45/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis* sesizarea formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, a stabilit că:

Admite sesizarea formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Dacă, în cazul infracțiunii de deturnare a licitațiilor publice prevăzute de art. 246 din Codul penal, elementul material constând în modalitatea normativă a îndepărtării se realizează și atunci când, prin corupere, se retrage de la o licitație publică chiar autorul faptei, respectiv subiectul activ al infracțiunii” și stabilește că:

În cazul infracțiunii de deturnare a licitațiilor publice prevăzute de art. 246 din Codul penal, elementul material constând în modalitatea normativă a îndepărtării nu se realizează și atunci când, prin corupere, se retrage de la o licitație publică chiar autorul faptei.

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 44/2024
(M. OF. NR. 1065/24.10.2024): ART. 60 PCT. 5, ART. 1381
ȘI ART. 154 ALIN. (1) LIT. R) C. FISC.;
ART. 13 ALIN. (6) C. PROC. FISC.

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 44/2024 (M. Of. nr. 1065 din 24 octombrie 2024)	Complet DCD	Art. 60 pct. 5, art. 1381 și art. 154 alin. (1) lit. r) C. fisc., Art. 13 alin. (6) C. proc. fisc.	<i>Constatările anterioare ale unui inspectorat teritorial de muncă, care obligă un angajator la plata salariului minim brut pe țară garantat în plată pentru sectorul construcții, nu constituie temei pentru obligarea ulterioară a organului fiscal la recunoașterea dreptului la aplicarea facilităților fiscale reglementate de art. 60 pct. 5, art. 138¹ și art. 154 alin. (1) lit. r) C. fisc.</i>

În M. Of. nr. 1065 din 24 octombrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 44/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile în ceea ce privește interpretarea și aplicarea **dispozițiilor art. 60 alin. (5), ale art. 138¹, ale art. 154 alin. (1) lit. r) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal și ale art. 13 alin. (6) din Codul de procedură fiscală.**

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

- Art. 60 alin. (5) C. fisc.
- Art. 138¹ C. fisc.
- Art. 154 alin. (1) lit. r) C. fisc.
- Art. 13 alin. (6) C. proc. fisc.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 44/2024

Prin **Decizia nr. 45/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis* sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța – Secția de contencios administrativ și fiscal, prin Încheierea din 8 ianuarie 2024, pronunțată în Dosarul nr. 1.654/88/2022, și, în consecință, a stabilit că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 60 pct. 5, ale art. 138¹ și ale art. 154 alin. (1) lit. r) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (forma în vigoare începând cu data de 1 ianuarie 2021), angajatorii cu obiect de activitate declarat „Fabricarea de construcții metalice și părți componente ale structurilor metalice” – cod CAEN 2511 aplică facilitățile fiscale doar pentru acele activități aflate în legătură directă cu activități din sectorul construcții, definite ca atare la secțiunea F – „Construcții” a Ordinului nr. 337/2007.

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 13 alin. (6) din Codul de procedură fiscală, constatările anterioare ale unui inspectorat teritorial de muncă, care obligă un angajator la plata salariului minim brut pe țară garantat în plată pentru sectorul construcții, nu constituie temei pentru obligarea ulterioară a organului fiscal la recunoașterea dreptului la aplicarea facilităților fiscale reglementate de art. 60 pct. 5, art. 138¹ și art. 154 alin. (1) lit. r) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

VI. JURISPRUDENȚĂ CCR

- ABSTRACT

Further to the work carried out by the Constitutional Court, a decision (objection of unconstitutionality granted) was published in October regarding: Civil Code.

NECONSTITUȚIONALITATE PARȚIALĂ – D.C.C. NR. 342/2024 (M. OF. NR. 1000/07.10.2024): ART. 1.391 ALIN. (1) DIN CODUL CIVIL

De Redacția Pro Lege

Decizia CCR	Actul normativ	Sumar
D.C.C. nr. 342/2024 (M. Of. nr. 1000 din 7 octombrie 2024)	Art. 1.391 alin. (1) din Codul civil	<i>Neconstituționalitate parțială</i>

În M. Of. nr. 1000 din data de 7 octombrie 2024 s-a publicat **Decizia Curții Constituționale nr. 342/2024** referitoare la excepția de neconstituționalitate a **dispozițiilor art. 1.391 alin. (1) din Codul civil**.

Obiectul sesizării de neconstituționalitate

Art. 1.391 alin. (1) din Codul civil

„În caz de vătămare a integrității corporale sau a sănătății, poate fi acordată și o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială”.

D.C.C. nr. 342/2024

Prin Decizia nr. 342/2024, Curtea Constituțională **a admis** excepția de neconstituționalitate ridicată de Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București în Dosarul nr. 23.568/301/2018 al Curții de Apel București – Secția penală și a constatat că: **„Dispozițiile art. 1.391 alin. (1) din Codul civil sunt neconstituționale, în măsura în care limitează posibilitatea victimelor indirecte de a fi despăgubite pentru restrângerea posibilităților lor de viață familială și socială ca urmare a vătămării integrității corporale ori a sănătății victimei directe”.**